

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคม
ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 4 สหวิทยาเขตเสรีไทย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2

ปริญญาณิพนธ์
ของ
มรรต ธัญญเฉลิม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
พฤษภาคม 2550

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคม
ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 4 สหวิทยาเขตเสรีไทย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2

ปริญญานิพนธ์
ของ
มรรต ธีญญเฉลิม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

พฤษภาคม 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาเอาใจใส่ให้คำปรึกษาเป็นอย่างดีของ คณะกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ ในฐานะประธานที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ และอาจารย์ ชวลิต รวยอาจิณ ในฐานะกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. สุวพร เข้มเฮง และอาจารย์ ดร. เสกสรรค์ ทองคำบรรจง ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ และได้ให้คำแนะนำที่ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และที่สำคัญยิ่งผู้วิจัยขอกราบระลึกถึงพระคุณครูอาจารย์ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษาทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนให้วิชาความรู้ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วง

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน คือ อาจารย์ ดร.พาสนา จุฬรัตน์ อาจารย์อตุลย์ ไบกุหลาบ อาจารย์นพดล กองศิลป์ อาจารย์จุลศักดิ์ สุขสบาย และอาจารย์อรินทร์ น่วมถนอม ที่ได้กรุณาตรวจสอบและให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ และเก็บข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการ คณะครู และนักเรียนโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ นายธวัชชัย และนางมลวิภา รัชญูเฉลิม ซึ่งเป็นบิดาและมารดา ที่ให้กำลังใจ ความห่วงใย ทำให้ลูกประสบความสำเร็จในการศึกษา รวมทั้งขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ทุกคน ที่เป็นกำลังใจและคอยช่วยเหลือผู้วิจัยมาโดยตลอด

คุณค่าทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากปริญญานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยน้อมรำลึกและบูชาพระคุณแก่บุพการีของผู้วิจัย และบูรพาจารย์ทุกท่านที่อยู่เบื้องหลังในการวางรากฐานการศึกษาให้กับผู้วิจัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

มธุรส รัชญูเฉลิม

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	2
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	3
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	3
ตัวแปรที่ศึกษา.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
สมมติฐานการวิจัย.....	8
 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวทางสังคม.....	9
ความหมายของการปรับตัวทางสังคม.....	9
สาเหตุของการปรับตัวทางสังคม.....	11
คุณลักษณะของบุคคลที่มีการปรับตัว.....	12
องค์ประกอบที่เป็นสาเหตุของการปรับตัวไม่ได้.....	17
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางสังคม.....	18
ความหมายของการสนับสนุนทางสังคม.....	18
แหล่งที่มาของสังคม และโครงสร้างเครือข่ายสังคม.....	19
ประเภทของการสนับสนุนทางสังคม.....	21
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานตามขั้นพัฒนาการ.....	23
งานด้านกลุ่มเพื่อน.....	24
งานด้านความเป็นตัวของตัวเอง.....	24
งานด้านการพัฒนาการปรัชญาชีวิต.....	25
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งตนเอง.....	26
ความหมายและขอบเขตของการพึ่งตนเอง.....	26
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเผชิญปัญหา.....	28
ความหมายของการเผชิญปัญหา.....	28

สารบัญ

บทที่	หน้า
2. (ต่อ)	
ทฤษฎีเกี่ยวกับวิธีการเผชิญปัญหา.....	28
รูปแบบ และวิธีการเผชิญปัญหา.....	29
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธระหว่างปัจจัยต่างๆกับการปรับตัวทางสังคม.....	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธระหว่างปัจจัยต่างๆแต่ละปัจจัย.....	41
3. วิธีการดำเนินการวิจัย.....	46
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	46
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	49
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	62
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
5. สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	78
สังเขปวัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินการวิจัย.....	78
สรุปผลการวิจัย.....	79
อภิปรายผล.....	80
ข้อเสนอแนะ.....	83
บรรณานุกรม.....	85
ภาคผนวก.....	94
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	118

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่างของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่4 สหวิทยาเขตเสรีไทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานครเขต2 จำแนกตามระดับชั้น.....	47
2 ค่าความถี่ และร้อยละ ของตัวแปรฐานะทางเศรษฐกิจทางสังคมของครอบครัว (รายได้ของผู้ปกครองรวมกัน ต่อเดือน).....	69
3 ค่าความถี่ และร้อยละ ของตัวแปรฐานะทางเศรษฐกิจทางสังคมของครอบครัว (รายได้ของผู้ปกครองรวมกัน ต่อเดือน) ที่ยุบรวมระดับตัวแปรแล้ว.....	70
4 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	70
5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพร้อมในการปรับตัวทางสังคม.....	73
6 ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรที่มีต่อการปรับตัวทางสังคมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 4 ในแต่ละขั้นตอน จากโมเดลตามสมมติฐานจาก การศึกษาค้นคว้า (อิทธิพลทางตรง).....	74
7 ค่าสถิติต่างๆในการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลอิสระตามสมมติฐาน กับข้อมูลเชิงประจักษ์.....	74
8 ค่าสถิติต่างๆในการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลอิสระตามสมมติฐานที่ ปรับปรุงกับข้อมูลเชิงประจักษ์.....	75
9 ค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานของอิทธิพลทางตรง (DE) อิทธิพลทางอ้อม (IE) และ อิทธิพลรวม (TE) ของตัวแปรในโมเดลเชิงสาเหตุ ที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวทาง สังคม.....	76

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 รูปแบบเส้นทางตามภาวะสันนิฐานการวิจัย ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปร ที่มีอิทธิพลปรับตัวทางสังคม.....	7
2 แบบจำลองลักษณะการเผชิญปัญหา.....	35
3 ลำดับขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม.....	50
4 เส้นทางอิทธิพล.....	77

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคม
ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 4 สหวิทยาเขตเสรีไทย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2

บทคัดย่อ
ของ
มธุรส รัชฎญเฉลิม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
พฤษภาคม 2550

มธุรส ัญญเฉลิม. (2550). การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคม ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 4 สหวิทยาเขตเสรีไทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์, อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ.

การวิจัยครั้งนี้จุดมุ่งหมายสำคัญ เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 4 สหวิทยาเขตเสรีไทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 1,005 คน ซึ่งเลือกมาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามวัดการปรับตัวทางสังคม แบบสอบถามวัดการสนับสนุนทางสังคม แบบสอบถามวัดการบรรลุนตามขั้นพัฒนาการ แบบสอบถามวัดการพึ่งตนเอง และ แบบสอบถามวัดวิธีการเผชิญปัญหา ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นที่คำนวณด้วยสัมประสิทธิ์อัลฟา (α) มีค่าเท่ากับ .803, .875, .840, .865 และ .825 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เส้นทาง โดยใช้โปรแกรม LISREL Version 8.53

ผลการวิจัยพบว่า โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าไค-กำลังสอง (χ^2) .390 ค่าความน่าจะเป็น (p) .822 ที่ชั้นความอิสระ (df) เท่ากับ 2 ค่าดัชนีความกลมกลืน (GFI) 1.000 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI) 1.000 และดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA) 0.000 โมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของผลการปรับตัวทางสังคมได้ร้อยละ 44 โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรที่ส่งผลมากที่สุด คือ การพึ่งตนเอง รองลงมา คือ การสนับสนุนทางสังคม และวิธีการเผชิญปัญหา มีค่าน้ำหนัก .391, .209 และ .151 ตามลำดับ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวทางสังคมมากที่สุดคือ การบรรลุนตามขั้นพัฒนาการ รองลงมาคือ การสนับสนุนทางสังคม และการพึ่งตนเองมีค่าอิทธิพลเท่ากัน ส่วนวิธีการเผชิญปัญหามีอิทธิพลน้อยที่สุด ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปรับตัวทางสังคม โดยผ่านการพึ่งตนเอง และวิธีการเผชิญปัญหา คือ การสนับสนุนทางสังคม และการบรรลุนตามขั้นพัฒนาการ มีค่าเท่ากับ .030 และ .170 ตามลำดับ ส่วนการพึ่งตนเอง มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปรับตัวทางสังคม โดยผ่านวิธีการเผชิญปัญหา มีค่าเท่ากับ .030 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปรับตัวทางสังคม มีค่าเท่ากับ -.080

AN ANALYSIS OF CAUSAL RELATIONSHIP OF VARIABLES AFFECTING SOCIAL
ADJUSTMENT OF THE FOURTH LEVEL STUDENTS
IN SERITHAI CLUSTER IN BANGKOK

AN ABSTRACT
BY
MATHUROS THANYACHALERM

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Educational Research and Statistics
at Srinakharinwirot University
May 2007

Mathuros Thanyachalerm. (2007). *An analysis of causal relationship of variables affecting social adjustment of the fourth level student in serithai cluster in Bangkok*. Master thesis, M.Ed. (Education Research and Statistic). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Dr. Boonchird Pinyoanuntapong, Prof. Chawalit Ruayajin.

The main purpose of this research was to study the casual factors affecting the social adjustment. Samples were 1,005 of the fourth level student in serithai cluster in Bangkok selected by stratified random sampling. Tools used in the study were the questionnaires about social adjustment, social support, achieved developmental tasks, independent behavior, and coping strategies with the reliabilities through α - coefficient of .803, .875, .840, .865, and .825 respectively. The data were analyzed by using path analysis with the use of LISREL program of version 8.53

The results of study revealed that The model was in accordance with the empirical data with Chi-square (χ^2) of .390, probability level (p) of .822, degree of freedom (df) of 2, goodness of fit index (GFI) of 1.000, adjusted goodness of fit index (AGFI) of 1.000, and root mean square error approximation (RMSEA) of .000. The model could explain the variation of social adjustment at 44% by the factors affecting the social adjustment of students with statistical significance at the level of .01. The beta weights of factors with the most effect of independent behavior, social support, and coping strategies were .391, .209, and .151 respectively.

The factor with the most direct influence on social adjustment was achieved developmental tasks. The influences of social support and independent behavior factors were equal, and coping strategies factor had the least influence. The factors with the most indirect influences on social adjustment through independent behavior and coping strategies were .03 and .17 respectively. The indirect influence of independent behavior on social adjustment through coping strategies was .030. The indirect influence of economic status of family on social adjustment was -.080.

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สังคมปัจจุบันจัดเป็นสังคมสารสนเทศ (Information Society) ที่ทำให้คุณภาพชีวิตของคนเราได้รับการกระทบกระเทือนอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องจากทั้งภายในและภายนอก ภาวะความเจ็บเหงาว่าเหว่ท่ามกลางฝูงชน กลายเป็นภาพปรากฏชัดเจนนยิ่งขึ้น ความละเอียดอ่อน เอื้ออาทร และมีน้ำใจไม่ตรีต่อกันของมนุษย์ในอดีต คุณค่าของความเป็นมนุษย์ได้รับผลกระทบจากเทคโนโลยี ทำให้ภาวะความขัดแย้งต่างๆในตัวเอง ครอบครัว สังคม วัฒนธรรมตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ เกิดความแตกต่างหรือเกิดช่องว่างมากขึ้น ภาวะความอดอยากและหิวโหย ท่ามกลางความเหลือเฟือเห็นได้อย่างชัดเจน โดยทั่วไปในสังคม สิ่งต่างๆเหล่านี้ทำให้เกิดการแข่งขันเพื่อความอยู่รอด ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น คุณภาพชีวิตที่ดีเริ่มลดน้อยลง (กองบรรณาธิการวารสารรัฐพิธี. 2535 : 25)

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีต่างๆโดยเฉพาะเทคโนโลยีการสื่อสารนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของสังคมและของมนุษย์ชาติในทุกที่เริ่มตั้งแต่การมีวิถีชีวิตประจำวันแบบใหม่ ทั้งทางด้านสังคม การเมือง วัฒนธรรม ศิลปะ รวมถึงระบบธุรกิจใหม่ๆ มนุษย์จึงต้องเผชิญกับปัญหาใหม่ๆอยู่ตลอดเวลา ทำให้ต้องการวิถีชีวิตวิถีสื่อสาร วิถีพัฒนาบุคลิกภาพ ตลอดจนวิถีพัฒนาคุณภาพชีวิตบุคคล วิธีการพัฒนาคุณภาพชีวิตบุคคลทั้งในครอบครัว และการทำงานเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขอีกด้วย ซึ่งกฤษณา ศักดิ์ศรี (2530: 255-256) ได้กล่าวไว้ว่า แรงกระตุ้นจากสังคมหรือการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็วนั้นเป็นสาเหตุของการปรับตัวทางสังคม เนื่องจาก การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็วนั้น จะทำให้บุคคลมีปัญหการปรับตัวในด้านสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การอยู่ภายใต้อิทธิพลของสังคมมีปัญหามากมายให้แก้อยู่ตลอดเวลา ถ้าบุคคลสามารถแก้ปัญหาได้ก็จะมีความสุข แต่ถ้าบุคคลไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ก็จะเกิดความคับข้องใจ กระวนกระวายใจ จึงหาทางปรับตัวโดยวิธีการต่างๆ

การปรับตัวทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพราะพฤติกรรมการปรับตัวทางสังคม คือ กระบวนการที่บุคคลพยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตนเอง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านอารมณ์ ปัญหามโนทัศน์ และปัญหาด้านความต้องการให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม จนเป็นสถานการณ์ที่ตนสามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้นได้อย่างมีความสุข รวมทั้งมีปฏิกิริยาโต้ตอบต่างๆต่อสิ่งแวดล้อม และมีการปรองดองไกล่เกลี่ยความต้องการส่วนตนให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม (ยรรยง ผิวอ่อน. 2535 : 10) ส่วนบุคคลที่เกิดความยุ่งยากในการปรับตัวทางสังคมจะมีความวิตกกังวล หงุดหงิด ตึงเครียด และตื่นเต้น มีอารมณ์เศร้า เสียใจ และรู้สึกสิ้นหวัง บางรายอาจมีความประพจน์ที่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ละเมิดต่อผู้ใหญ่ หรือละเมิดต่อกฎระเบียบต่างๆ เช่น หนีโรงเรียน ไม่รับผิดชอบ แสดงความป่าเถื่อนใช้กำลังเข้าต่อสู้ ละเลยความรับผิดชอบตามกฎหมาย (วราภรณ์ ตรีกุลสุภะดี. 2545 : 197) ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะไม่สามารถ

ปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตแบบที่สมาชิกส่วนใหญ่ยึดถือปฏิบัติกันได้ ก็ย่อมส่งผลให้เกิดเป็นปัญหาสังคมได้

วัยรุ่น คือวัยแห่งการเจริญเติบโตไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ทางด้านร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากเกี่ยวกับขนาดและรูปร่าง ทางจิตใจก็มีการเปลี่ยนแปลงด้านอารมณ์เพศ ความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง ความต้องการเป็นอิสระ และความต้องการผูกพันใกล้ชิดกับเพศตรงข้าม เชาว์นปัญญาก็เช่นกัน มีการพัฒนาอย่างมาก วัยรุ่นสามารถคิดอย่างมีเหตุผล ความคิดลึกซึ้ง มีความคิดรวบยอด และมีอุดมการณ์ (Steinberg, 1993 : 4) การที่วัยรุ่นเป็นช่วงชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลงมากมายนี้ ทำให้วัยรุ่นจำเป็นต้องสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ ซึ่งบางคนก็สามารถผ่านพ้นวัยรุ่นได้อย่างไม่มีปัญหา แต่อีกหลายคนต้องประสบปัญหาในการดำเนินชีวิต และไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นระยะของวัยรุ่นจึงเป็นระยะที่ผู้ใหญ่ต้องให้ความสนใจและช่วยเหลือ ประคับประคองให้วัยรุ่นสามารถดำเนินชีวิตผ่านไปได้เป็นผู้ใหญ่ที่มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ

จากการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาของสังคม และสิ่งแวดล้อม ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่ส่งผลต่อความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 4 โดยจะศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคมของนักเรียน ซึ่งตัวแปรที่จะศึกษา ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจสังคม การสนับสนุนทางสังคม การบรรลุนานตามขั้นพัฒนาการ การพึ่งตนเอง และวิธีการเผชิญปัญหา โดยข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปปฏิบัติต่อเด็กในด้านการเรียนการสอน การปลูกฝังลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ เพื่อแก้ปัญหาการปรับตัวทางสังคมที่ไม่เหมาะสม และลดพฤติกรรมต่างๆที่เป็นปัญหาจากการปรับตัว เพื่อให้เด็กดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และสามารถพัฒนาตนได้อย่างเต็มความสามารถ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญ เพื่อศึกษาตัวแปรเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 4 โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม การบรรลุนานตามขั้นพัฒนาการ การพึ่งตนเอง วิธีการเผชิญปัญหา และการปรับตัวทางสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 4
2. เพื่อศึกษานำหนักความสำคัญของตัวแปรฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม การบรรลุนานตามขั้นพัฒนาการ การพึ่งตนเอง และวิธีการเผชิญปัญหา ที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 4
3. เพื่อศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลทั้งทางตรง และทางอ้อมต่อการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 4

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ฐานะทางเศรษฐกิจครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม การบรรลุลงานตามขั้นพัฒนาการ การพึ่งตนเอง และวิธีการเผชิญปัญหา มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมกับการปรับตัวทางสังคม และเพื่อนำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นแนวทางในการเลี้ยงดู ปลูกฝังลักษณะนิสัยต่างๆที่เอื้ออำนวยให้นักเรียนสามารถปรับตัวทางสังคมได้ ซึ่งจะทำให้นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลต่างๆในสังคม ทั้งคนในครอบครัว กลุ่มเพื่อน รวมทั้งบุคคลอื่นๆรอบตัว และมีทัศนคติที่ดีต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 สหวิทยาเขตเสรีไทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมพมหานคร เขต 2 มีจำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเศรษฐบุตรบำเพ็ญ โรงเรียนบางกะปิ โรงเรียนบดินทร์เดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 2 และโรงเรียนสตรีเศรษฐบุตรบำเพ็ญ ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1,766 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1,779 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1,595 คน รวมทั้งสิ้น 5,140 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 สหวิทยาเขตเสรีไทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมพมหานคร เขต 2 ผู้วิจัยได้สุ่มกลุ่มตัวอย่างจากประชากร จำนวน 5,140 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ซึ่งมีระดับชั้น คือตั้งแต่ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึง ปีที่6 เป็นชั้น (Strata) และมีนักเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) ซึ่งได้ นักเรียนจำนวน 1,005 คน มาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ มีดังนี้
 - 1.1 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว
 - 1.2 การสนับสนุนทางสังคม
 - 1.3 การบรรลุลงานตามขั้นพัฒนาการ
 - 1.4 การพึ่งตนเอง
 - 1.5 วิธีการเผชิญปัญหา
2. ตัวแปรตาม คือ การปรับตัวทางสังคม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การปรับตัวทางสังคม หมายถึง การที่วัยรุ่นมีความสามารถในการเกี่ยวข้องกับคนอื่นทั้งคนในครอบครัว กลุ่มเพื่อนและคนแปลกหน้า และมีทัศนคติที่ดีต่อสังคม รวมทั้งมีความตั้งใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่น โดยมีเกณฑ์ในการปรับตัวทางสังคม 4 ประการ ดังนี้

1.1 มีการแสดงออกที่เหมาะสมเป็นไปตามความคาดหวังของกลุ่ม ซึ่งจะทำให้ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม เช่น ประพฤติตนอยู่ในกฎระเบียบ

1.2 มีความสามารถปฏิบัติตัวเข้ากับกลุ่มต่างๆ ได้ ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ใหญ่กว่าหรือเพื่อนๆ โดยสามารถทำงานร่วมกับเพื่อนๆ ในกลุ่มได้อย่างราบรื่น

1.3 มีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลต่างๆ ต่อการเข้าร่วมสังคมและตอบทบาทของตนเองในสังคม สนุกสนานกับการรวมกลุ่ม ไม่ลำบากใจในการทำงานร่วมกับเพื่อนๆ

1.4 มีความพึงพอใจในบทบาทของตนทั้งในการเป็นผู้นำและผู้ตาม และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นเสมอ

2. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว หมายถึง รายได้รวมกันของผู้ปกครองที่ได้รับต่อเดือน ซึ่งยังไม่หักค่าใช้จ่ายทุกประเภท โดยผู้ปกครองคือ ผู้ที่อุปการะเลี้ยงดูนักเรียน อาทิเช่น พ่อแม่ ญาติพี่น้อง เป็นต้น

3. การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การรับรู้ของวัยรุ่นต่อการช่วยเหลือสนับสนุนจากครอบครัว และกลุ่มเพื่อนในเรื่องต่างๆ ที่ช่วยให้วัยรุ่นสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข โดยพิจารณาจาก 3 องค์ประกอบได้แก่

3.1 การสนับสนุนทางอารมณ์ (Emotional Support) หมายถึง การได้รับการปลอบใจให้กำลังใจ (Reassurance) การได้รับความห่วงใย (Intimacy and Another) ซึ่งทำให้บุคคลรู้สึกว่ามีคนรัก มีคนคอยดูแลเอาใจใส่

3.2 ความช่วยเหลือด้านสิ่งของ และการได้รับบริการ (Tangible Support) หมายถึง การได้รับความช่วยเหลือด้านสิ่งของ การเงิน แรงงาน

3.3 ความช่วยเหลือด้านข้อมูลข่าวสาร (Information Support) หมายถึง การได้รับคำแนะนำ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาชีวิต

4. การบรรลุตามขั้นพัฒนาการ หมายถึง ความสามารถในการทำงานตามขั้นพัฒนาการตามวัยของตนได้สำเร็จ อันจะส่งเสริมให้วัยรุ่นสามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม ภาระงานของวัยรุ่นตามแนวความคิดของฮาวเวิร์ด มีทั้งหมด 10 ภาระงาน ดังนี้

4.1 ความสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดี และเหมาะสมกับเพื่อนวัยเดียวกันได้ ทั้งเพื่อนเพศเดียวกันและต่างเพศ หมายถึง การที่ให้เด็กหญิงเติบโตเป็นผู้หญิงและเด็กชายเติบโตเป็นผู้ชายได้อย่างเหมาะสม ทั้งความรู้สึกและพฤติกรรม โดยที่วัยรุ่นจะต้องมีเพื่อนสนิท สามารถทำงานร่วมกับกลุ่มเพื่อนได้มีส่วนร่วมกิจกรรมของกลุ่มมีการร่วมสร้างสรรค์และได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน

4.2 ความสามารถแสดงบทบาททางด้านสังคมได้เหมาะสมกับเพศของตน หมายถึง การที่วัยรุ่นสามารถยอมรับและเรียนรู้บทบาทการเข้าสังคมได้อย่างเหมาะสมทั้งเพศหญิงและเพศชาย โดยที่วัยรุ่นจะมีความสนใจเพศตรงข้าม รวมทั้งกิจกรรม งานและการแต่งกายที่เหมาะสมกับเพศ

4.3 การยอมรับสภาพทางด้านร่างกายของตนและสามารถปรับตัวให้เข้ากับความเป็นไปเปลี่ยนแปลงรวมทั้งใช้ร่างกายของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ หมายถึง การที่วัยรุ่นมีความภูมิใจและดูแลรักษาสุขภาพของตนเองได้เป็นอย่างดี มีการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับเพศ มีการฝึกทักษะเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือต่างๆ รับผิดชอบเรื่องของการแต่งกายและการแสดงกิริยาท่าทางรวมทั้งยอมรับในความแตกต่างระหว่างเพศ และพอใจในเพศของตน

4.4 การรู้จักอารมณ์ตนเอง เป็นอิสระจากพ่อแม่และผู้ใหญ่คนอื่นๆ หมายถึง การที่วัยรุ่นมีความเป็นอิสระจากพ่อแม่ ช่วยเหลือตนเองได้ ไม่ต้องพึ่งพาพ่อแม่หรือผู้ใหญ่คนอื่นๆ วัยรุ่นควรมีความสัมพันธ์กับเพื่อนรุ่นเดียวกันทั้งเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ ยอมรับเมื่อกระทำผิดได้ ความเป็นตัวของตัวเองในการเลือกของใช้ รู้จักระเบียบวินัย เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ มีการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง มีการจัดตารางเวลาการทำงาน และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

4.5 การมีความมั่นใจเกี่ยวกับเรื่องค่าใช้จ่าย หมายถึง การที่วัยรุ่นมีความรู้สึกอยากสร้างฐานะความเป็นอยู่ และฐานะทางเศรษฐกิจด้วยตนเอง โดยเฉพาะในเพศชาย แต่เพศหญิงก็จำเป็นต้องมีด้วย วัยรุ่นต้องสามารถทำงานและมีรายได้ของตนเอง โดยอาจเป็นงานพิเศษนอกเวลา ระหว่างเรียนหรือเป็นงานประเภทอาสาสมัครที่ไม่มีรายได้

4.6 การเลือกและเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ หมายถึง การที่วัยรุ่นสามารถเลือกที่จะประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถ มีความรอบรู้ในเรื่องอาชีพต่างๆ ที่สนใจ และเตรียมตัวในอาชีพนั้นๆ หรือมีการเฝ้าหาความรู้เรื่องอาชีพ

4.7 การเตรียมตัวสำหรับการแต่งงานและการมีชีวิตครอบครัว หมายถึง วัยรุ่นสามารถพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อชีวิตครอบครัวและการมีบุตร และเพศหญิงต้องมีความรู้ในเรื่องการป้องกันการร่อน และการเลี้ยงดูบุตร รวมทั้งต้องมีความคิดเห็น มีความเข้าใจเกี่ยวกับเพื่อนต่างเพศ มีการวางแผนเกี่ยวกับชีวิตการแต่งงาน มีเหตุผลที่ดีในการเลือกตัดสินใจแต่งงาน

4.8 การพัฒนาทักษะทางด้านสติปัญญาและแนวคิดที่จำเป็นสำหรับการเป็นพลเมืองดี หมายถึง การที่วัยรุ่นมีความสนใจในเรื่องข้อมูลข่าวสารในเรื่องต่างๆ มีการใช้สิทธิของตนเอง อย่างถูกต้องเหมาะสม รู้ว่าพฤติกรรมใดถูกหรือผิดหลักกฎหมายเข้าใจหลักของกฎหมายและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้

4.9 ความต้องการประสบความสำเร็จในการมีพฤติกรรมที่เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่วัยรุ่นมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบต่อชีวิตในสังคมศาสนาและประเทศชาติ มีบุคลิกภาพและพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อสังคม วัยรุ่นต้องสามารถมีส่วนในการช่วยเหลือสังคมส่วนรวมในด้านต่างๆ ได้รู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองทั้งในบ้าน และนอกบ้าน

4.10 การกำหนดค่านิยมของจริยธรรมที่เป็นมาตรฐานเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต หมายถึง การที่วัยรุ่นสามารถกำหนดค่านิยมและรู้จักตระหนักถึงความหมายของ

ค่านิยมนั้น รู้จักวางตัว และมีมนุษยสัมพันธ์ กับบุคคลอื่นในสังคมรู้จักการสร้างภาพพจน์ที่ดี ให้สามารถเข้ากับผู้อื่นได้

5. การพึ่งตนเอง หมายถึง การที่บุคคลเคารพตนเอง เชื้อมั่นในความสามารถที่จะกระทำการใด ๆ ให้สำเร็จด้วยตนเอง และไม่ทำตัวเป็นปัญหา หรือเป็นภาระแก่ผู้อื่น หรือหมู่คณะ โดยมีขอบข่ายของพฤติกรรมการพึ่งตนเอง ดังนี้

5.1 การพึ่งตนเองด้านการศึกษเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนพยายามใช้ความรู้ความสามารถของตนอย่างเต็มที่ ก่อนที่จะขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น เมื่อมีปัญหาด้านการเรียนสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยวิธีที่ถูกต้องและสุจริต ไม่ลอกผลงานของผู้อื่น หรือให้ผู้อื่นทำ หรือนำผลงานของผู้อื่นมาส่งอาจารย์เพื่อให้ได้คะแนน

5.2 การพึ่งตนเองด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น หมายถึง การที่นักเรียนพยายามใช้ความรู้ความสามารถของตนอย่างเต็มที่ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ไม่สร้างปัญหาหรือเป็นภาระให้แก่กลุ่ม สร้างบรรยากาศในการทำงานกลุ่มให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยเหตุผลและเต็มใจ ไม่คิดถึงความได้เปรียบเสียเปรียบในระหว่างเพื่อนสมาชิกด้วยกัน

5.3 การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การที่นักเรียนพยายามใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ในด้านเงินทอง รู้จักหารายได้ทางสุจริต สำหรับใช้จ่ายส่วนตัว เพื่อแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ ผู้ปกครอง โดยไม่กระทบกระเทือนต่อการศึกษเล่าเรียน รวมถึงสามารถวางแผนการใช้เงินและเก็บออมไว้อย่างมีสัดส่วน

6. วิธีการเผชิญปัญหา หมายถึง กระบวนการทางปัญญาและพฤติกรรมที่บุคคลแสดงปฏิกิริยาสนองตอบ ต่อภาวะหรือสิ่งที่บุคคลประเมินว่าเป็นปัญหาหรือคุกคามต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของตนเอง เพื่อบรรเทาหรือจัดการปัญหาหรือสิ่งที่มาคุกคามนั้น ประกอบด้วยวิธีการแก้ปัญหา 3 แบบ ได้แก่

6.1 การเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นการแก้ปัญหา เป็นวิธีการที่บุคคลพยายามจัดการกับสถานการณ์ที่เป็นสาเหตุของปัญหา โดยการลงมือกระทำ การวางแผน การระงับกิจกรรมอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องเพื่อจัดสิ่งรบกวนต่างๆ ทำให้บุคคลสามารถใส่ใจที่จะเผชิญปัญหาได้อย่างเต็มที่ การชะลอการเผชิญปัญหา เพื่อรอโอกาสที่เหมาะสมในการจัดการกับปัญหานั้น นอกจากนั้นยังรวมถึงการที่บุคคลค้นหาการสนับสนุนทางสังคม เพื่อหาสิ่งช่วยเหลือ เช่นข้อมูลรายละเอียดที่เกี่ยวกับปัญหา หรือสถานการณ์นั้น หรือคำแนะนำจากบุคคลอื่น

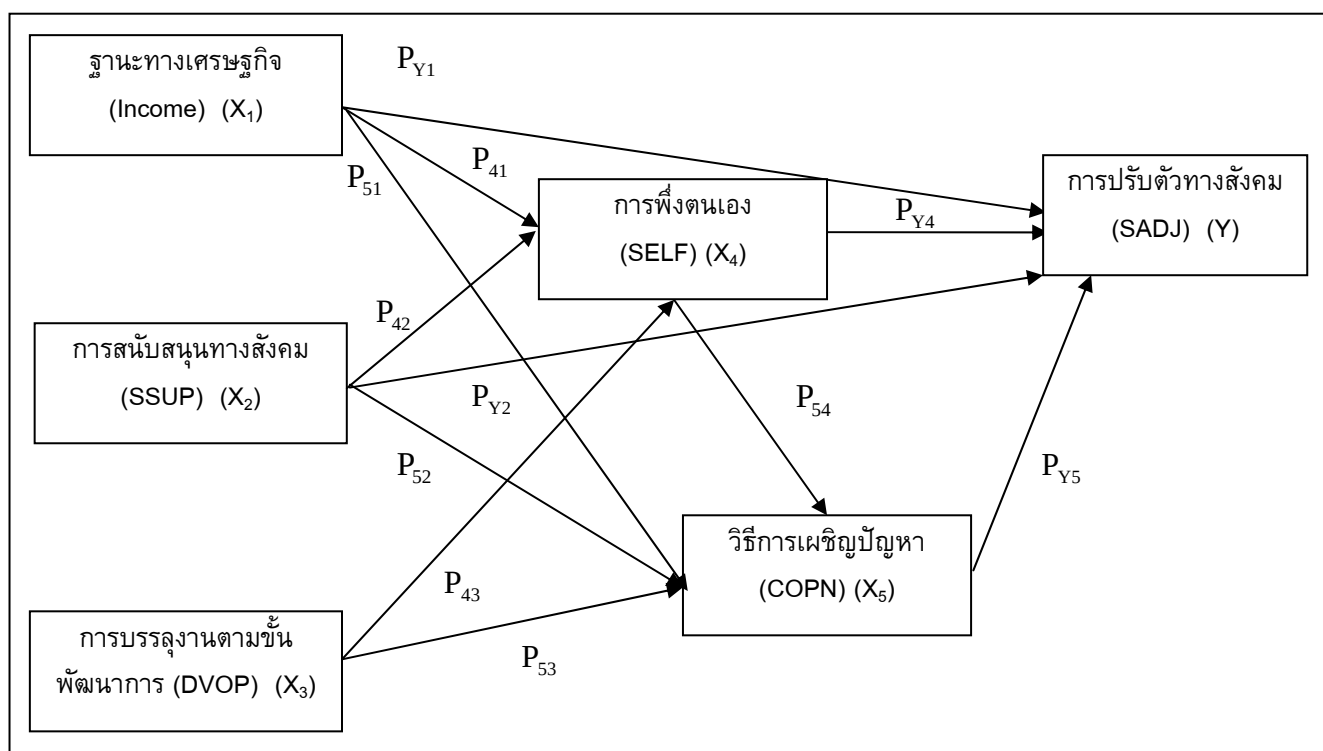
6.2 การเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นอารมณ์สนับสนุนการแก้ปัญหา เป็นวิธีการที่บุคคลค้นหาการสนับสนุนทางสังคม รวมถึงการพึ่งทางศาสนา เพื่อให้ได้รับความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจ และกำลังใจ เพื่อที่จะเผชิญปัญหาต่อไป นอกจากนี้การที่บุคคลปรับเปลี่ยนการตีความหมายใหม่ในทางบวกหรือในทางที่ดีขึ้น เพื่อลดความทุกข์ และยอมรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นจะเป็นสิ่งที่บอกให้ทราบว่าบุคคลนั้นพร้อมที่จะเผชิญปัญหานั้นต่อไป

6.3 การเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นอารมณ์ไม่สนับสนุนการแก้ปัญหา เป็นวิธีการที่แสดงให้เห็นถึงการที่บุคคลไม่สามารถจัดการกับปัญหา หรือความทุกข์ที่เกิดขึ้นได้ จึงใช้วิธีการหลีกเลี่ยง

ไม่รับรู้ปัญหา โดยปฏิเสธทั้งด้านความคิดและพฤติกรรม คือไม่คิด และไม่กระทำพฤติกรรมใดๆทั้งสิ้น รวมทั้งการพึ่งยาเสพติด และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคม ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม การบรรลุนานตามขั้นพัฒนาการ การพึ่งตนเอง และวิธีการเผชิญปัญหา โดย การสนับสนุนทางสังคมใช้รูปแบบการสนับสนุนทางสังคมของ อัจฉรา โอประเสริฐสวัสดิ์ (2531) การบรรลุนานตามขั้นพัฒนาการ ใช้แนวทฤษฎีงานตามขั้นพัฒนาการของ ฮาวิกเฮอร์สท (Haveighurst: 1961.) การพึ่งตนเอง ใช้แนวทฤษฎีจากแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 6 (กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2529: 2 - 72) และวิธีการเผชิญปัญหา ใช้แนวทฤษฎีของคาร์เวอร์ ไซย์เออร์ และไวน์ทروب (สมฤดี เขียรฉาย. 2544 : 26-29 ; อ้างอิงจาก Carver Scheier; & Weintraub. 1989)

ภาพประกอบ 1 รูปแบบเส้นทางตามภาวะสันนิษฐานการวิจัย ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของ
ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวทางสังคม

หมายเหตุ ความหมายของสัญลักษณ์

- แทน ตัวแปรที่ปลายลูกศรทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยตรงต่อ
ตัวแปรที่หัวลูกศร
- แทน ตัวแปรที่สังเกตได้

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดพื้นฐาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสรุปตั้งเป็นสมมติฐาน ได้ดังนี้

1. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม การบรรลุลูกตามขั้น พัฒนาการ การพึ่งตนเอง วิธีการเผชิญปัญหา และการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 4 มีความสัมพันธ์กัน

2. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม การบรรลุลูกตามขั้น พัฒนาการ การพึ่งตนเอง วิธีการเผชิญปัญหา อย่างน้อย 1 ตัวแปร ส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 4

3. ตัวแปรเชิงสาเหตุ ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม การบรรลุลูกตามขั้น พัฒนาการ การพึ่งตนเอง และวิธีการเผชิญปัญหา มีอิทธิพลทั้งทางตรง และทางอ้อมต่อการปรับตัวทางสังคมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 4 ดังนี้

3.1 มีปัจจัยอย่างน้อย 1 ประการ ที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคม

3.2 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว มีอิทธิพลทางตรง ต่อการปรับตัวทางสังคม และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน การพึ่งตนเอง และวิธีการเผชิญปัญหา

3.3 การสนับสนุนทางสังคม มีอิทธิพลทางตรง ต่อการปรับตัวทางสังคม และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน การพึ่งตนเอง และวิธีการเผชิญปัญหา

3.4 การบรรลุลูกตามขั้น พัฒนาการ มีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน การพึ่งตนเอง และวิธีการเผชิญปัญหา

3.5 การพึ่งตนเอง มีอิทธิพลทางตรง ต่อความสามารถในการปรับตัวทางสังคม และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน วิธีการเผชิญปัญหา

3.6 วิธีการเผชิญปัญหา มีอิทธิพลทางตรง ต่อความสามารถในการปรับตัวทางสังคม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีของตัวแปร
 - 1.1. การปรับตัวทางสังคม
 - 1.2. การสนับสนุนทางสังคม
 - 1.3. การบรรลุงานตามขั้นพัฒนาการของวัยรุ่น
 - 1.4. การพึ่งตนเอง
 - 1.5. วิธีการเผชิญปัญหา
 - 1.6. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Path Analysis)
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การปรับตัวทางสังคม

ความหมายของการปรับตัวทางสังคม

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2524 : 180) กล่าวว่า การปรับตัวทางสังคม หมายถึง กระบวนการที่บุคคลพยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตนเอง ไม่ว่าจะเป็นด้านอารมณ์ ปัญหาด้านบุคลิกภาพ และปัญหาด้านความต้องการให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม จนเป็นสภาพการณ์ที่ตนสามารถอยู่ในสังคมหรือสิ่งแวดล้อมนั้นๆ

สุภาพรณ โคตรจรัส (2525 : 14) กล่าวว่า การปรับตัวทางสังคม หมายถึง ความพยายามที่จะแก้ไขข้อขัดข้องใจ แสวงหาวิธีทางเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองไม่ว่าจะเป็นทางร่างกายหรือจิตใจ มีนักจิตวิทยาพิจารณาองค์ประกอบของการปรับตัวแตกต่างกัน ที่เป็นที่ยอมรับมาก ได้แก่ การพิจารณาในแง่การปรับตัวภายในตนเอง ไม่คำนึงถึงการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติหรือสิ่งแวดล้อมใดๆ การพิจารณาในแง่การปรับตัวต่อสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อมต่างๆ และพิจารณาในแง่การปรับตัวต้องงานตามขั้นพัฒนาการของชีวิต

สุณีย์ ธีรดากร (2525 : 15) กล่าวว่า การปรับตัวทางสังคม คือการพยายามของบุคคลที่จะแสวงหาทางตอบสนองที่จะลดความเครียด ความคับข้องใจที่เกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการไม่ได้รับการตอบสนอง โดยการแสวงหาวิธีที่จะตอบสนองความต้องการของตนเองในทางกายหรือทางใจ

ยรรยง ผิวอ่อน (2535 : 10) กล่าวว่า การปรับตัวทางสังคม หมายถึง กระบวนการที่บุคคลพยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านอารมณ์ ปัญหาด้านบุคลิกภาพ ปัญหาความต้องการให้เข้ากับความต้องการของตน ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม จนเป็นสถานการณ์ที่ตนสามารถทนอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้นๆอย่างมีความสุขรวมทั้งปฏิกิริยาโต้ตอบ

ต่าง ๆ ต่อสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ และการปรองดองไกล่เกลี่ยความต้องการส่วนตนให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม

อาร์คอฟฟ์ (Arkoff. 1968 : 4) กล่าวว่า การปรับตัวทางสังคม คือ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม โดยที่บุคคลพยายามตอบสนองความต้องการของตนเอง ขณะเดียวกันบุคคลก็อยู่ภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ที่กดดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของคนอื่นๆ ในสังคมอีกด้วย การปรับตัวจึงหมายถึงการประนีประนอมความต้องการของบุคคลและสิ่งแวดล้อมนั่นเอง

มอสโควิทซ์ และออร์เกิล (Moskowitz; & Orgel. 1969 : 305) ได้ให้ความหมายของการปรับตัวทางสังคมเพิ่มขึ้นว่า การปรับตัวทางสังคม หมายถึง การปรับพฤติกรรมของบุคคลให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดความต้องการแรงจูงใจ และนิสัยของบุคคลในทางใดทางหนึ่ง นอกจากนี้ความเปลี่ยนแปลงของบุคคลขึ้นอยู่กับโอกาส ความต้องการ และข้อจำกัดของสิ่งแวดล้อม

กิมเมอร์ และคณะ (สุภาพร รวมธรรม. 2544: 32; อ้างอิงจาก Gillmer others. 1971 : 73) ได้อธิบายการปรับตัวทางสังคม เป็นความพยายามที่จะทำให้เกิดความสมดุลระหว่างความต้องการกับสิ่งเร้า และโอกาสที่มีอยู่ในสภาวะแวดล้อมหนึ่งๆ หรืออาจกล่าวอีกความหมายหนึ่งได้ว่าเป็นกระบวนการที่มนุษย์มีปฏิกิริยาโต้ตอบกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเป็นการปรับตัวเข้าหาปัญหา รวมความหมายถึงการปรับสภาพปัญหาที่เป็นอยู่ให้กับความต้องการด้วย

โรเจอร์ (Roger. 1974: 258) กล่าวว่า เมื่อบุคคลปรับตัวได้ดีบุคคลจะรู้สึกว่ารู้จักตนเอง รู้คุณค่า ความสามารถและทัศนคติที่มีต่อตนเอง มีความเข้าใจตนเอง ตลอดจนเข้าใจความสัมพันธ์ที่มีต่อบุคคลอื่น บุคคลจะไม่มี ความตึงเครียด ซึ่งสอดคล้องกับ เฮิร์ลอค (Hurlock. 1949: 258) ที่กล่าวว่า เมื่อบุคคลปรับตัวได้ดีจะมีลักษณะยอมรับสภาพตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองว่ามีความสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้ มีการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ดี และสนใจคนอื่น

อัลเลน (สุภาพร รวมธรรม. 2544: 32; อ้างอิงจาก Alen. 1990 : 24) ได้แสดงทัศนะไว้ว่า การปรับตัวทางสังคม คือ ความเข้าใจพฤติกรรม ความคิด ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นอย่างถ่องแท้จนสามารถที่จะพัฒนากลยุทธ์เพื่อจัดการกับความต้องการของตน และเหตุการณ์ที่ทำลายในชีวิตประจำวันได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ เนื่องจากพฤติกรรม ความคิด และความรู้สึกที่บุคคลแสดงออกนั้น ล้วนแล้วแต่มีสาเหตุซ่อนอยู่มากมาย

A Comprehensive Dictionary of Psychological and Psychoanalytical Term ของ อิงลิช และ อิงลิช (จิตตินุช หาญพาณิชย์พันธุ์. 2541: 25; อ้างอิงจาก English; & English. 1958 : 14-15) ให้ความหมายของ การปรับตัวทางสังคม ไว้ว่า การปรับตัวทางสังคม หมายถึง กระบวนการของการปรับปรุงความต้องการ และพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคลในการคบหาสมาคมกับบุคคลอื่น เพื่อที่เขาจะได้รับความพอใจและสามารถดำรงความสัมพันธ์ที่พึงปรารถนานั้นไว้

เฮิร์ลอค (Hurlock. 1978: 260-261) ให้ความหมายของการปรับตัวทางสังคมว่า เป็นความสำเร็จของบุคคลในการปรับตัวให้เข้ากับบุคคลต่างๆ ได้ คนที่ปรับตัวได้ดีจะเรียนรู้ทักษะทางสังคมได้ เช่น ความสามารถในการเกี่ยวข้องกับคนอื่นทั้งกลุ่มเพื่อนและคนแปลกหน้า และจะช่วย

พัฒนาทัศนคติที่ดีต่อสังคมด้วย เช่น มีความตั้งใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่น พร้อมกันนี้ เฮิร์ลอค (Hurlock) ได้ให้เกณฑ์ในการปรับตัวทางสังคมของเด็กไว้ 4 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. มีการแสดงออกที่เหมาะสมเป็นไปตามความคาดหวังของกลุ่ม ซึ่งจะทำให้ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม
2. มีความสามารถปฏิบัติตัวเข้ากับกลุ่มต่างๆ ได้ ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ใหญ่กว่า กลุ่มเพื่อน หรือบุคคลใกล้ชิด
3. มีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลต่างๆ ต่อการเข้าร่วมสังคม และตอบสนองบทบาทของตนเองในสังคม
4. มีความพึงพอใจในบทบาทของตนทั้งในการเป็นผู้นำและผู้ตาม

จากคำจำกัดความดังกล่าว พอสรุปได้ว่า การปรับตัวทางสังคม หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลทั่วไปและกลุ่ม โดยที่บุคคลต้องมีการปรับหรือปรับปรุงพฤติกรรมและความต้องการต่างๆ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลหรือกลุ่มขึ้น ซึ่งบุคคลที่มีการปรับตัวทางสังคมที่ดีจะต้องมีความรู้และมีทักษะทางสังคม เป็นบุคคลที่มีความมั่นคงในจิตใจ เรียนรู้เรื่องการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อให้เข้าใจเรื่องการทำงานต่างๆ และเป็นการกระตุ้นให้เขาแสดงความช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของเขา สามารถปรับตัวเข้ากับผู้ร่วมงานได้ และมีความเป็นกันเอง รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา

สาเหตุของการปรับตัวทางสังคม

ราตรี ธรรมนิยม (จิตตินุช หาญพาณิชย์พันธุ์. 2541: 25; อ้างอิงจาก ราตรี ธรรมนิยม. 2524 : 35) ได้กล่าวถึงการปรับตัวทางสังคมเป็นเรื่องของการปรับสิ่งที่ด้อย (Inferiority) ที่มีอยู่ในตัวให้สมดุลหรือปรับสิ่งที่เด่น (Superiority) ให้สมดุลกับสิ่งแวดล้อม การปรับตัวมีทั้งการปรับตัวทางกายและจิตใจ ซึ่งถ้าเกิดขัดแย้งกันขึ้น (Conflict) จะเกิดความคับข้องใจ (Frustration) หรือกระวนกระวายใจ (Anxiety) จึงทำให้เกิดการปรับตัว ในชีวิตประจำวันของคนเรานั้น เราต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ตั้งแต่ปัญหาที่ยากที่สุด ปัญหาเล็กน้อยๆ และถึงแม้คนเราจะมีชีวิตในรูปแบบต่างๆ มากมายให้แก้ปัญหาก็คงตาม แต่สภาพแวดล้อมและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เราต้องทนกับความกดดันและความตึงเครียดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะเราไม่สามารถสนองความต้องการของเราได้อย่างง่ายดายเสมอไป

กฤษณา ศักดิ์ศรี (2530 : 355-356) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการปรับตัวทางสังคมไว้ 3 อย่าง คือ

1. แรงขับและความต้องการ (Drive and Needs) คนเรามีความต้องการสองอย่างเป็นพื้นฐาน คือ ความต้องการทางกาย และความต้องการทางจิตใจ ความต้องการจะทำให้เกิดแรงขับ (Drive) ให้มนุษย์ได้ดิ้นรนแสวงหา เพื่อสนองความต้องการ ถ้าเกิดอุปสรรคขัดขวางไม่สามารถสนองความต้องการ ก็แสดงพฤติกรรมออกมาในรูปแบบต่างๆ เพื่อคลายออกความกระวนกระวายอันเนื่องมาจากความต้องการ พฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อคลายความทรมานทุกข์นี้เรียกว่า การปรับตัว

2. แรงกระตุ้นจากสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว หรือการที่สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนไป ทำให้คนมีปัญหาปรับตัวในด้านสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การอยู่ภายใต้อิทธิพลของสังคม มีปัญหามากมายมาให้แก้ตลอดเวลา ถ้าแก้ได้ก็มีความสุข ถ้าแก้ไม่ได้ก็เกิดความคับข้องใจ กระวนกระวายใจ จึงหาทางปรับตัวโดยวิธีทางต่างๆ

3. เจตคติ ความสนใจ จุดหมายของชีวิตของตนเองเปลี่ยนแปลงไป จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

บุคคลที่สามารถเข้าใจถึงสาเหตุของความยุ่งยากในการปรับตัวของตนได้ดี ย่อมที่จะเลือกวิธีการขอรับคำแนะนำ และฝึกที่จะมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นได้ง่ายขึ้นเพื่อที่เขาจะได้เป็นที่รักใคร่ของคนทั่วไป มีความเป็นมิตร และมีสัมพันธภาพที่ดีต่อบุคคลอื่น มีบุคลิกลักษณะเป็นผู้นำ ซึ่งการที่บุคคลจะมีลักษณะที่ดีดังกล่าวได้นั้น เขาจะต้องยอมรับคนอื่น ๆ อย่างที่เป็นจริงมากขึ้น และสามารถที่จะเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในการแสดงพฤติกรรมมากขึ้นด้วย

คุณลักษณะของบุคคลที่มีการปรับตัว

รัตนา ยัญทิพย์ (2522 : 32 - 33) กล่าวว่า การปรับตัวทางสังคมได้ดีนั้นจะมีการแสดงออก ดังนี้

1. มีความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง มีความภาคภูมิใจในตนเองไม่มีปมด้อย ไม่เกรงกลัวตำแหน่งหรือความยิ่งใหญ่ ขณะเดียวกันก็ยอมรับความสามารถ และความสำเร็จของผู้เหนือกว่าตน

2. ยอมรับสภาพความเป็นจริง มีความกล้าที่จะเผชิญกับชีวิต แม้จะมีเหตุร้ายบางขณะก็ไม่ท้อแท้ กล้าที่จะต่อสู้เต็มกำลังความสามารถ

3. มีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น เป็นผู้ที่มองบุคคลอื่นในแง่ปราศจากอคติใดๆ

บัญญัติ ยงยวน (2530 : 13) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับลักษณะของบุคคลที่สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมปัจจุบันอย่างมีความสุข แบ่งได้ 3 ประการ พอสรุปได้ คือ

1. เป็นคนที่มีผลงานสร้างสรรค์ ดำรงชีวิตอยู่ด้วยความกระตือรือร้นมีชีวิตชีวา มีความสุขในการทำงาน ใฝ่ก้าวหน้า

2. สามารถสร้างมิตรที่อบอุ่น มีความสามารถในการปรับตัว สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่นได้ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น เข้าใจความต้องการและความรู้สึกของคนอื่น ทำนองเอาใจเขามาใส่ใจเรา

3. รู้จักตนเอง ยอมรับตนเองทั้งในข้อดีและข้อเสีย สำนึกในบทบาทหน้าที่ของตนเอง รู้จักรับผิดชอบ รู้ขอบเขตความสามารถของตนเอง สามารถควบคุมตนเองได้ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่ตกเป็นทาสอารมณ์และเหตุการณ์

นิภา นิธยาน (2530 : 155-157) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่สามารถปรับตัวได้ดี และมีสุขภาพจิตดีด้วย ดังนี้

1. มีความเชื่อมั่นและรู้สึกมั่นคง ไม่มีปมด้อย ยอมรับความสามารถและความสำเร็จของผู้อื่น กล้าที่จะเผชิญชีวิต

2. มีลักษณะอบอุ่นและเป็นมิตร ไม่เห็นแก่ตัว รู้จักเกรงใจและคิดถึงใจผู้อื่น
3. รู้สึกตระหนักในคุณค่า ภาระหน้าที่ที่ปฏิบัติ ดำเนินชีวิตแต่ละวันอย่างมีคุณค่า
4. พร้อมที่จะรับประสบการณ์ใหม่ๆ และสนใจกิจกรรมรอบตัว ตามความถนัดและความต้องการของตนเอง

ความต้องการของตนเอง

5. รู้จักอนามัยและสุขภาพร่างกายอย่างสม่ำเสมอ
6. มีความกล้าที่จะเผชิญความจริงในชีวิต ทั้งความผิดพลาด โดยไม่กล่าวโทษผู้อื่น

และปิดเปิดความจริง

7. มีจิตใจหนักแน่นมั่นคงพร้อมที่จะแก้ไขปัญหาและอุปสรรคทุกเมื่อ
8. มีความสามารถปรับตัวได้ดีเข้ากับสิ่งแวดล้อมทางครอบครัวและสังคมได้ง่ายมี

มาตรฐานการประพฤติปฏิบัติสูง

9. มีอารมณ์ซึ่งส่งเสริมแทนที่จะขัดขวางสวัสดิภาพ ไม่ลงโทษตนเองเมื่อกระทำ

ความผิด แต่จะจำไว้เป็นบทเรียนที่มีค่าแทน

และ นิภา นิธยาน (2530 : 160-161) ยังได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่เกิดความยุ่งยากในการปรับตัวไว้ด้วยว่า มักปรากฏอาการในลักษณะต่อไปนี้ คือ

1. อาการเคร่งเครียด
2. อาการเจ็บป่วยทางกาย เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเคร่งเครียด ได้แก่ โรคกระเพาะอาหาร โรคลำไส้ เป็นต้น
3. พฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากมาตรฐานที่พึงงามของสังคม
4. ความหย่อนสมรรถภาพในการดำเนินชีวิต เช่น เกิดความกลัว หรือวิตกกังวล

มากเกินไป เป็นต้น

แม็คคินเนย์ (McKinney. 1961 : 265-267) ได้กล่าวถึงเด็กวัยรุ่นที่เกิดความยุ่งยากในการปรับตัวทางสังคม มักจะแสดงอาการต่างๆ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. พูดติดอ่าง
2. มีความรู้สึกว่ามีปมด้อย
3. มีความรู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัย
4. ชอบปฏิเสธคำขอร้องของคนอื่น
5. เคร่งขรึม จริงจัง ไม่ชอบพูดล้อเล่น
6. ไม่มีความมั่นคงในอารมณ์ หวั่นไหวง่าย
7. ชอบแยกตัวอยู่ในโลกของตนเอง ไม่สนใจโลกภายนอก
8. ปฏิบัติตนตามความเคยชิน ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง ไม่รู้จักยืดหยุ่น

อาร์คอฟฟ์ (Arkoff. 1968 : 213-242) มีความเห็นว่า ผู้ที่ปรับตัวทางสังคมที่ดี คือ ผู้ที่มีความเป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพสูง

1. มีความสุข (Happiness) หมายถึง ความพึงพอใจ ความสงบแห่งจิตใจ และความรู้สึกปลอดภัย

2. ความกลมกลืน (Harmony) หมายถึง ความสามารถรักษาสมดุลระหว่างความต้องการของตนเอง และสิ่งแวดล้อม

3. ความนับถือตนเอง (Self-regard) หมายถึง การรู้จักตัวตนที่แท้จริงของตนเอง มีความมั่นคงในตัวเอง ยอมรับตัวเอง เห็นคุณค่าของตัวเองและรู้จักเปิดเผยตัวเอง

4. ความเจริญแห่งตน (Personal Growth) หมายถึง การสำนึกในความสามารถแห่งตน พัฒนาตนเองเจริญถึงขีดสุดเท่าที่จะสามารถทำได้

5. ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแห่งตน (Personal Integration) หมายถึง การมีพฤติกรรมที่มั่นคง สม่าเสมอ และคงเส้นคงวา

6. วุฒิภาวะ (Personal Maturity) หมายถึง การมีพัฒนาการในด้านต่างๆ สมกับวัย และบุคลิกภาพสมบูรณ์

7. การติดต่อกับสิ่งแวดล้อม (Contract With the Environment) หมายถึง การรู้จักและรับรู้สิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้ตรงตามความเป็นจริง

8. ประสิทธิภาพในสิ่งแวดล้อม (Effectiveness in the Environment) หมายถึง ความสามารถในการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะความสามารถที่จะรักผู้อื่น และความสามารถในการทำงาน

9. ความเป็นอิสระจากสิ่งแวดล้อม (Independent of the Environment) หมายถึง ความสามารถที่จะเบี่ยงเบนออกจากรูปแบบของกลุ่มหรือสังคมได้บ้าง ขณะเดียวกันในบางสถานการณ์สามารถที่จะคล้อยตามกลุ่มได้อย่างเหมาะสม

ทินดอล (จิตติสุข หาญพาณิชย์พันธุ์. 2541: 26; อ้างอิงจาก Tindall. 1969: 76) ได้กล่าวถึงลักษณะการปรับตัวที่ดี โดยทั่วไปไว้ 7 ประการ คือ

1. รักษาไว้ซึ่งความสมบูรณ์ของบุคลิกภาพ โดยสามารถผสมผสานความต้องการนั้นโดยที่พฤติกรรมดังกล่าวต้องเข้ากันได้กับสิ่งแวดล้อม

2. ประพฤติตามปทัสฐานของสังคม

3. ปรับตัวเข้ากับสภาพความเป็นจริง

4. มีความมั่นคง

5. มีวุฒิภาวะ

6. มีอารมณ์ในลักษณะปกติเสมอ คือสามารถควบคุมอารมณ์ไม่ให้พุ่งชนไปกับสิ่งแวดล้อมภายนอก

7. มองสังคมในลักษณะที่ดี และช่วยเหลือสังคมอยู่เสมอ

ลาซารัส (Lazarus. 1969: 67-68) ได้จัดองค์ประกอบที่แสดงว่าบุคคลปรับตัวทางสังคมได้ไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. มีความสามารถทางสังคม (Social Ability) กล่าวคือ เป็นบุคคลที่เข้ากับสังคมได้อย่างง่ายดาย เป็นบุคคลที่มีชีวิตชีวา เพลิดเพลินในการเข้าสังคม

2. มีความมั่นคงทางอารมณ์ (Emotional Stability) กล่าวคือ เป็นบุคคลที่ไม่ปล่อยอารมณ์ไปกับความกลัวหรือความวิตกกังวลจนเกินไป สามารถผ่อนคลายและหลีกเลี่ยงความตึงเครียดมองชีวิตในสภาพความเป็นจริงมากกว่าความเพ้อฝัน

3. มีความเชื่อมั่น (Confidence) กล่าวคือ เป็นบุคคลที่เห็นคุณค่าในการตัดสินใจของตนเอง ปรับตัวได้อย่างง่ายดายในสถานการณ์ใหม่หรือสถานการณ์ที่ยากลำบาก พร้อมทั้งจะเผชิญกับปัจจุบันและอนาคตด้วยดี ไม่มีรู้สึกต่ำต้อยและพึงพอใจต่อรูปร่างท่าทางของตนเอง

4. ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล (Personal Relation) กล่าวคือ เป็นบุคคลที่มีความอดทน ไม่โกรธบ่อย และไม่โกรธอย่างง่ายดาย มองโลกในแง่ดี ไม่วิพากษ์วิจารณ์คนอื่นมากเกินไป

5. ความพึงพอใจในบ้าน (Home Satisfaction) กล่าวคือ เป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ดี พึงพอใจในสภาพของบ้าน ได้รับการยกย่องและเข้าใจจากทางบ้าน

ลอว์ตัน (ประสาธ อิศรปริดา. 2523: 207-209; อ้างอิงจาก Lowton. n.d.: unpagged) กำหนดลักษณะพฤติกรรมของผู้ที่ปรับตัวได้ดีไว้ 20 ประการ ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีความสามารถและความเต็มใจที่จะรับผิดชอบอย่างเหมาะสมกับลักษณะอายุ
2. เป็นผู้ที่มีความพึงพอใจในความสำเร็จจากการได้เข้าร่วมกับกิจกรรมต่างๆของกลุ่มโดยไม่คำนึงว่า การเข้าร่วมกิจกรรมนั้น จะมีการถกเถียงกันมาก่อนหรือไม่ก็ตาม
3. เป็นผู้เต็มใจที่จะรับงาน และรับผิดชอบอย่างเหมาะสมกับบทบาทหรือตำแหน่งในชีวิตของเขา แม้ว่าจะทำไปเพื่อต้องการตำแหน่งก็ตาม
4. เมื่อเผชิญปัญหาที่จะแก้ เขาจะต้องไม่หาทางหลบเลี่ยง
5. จะรู้สึกสนุกต่อการขจัดอุปสรรคที่ขัดขวางต่อความสุข หรือพัฒนาการหลังจากเขาได้ค้นพบตัวเองว่า อุปสรรคที่ขัดขวางนั้นเป็นจริง ไม่ใช่อุปสรรคในจินตนาการ
6. เป็นผู้ที่สามารถตัดสินใจด้วยความกังวลน้อยที่สุด มีความรู้สึกขัดแย้งในใจและหลบหลีกปัญหาน้อยที่สุด
7. เป็นผู้ที่สามารถอดทนรอได้ จนกว่าจะพบสิ่งใหม่ หรือทางเลือกใหม่ที่มีความสำคัญกว่า
8. เป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จด้วยความสามารถจริง
9. คิดก่อนจะทำ มีโครงการแน่นอนก่อนปฏิบัติ ไม่หลีกเลี่ยงการกระทำ
10. เป็นผู้เรียนรู้จากความล้มเหลวของตนเอง แทนที่จะหาข้อแก้ตัวด้วยการหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง หรือขัดโทษให้แก่ผู้อื่น
11. เมื่อประสบความสำเร็จก็ไม่ขอบคุณโอ้อวดจนเกินความเป็นจริง
12. เป็นผู้ที่ปฏิบัติตนได้สมบทบาท รู้ว่าจะปฏิบัติอย่างไรเมื่อถึงเวลาทำงาน หรือจะปฏิบัติอย่างไรเมื่อถึงเวลาจะเล่น
13. เป็นผู้ที่สามารถปฏิเสธต่อการเข้าร่วมกิจกรรมที่ใช้เวลามากเกินไป หรือกิจกรรมที่สวนทางกับที่เขาสนใจ แม้ว่ากิจกรรมนั้นจะทำให้เขาพอใจในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งก็ตาม

14. เป็นผู้ที่สามารถตอบรับ ที่จะเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์สำหรับเขา แม้ว่ากิจกรรมนั้นจะไม่ทำให้เขาพึงพอใจก็ตาม

15. เป็นผู้ที่จะแสดงความโกรธออกมาโดยตรงเมื่อเขาได้รับความเสียหายหรือถูกรังแก และจะแสดงออกเพื่อป้องกันความถูกต้องของเขาด้วยเหตุผล การแสดงจะรุนแรงเหมาะสมกับความเสียหาย

16. เป็นผู้ที่สามารถแสดงความพอใจออกมาโดยตรง และแสดงออกอย่างเหมาะสมกับปริมาณและชนิดของสิ่งที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจนั้น

17. เป็นผู้ที่สามารถอดทน หรืออดกลั้นต่อความผิดหวังและภาวะคับข้องใจทางอารมณ์ได้

18. เป็นผู้ที่มีลักษณะนิสัย และเจตคติที่ก่อรูปขึ้นอย่างเป็นระเบียบ เพื่อเผชิญกับสิ่งที่ยุ่งยากต่างๆ ก็สามารถจะประนีประนอมนิสัย และเจตคติเข้ากับสถานการณ์ที่ยุ่งยากต่างๆได้

19. สามารถระดมพลังงานที่มีอยู่ในตัวออกมาใช้ได้อย่างทันที และพร้อมเพรียง และสามารถรวมพลังนั้นสู่เป้าหมายได้อย่างหนึ่งเพื่อความสำเร็จของเขา

20. เป็นผู้ที่ไม่พยายามเปลี่ยนแปลงความจริง ซึ่งชีวิตเขาจะต้องดิ้นรนต่อสู้อย่างไม่มีการสิ้นสุด แต่เขาจะยอมรับว่าบุคคลจะต้องต่อสู้กับตัวเอง เขาต้องเข้มแข็งให้มากที่สุดและใช้วิจารณญาณที่ดีที่สุด เพื่อจะผลจากคลื่นอุปสรรคภายนอก

มอร์ริส (Morris. 1990 : 514 : 515) ได้เสนอว่า คนที่มีการปรับตัวดี มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. สามารถรักษาสอดคล้องระหว่างการคล้อยตามสังคม กับการเป็นตัวของตัวเอง
2. รู้จักควบคุมตัวเองและมีความกลมกลืน
3. สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตัวเองได้ตามความเหมาะสม ขณะเดียวกันก็รู้จักปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะกับตนเองด้วย
4. รู้จักจุดเด่นและจุดอ่อนของตัวเอง
5. มีความนับถือและเชื่อมั่นในตัวเอง พร้อมทั้งจะเผชิญกับความขัดแย้งในจิตใจ และปัญหาความยุ่งยากต่างๆ โดยไม่วิตกกังวลมากเกินไป

โทรป (จุฬาลักษณ์ รุ่มวิริยะพงษ์. 2542: 16; อ้างอิงจาก Thtop: unpagged) ได้อธิบายถึงการปรับตัวทางด้านสังคมไว้ว่า การที่บุคคลจะปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีประกอบด้วยลักษณะ ดังนี้

1. ปทัสถานทางสังคม (Social Standards) หมายถึง การที่บุคคลมีความเคารพในสิทธิของผู้อื่น และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม บุคคลประเภทนี้จะเข้าใจความถูกต้องของสังคม
2. ทักษะทางสังคม (Social Skill) หมายถึง การที่บุคคลปรับตัวเข้ากับเพื่อนและคนแปลกหน้า สามารถทำตนเป็นที่ชื่นชอบของผู้อื่น มีความสนใจปัญหา และกิจกรรมต่างๆ
3. แนวโน้มทางสังคม (Social Tendencies) หมายถึง การที่บุคคลปรับตัวเข้ากับสถานการณ์หรือสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคม
4. ความสัมพันธ์ในครอบครัว (Family Relation) หมายถึง การที่บุคคลรู้สึกว่าได้ได้รับความรัก และการดูแลอย่างดีในครอบครัว มีความอบอุ่นปลอดภัย และมั่นใจตนเองในความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว

5. ความสัมพันธ์ในโรงเรียน (School Relation) หมายถึง การที่บุคคลรู้สึกว่าได้ได้รับความรักจาก ครู อาจารย์ และมีความสุขในการอยู่ร่วมกับเพื่อน

6. ความสัมพันธ์กับชุมชน (Community Relation) หมายถึง การที่บุคคลเข้ากับผู้อื่นในชุมชนได้อย่างมีความสุข มีส่วนร่วมในการปรับปรุงชุมชนของตนเอง เข้าสมาคมกับคนแปลกหน้าได้ มีความพอใจในกฎเกณฑ์ และสวัสดิภาพชุมชน

จากลักษณะต่างๆ ที่กล่าวมานั้น เมื่อพิจารณาลักษณะของบุคคลที่สามารถปรับตัวได้ดี สามารถสรุปได้ว่า บุคคลที่ปรับตัวได้ดีจะต้องเป็นคนที่เข้าใจตนเอง รู้จักตนเอง พร้อมทั้งจะเผชิญกับความความขัดแย้งตลอดเวลา สามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี ตลอดจนสามารถยอมรับสภาพความเป็นจริงของตนเองได้ ซึ่งแตกต่างกับบุคคลที่เกิดความยุ่งยากในการปรับตัว ที่จะมีลักษณะไม่มั่นคงทางอารมณ์ ไม่รู้จักยืดหยุ่น มักมีอาการเจ็บป่วยทางร่างกายร่วมด้วย และทำให้หย่อนสมรรถภาพในการดำเนินชีวิต

องค์ประกอบที่เป็นสาเหตุของการปรับตัวไม่ได้

สุรสิทธิ์ บุญสกุลณะ (2531 : 27) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบต่างๆ ที่ทำให้เด็กปรับตัวไม่ได้สรุปได้ดังนี้

1. ตัวเด็ก หมายถึง ความบกพร่องทางบุคลิกภาพ เช่น ตาเหล่ พูดติดอ่าง เป็นต้น ซึ่งทำให้เด็กเกิดปมด้อย นอกจากนั้นระดับสติปัญญาของเด็กที่ค่อนข้างต่ำ อาจทำให้เกิดปัญหาได้ในชั้นเรียน ดังนั้นการช่วยเหลือเด็กโดยการหาทางให้เด็กได้เกิดการยอมรับตนเอง การพูดให้เพื่อนเข้าใจ ตลอดจนการส่งเสริมกิจกรรมบางอย่าง ก็จะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น

2. บ้าน หมายถึง พ่อแม่พี่น้องของเด็ก พ่อแม่บางคนมุ่งทำงานเพื่อสร้างฐานะให้ครอบครัว จนลืมไปว่าลูกต้องการความรักความอบอุ่น ในทางตรงกันข้าม พ่อแม่บางคนก็ตามใจลูกมากเกินไป ลูกจะเรียกร้องสิ่งใดจะต้องแสวงหามาให้ บ้านที่ประกอบด้วยพ่อแม่ลักษณะดังกล่าวจะทำให้เด็กเกิดปัญหาการปรับตัวไม่ได้

3. โรงเรียนและสังคมภายนอก ในวัยของการศึกษาเล่าเรียนนั้น ครูจะเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างยิ่งในการที่จะสนองความต้องการในด้านต่างๆ ของเด็ก เช่น ความต้องการการยอมรับ ความต้องการการมีคุณค่าในกลุ่ม ความต้องการความสำเร็จ ฯลฯ ถ้าเด็กไม่ได้รับการตอบสนอง เด็กก็จะไม่สามารถปรับตัวได้ เด็กจะเริ่มแสดงพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติเพื่อเรียกร้องความสนใจจากบุคคลรอบข้าง กลุ่มเพื่อนก็มีส่วนที่จะทำให้พัฒนาการทางสังคมของเด็กเปลี่ยนแปลงไป ครูที่เข้าใจพัฒนาการของเด็กจะช่วยกระตุ้น และช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนๆ ได้

4. สภาพทางเศรษฐกิจ เด็กที่มาจากครอบครัวยากจน มักจะไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางกาย ทางใจ ในทางตรงข้ามเด็กที่มาจากครอบครัวร่ำรวย ก็อาจได้รับสิ่งของต่างๆ มากมาย แต่ขาดการตอบสนองทางด้านจิตใจ ดังนั้นสภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการปรับตัวของเด็ก

จะเห็นได้ว่ามีองค์ประกอบหลายประการที่มีผลต่อความสามารถในการปรับตัวของเด็ก ซึ่งสาเหตุของการปรับตัวนั้นก็แตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู ของเด็กแต่ละคน

ฉะนั้น การที่จะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุขนั้นจึงควรศึกษาหาสาเหตุที่แท้จริงที่ทำให้เด็กเกิดความยุ่งยากในการปรับตัว แล้วหาทางช่วยเหลือให้พวกเขาสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างเหมาะสมต่อไป

การสนับสนุนทางสังคม

ความหมายของการสนับสนุนทางสังคม

บุญเยี่ยม ตระกูลวงศ์ (ประไพ เจนคง. 2541) กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลได้รับการสนับสนุน ช่วยเหลือด้านข้อมูลข่าวสาร วัตถุสิ่งของหรือได้รับการสนับสนุนทางจิตใจ อันจะส่งผลให้เกิดความสุข

ดิษยา กมลสุนทร (2537: 6) กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคม เป็นปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของกลุ่มคนหรือบุคคล ซึ่งการปฏิสัมพันธ์นั้นทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน เป็นการช่วยเหลือด้านอารมณ์ แรงงาน และบริการต่างๆ

ปิยนันท์ ลิ้มเรืองรอง (วาทีณี ผ่องอำไพ. 2546: 27 อ้างอิงจาก; ปิยนันท์ ลิ้มเรืองรอง. 2540: 37) กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลในสังคมได้รับการช่วยเหลือ ประคับประคองจากบุคคลในสังคมด้านต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยการได้รับความผูกพันใกล้ชิดสนิทสนม การมีส่วนร่วมในสังคมหรือเป็นส่วนหนึ่งในสังคม การได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่า การได้รับข้อมูลข่าวสารการช่วยเหลือด้านต่างๆ สิ่งของ การเงิน เวลา และแรงงาน เพื่อช่วยในการแก้ปัญหา ทำให้บุคคลนั้นมีพฤติกรรมไปในทางที่ผู้รับต้องการ

ไฉไล ไชยเสรี (2539: 11) กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลมีการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และบุคคลนั้นได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม ในลักษณะของการได้รับความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ การช่วยเหลือด้านสิ่งของ การเงิน แรงงาน ข้อเสนอแนะ ซึ่งทำให้เกิดความมั่นใจ

วิรัช เกษอุดมทรัพย์ (วาทีณี ผ่องอำไพ. 2546: 27; อ้างอิงจาก วิรัช เกษอุดมทรัพย์. 2542: 27) กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคม เป็นปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่บุคคลรับรู้หรือประเมินไว้ว่า ได้รับการช่วยเหลือ และได้รับการตอบสนอง ได้แก่ การช่วยเหลือด้านข้อมูลข่าวสาร วัสดุสิ่งของ รวมถึงให้ความรัก การดูแลเอาใจใส่ และให้การยกย่อง ทำให้ผู้รับได้รับการช่วยเหลือรู้สึกว่ามีคุณค่า และเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งเป็นไปตามความต้องการด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และอารมณ์ของบุคคลนั้น ส่งผลให้ผู้ได้รับการช่วยเหลือสามารถปรับตัวหรือเผชิญกับความเครียดต่างๆที่เกิดขึ้นได้

คอบบี้ (เสาวนิจ รัตนวิจิตร. 2540: 28) กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคม คือ การที่บุคคลได้รับข้อมูล ที่ทำให้ตัวเขาเชื่อว่าบุคคลให้ความรัก เอาใจใส่ และเห็นคุณค่าในตัวเขา นอกจากนี้ ยังรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และมีความสัมพันธ์ต่อกัน

เพนเดอร์ (Pender. 1982: 396) กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคม เป็นการที่บุคคลรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ การได้รับการยอมรับ รู้สึกมีคุณค่าในตนเอง เป็นที่ต้องการของบุคคลอื่น โดยได้

จากกลุ่มคนในระบบของสังคมนั้นเองเป็นผู้ให้การสนับสนุนด้านจิตใจ อารมณ์ วัสดุอุปกรณ์ ข่าวสาร คำแนะนำ อันจะทำให้บุคคลนั้นสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้เหมาะสม

ฮับบาร์ด และคนอื่นๆ (Hubbard and others. 1987: 266-270) กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคม เป็นโครงสร้างหลายมิติ ซึ่งประกอบด้วยการติดต่อสื่อสารในด้านดี ทำให้มีความรู้สึกผูกพันเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และมีการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน

ดังนั้นจากความหมายต่างๆ สรุปได้ว่า การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่บุคคลรับรู้และประเมินได้ว่า ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลในสังคมด้านต่างๆ เช่นการให้ข้อมูลข่าวสาร คำแนะนำ สิ่งของ เงินทอง การยอมรับ การเห็นคุณค่า การมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม รวมถึงการช่วยเหลือด้านจิตใจและอารมณ์ ทำให้บุคคลที่ได้รับการช่วยเหลือรู้สึกมีคุณค่า และเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ส่งผลให้ผู้ที่ได้รับการช่วยเหลือมีเห็นคุณค่าในตนเอง สามารถปรับตัว หรือพัฒนาตนเอง ทำให้บุคคลนั้นสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม

แหล่งที่มาของสังคม และโครงสร้างเครือข่ายสังคม

ดิษยา กมลสุนทร (2537: 6) กล่าวว่า โครงสร้างเครือข่ายของสังคม (Social Network) เป็นกลุ่มของความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคลกลุ่มหนึ่ง ซึ่งมีต่อกัน ความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคลเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบต่างๆ หลายองค์ประกอบ สรุปได้ดังนี้

1. ขนาดของกลุ่มสังคม หมายถึง จำนวนคนในกลุ่มสังคมซึ่งบุคคลมีความสัมพันธ์กันโดยในวัยเด็กช่วงแรกจะมีความสัมพันธ์กับพ่อแม่ ต่อมากับบุคคลอื่นๆ โกลดัวรอบข้าง การเข้าสู่สังคมจะเป็นไปในลักษณะสร้างเพื่อนเมื่อถึงวัยผู้ใหญ่ และขนาดของสังคมที่เล็กลงเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ

2. ลักษณะความสัมพันธ์ เป็นความผูกพันซึ่งกันและกันของสมาชิกในกลุ่มสังคม แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

2.1 ลักษณะของบุคคลที่ผูกพันด้วย แบ่งออกเป็น กลุ่มที่มีความผูกพันกันตามธรรมชาติ ประกอบด้วย บุคคลที่อยู่ในครอบครัวสายตรง ได้แก่ ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลูก หลาน และบุคคลที่อยู่ในครอบครัวใกล้ชิด ได้แก่ เพื่อนบ้าน คนบ้านเดียวกัน คนรู้จักคุ้นเคย คนที่ทำงานเกี่ยวข้องกัน และคนใกล้ชิด

2.2 กลุ่มผู้ที่ช่วยเหลือกันวิชาชีพ หมายถึง บุคลากรทางสาธารณสุข

3. คุณภาพของความสัมพันธ์ แบ่งเป็น

3.1 ความสัมพันธ์แน่นแฟ้น คือความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดสนิทสนมต่อกัน

3.2 ความสัมพันธ์ผิวเผิน ไม่ลึกซึ้ง เป็นความสัมพันธ์ที่ได้พบในสังคมอุตสาหกรรม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชีวิตในเมืองมากกว่าชนบท ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทำให้เกิดความห่างเหินกันได้ตามความจำเป็นของลักษณะงาน อาชีพ หรือการศึกษา หรือค่านิยมส่วนบุคคล ทำให้บุคคลไม่มีความห่วงใยผูกพันกับบุคคลอื่นได้อย่างลึกซึ้ง สนใจประโยชน์ที่จะได้เฉพาะหน้าเป็นส่วนใหญ่

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการติดต่อ ระยะเวลาที่บุคคลรู้จัก หรือติดต่อกันเป็นช่วงที่บุคคลเริ่มรู้จักกัน และดำเนินสัมพันธภาพต่อกันเรื่อยมา ระยะเวลาที่ใช้ในการติดต่อกันแสดงให้เห็นถึงความมั่นคงต่อกัน หากบุคคลมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น และคบหากันเป็นเวลานาน ก็จะทำให้ได้รับการสนับสนุนซึ่งกันและกันมากขึ้น

5. ความถี่ในการติดต่อกัน เป็นความบ่อยครั้งที่บุคคลได้ติดต่อกัน ทำให้บุคคลได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนสิ่งของ บริการ และได้รับการตอบสนอง ความต้องการด้านอารมณ์ นอกจากนี้ยังดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธภาพที่ดี

6. วิธีที่ใช้ในการติดต่อ การติดต่อสื่อสารที่ต่อเนื่องเป็นความต้องการของมนุษย์ การติดต่อสื่อสารมีหลายวิธี เช่น การพบปะพูดคุย จดหมาย โทรศัพท์ เป็นต้น

เพนเดอร์ (Pender. 1982: 277-278) ได้แบ่งบุคคลในระบบสนับสนุนสังคมออกเป็น 5 ระบบ ดังต่อไปนี้

ระบบที่ 1 การสนับสนุนทางธรรมชาติ (Natural Support System) ได้แก่ แหล่งสนับสนุนจากครอบครัวญาติพี่น้อง ซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดที่สุด

ระบบที่ 2 การสนับสนุนจากกลุ่มเพื่อน (Peer Support System) เป็นการสนับสนุนจากผู้ที่มีประสบการณ์

ระบบที่ 3 การสนับสนุนด้านศาสนาหรือแหล่งอุปถัมภ์ต่างๆ (Religious Organization or Denomination) เป็นการสนับสนุนทางสังคมที่จะช่วยให้บุคคลได้มีการพบปะแลกเปลี่ยนความเชื่อ ค่านิยม คำสอน เป็นต้น ได้แก่ พระ นักบวช หมอสอนศาสนา กลุ่มผู้ปฏิบัติธรรม เป็นต้น

ระบบที่ 4 การสนับสนุนจากกลุ่มวิชาชีพด้านสุขภาพ (Health Professional Support System) เป็นแหล่งการสนับสนุนแห่งแรกที่ทำให้ความช่วยเหลือแก่บุคคล และมีความสำคัญเมื่อการสนับสนุนจากครอบครัว เพื่อนสนิทและกลุ่มเพื่อนไม่เพียงพอ

ระบบที่ 5 การสนับสนุนจากกลุ่มวิชาชีพอื่นๆ (Organized Support System not Directed by Health Professionals) เป็นการสนับสนุนจากกลุ่มอาสาสมัคร กลุ่มช่วยเหลือตนเอง เป็นกลุ่มที่เป็นสื่อกลางที่ช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิต

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การสนับสนุนทางสังคม เป็นโครงสร้างหลายมิติ แหล่งและจำนวนของระดับการสนับสนุนทางสังคมขึ้นอยู่กับสถานการณ์ เวลา และบุคคล ซึ่งช่วงเวลาวัยรุ่นนั้น เครือข่ายโครงสร้างของสังคมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องมากที่สุด ได้แก่ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน และบุคคลใกล้ชิดทั้งที่บ้าน และที่โรงเรียน

ประเภทของการสนับสนุนทางสังคม

การสนับสนุนทางสังคม เป็นความจำเป็นพื้นฐานที่บุคคลต้องการจากการมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลหรือติดต่อสื่อสารบุคคลอื่นในสังคม ให้เป็นไปตามความต้องการด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม ซึ่งบุคคลแต่ละบุคคลมีความต้องการที่แตกต่างกันเมื่อเผชิญกับปัญหา จึงได้มีการแบ่งการสนับสนุนทางสังคมไว้หลายรูปแบบ ดังนี้

อัจฉรา โอประเสริฐสวัสดิ์ (2531: 5) แบ่งชนิดของการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น

1. การสนับสนุนทางอารมณ์ (Emotional Support) หมายถึง การได้รับการปลอบใจให้กำลังใจ (Reassurance) การได้รับความรักความห่วงใย (Intimacy and Attachment) การได้รับความมั่นใจ (Confidence) และความรู้สึกมีที่พึ่ง (Reliance ant Another) ซึ่งทำให้บุคคลรู้สึกว่ามีคนรักมีคนคอยดูแลเอาใจใส่

2. ความช่วยเหลือด้านสิ่งของและการได้รับบริการ (Tangible Support) หมายถึง การได้รับความช่วยเหลือด้านสิ่งของ การเงิน แรงงาน

3. ความช่วยเหลือด้านข้อมูลข่าวสาร (Information Support) หมายถึง การได้รับคำแนะนำ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาด้านสุขภาพอนามัยได้ดี

ไวส์ (Weiss. 1974 : 17-26) กล่าวถึงการสนับสนุนทางสังคม ในรูปของ สัมพันธภาพทางสังคม ที่ประกอบด้วย

1. การเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Social Integration) เป็นสัมพันธภาพที่เกิดจากบุคคลมีส่วนร่วมในกิจกรรมครอบครัว และกลุ่มเพื่อน ทำให้มีการแข่งขันกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูล และสิ่งของ

2. การได้รับความช่วยเหลือและคำแนะนำ (Assistance and Guidance) เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลอยู่ในภาวะเครียด หรือมีปัญหา จะทำให้บุคคลนั้นมีความต้องการแรงสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์ และต้องการคำแนะนำจากบุคคลในครอบครัว หรือเพื่อนๆ ที่บุคคลนั้นคิดว่ามีค่าสำคัญกับตนเอง

3. การมีโอกาส ได้อบรม เลี้ยงดูผู้อื่น (Opportunity for Nurturance) คือการที่บุคคลมีความรับผิดชอบต่อความสบายของคนในครอบครัว หรือกลุ่มเพื่อน

4. การส่งเสริมให้รู้ถึงคุณค่าแห่งตน (Self - Word) เป็นการที่บุคคลได้รับการยอมรับด้านพฤติกรรมตามบทบาทของคนในสังคม จากครอบครัว หรือกลุ่มเพื่อน

5. ความผูกพันใกล้ชิด (Intimacy) เป็นสัมพันธภาพแห่งการใกล้ชิดสนิทสนมของบุคคลที่มีต่อครอบครัว หรือกลุ่มเพื่อน ซึ่งส่งผลให้เกิดความรู้สึกปลอดภัยและอบอุ่น

คานห์ (Kahn.1979: 85-87) ได้แบ่งประเภทการสนับสนุนทางสังคมไว้เป็น 3 ด้านดังนี้

1. ความผูกพันทางอารมณ์และความคิด (Affection) เป็นการแสดงออกถึงอารมณ์ในทางบวกของบุคคลหนึ่งซึ่งแสดงออกในรูปความผูกพัน การเคารพหรือด้วยความรัก

2. การยืนยันและการยอมรับของพฤติกรรมของกันและกัน (Affirmation) เป็นการแสดงออกถึงการเห็นด้วย การยอมรับในความถูกต้องเหมาะสมทั้งในการกระทำและความคิดของบุคคล

3. การให้ความช่วยเหลือ (AID) เป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อบุคคลอื่น โดยให้สิ่งของ หรือการให้ความช่วยเหลือโดยตรง การช่วยเหลือนั้นอาจเป็นวัตถุ เงินทอง ข่าวสารหรือเวลา

เฮาส์ (House.1981: 15-26) ได้แบ่งชนิดของการสนับสนุนทางสังคม เป็น 4ประเภท คือ

1. การได้รับการตอบสนองความต้องการด้านอารมณ์ (Emotional Support) คือ การได้รับความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ การดูแลเอาใจใส่ ความรัก ความจริงใจ และความสนใจ

2. การได้รับความช่วยเหลือด้านสิ่งของ การเงินหรือแรงงาน (Instrumental Support)

3. การได้รับการช่วยเหลือด้านการประเมินผล และเปรียบเทียบพฤติกรรม (Appraisal Support) เป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อนำไปใช้ประเมินตนเอง ก่อให้เกิดความมั่นใจ ความรู้สึกเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่นในสังคม

4. การได้รับความช่วยเหลือด้านข้อมูลข่าวสาร (Information Support) เป็นข้อมูลหรือข้อแนะนำ ที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาชีวิต

ทอยส์ (วาทีนี ผ่องอำไพ. 2546: 30; อ้างอิงจาก Thoits.1982: 145-159) แบ่งชนิดการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 3 ชนิด คือ

1. การสนับสนุนด้านเครื่องมือ (Instrument Aid) หมายถึงการได้รับความช่วยเหลือด้านแรงงาน วัสดุอุปกรณ์ สิ่งของ เงินทอง ที่จะทำให้นักคนได้รับนั้นสามารถดำรงบทบาท หรือหน้าที่รับผิดชอบได้ตามปกติ

2. การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร (Information Aid) หมายถึง การรับข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งคำแนะนำและการป้องกันกลับ

3. การได้รับการสนับสนุนด้านอารมณ์และสังคม (Socioemation Aid) หมายถึง การได้รับความรัก การดูแลเอาใจใส่ การได้รับการยอมรับ เห็นคุณค่า และรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

จาคอบสัน (เสาวนิจ รัตนวิจิตร. 2540: 30; อ้างอิงจาก Jacobson. 1986: 252) แบ่งการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น

1. การสนับสนุนทางอารมณ์ (Emotional Support) คือพฤติกรรมที่ทำให้รู้สึกสบายใจ และเชื่อว่ามีบุคคลยกย่องเคารพนับถือ รัก หรือพฤติกรรมอื่นๆ ซึ่งแสดงถึงความเอาใจใส่ และความมั่นใจ

2. การสนับสนุนด้านสติปัญญา (Cognitive Support) คือ ความรู้ข้อมูลข่าวสาร คำแนะนำที่จะช่วยให้บุคคลเข้าใจสิ่งต่างๆ และสามารถปรับตัวได้กับความเปลี่ยนแปลง

3. การสนับสนุนด้านสิ่งของ (Material Support) คือสิ่งของและบริการต่างๆ ที่ช่วยแก้ปัญหาบางอย่างได้

จากแนวคิดต่างๆ สรุปได้ว่า การสนับสนุนทางสังคมสามารถแบ่งออกเป็นการสนับสนุนทางด้านอารมณ์ ได้แก่ การช่วยเหลือที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกว่าได้รับความรัก ความเห็นใจ การดูแลเอาใจใส่ ได้รับความไว้วางใจจากสังคม เกิดความภูมิใจ และรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีความมุ่งมั่นอดทนในการเผชิญปัญหา และอุปสรรคต่างๆ การสนับสนุนทางด้านสิ่งของ และการได้รับการบริการ ได้แก่ ความช่วยเหลือด้านการเงิน สิ่งของ และบริการตามความต้องการของบุคคลเมื่อประสบปัญหา การสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ การให้ข้อมูลและคำแนะนำต่างๆ ตลอดจนข้อมูลย้อนกลับ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการแก้ปัญหาและประเมินตนเอง ทำให้เกิดความมั่นใจ แต่ทั้งนี้การสนับสนุนทางสังคมจะเกิดประสิทธิภาพเมื่อสามารถตอบสนองความต้องการได้ เฉพาะเจาะจงกับปัญหา หรือความเครียดที่บุคคลกำลังประสบอยู่ ความเครียดเดียวกันอาจต้องการความช่วยเหลือที่หลากหลายเปลี่ยนไปตามความต้องการของปัญหาหรือความเครียดที่กำลังเผชิญอยู่

ในการวิจัยครั้งนี้จึงได้ใช้รูปแบบการสนับสนุนทางสังคมของ อัจฉรา โอประเสริฐสวัสดิ์ (2531:5) ซึ่งครอบคลุมการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา

งานตามขั้นพัฒนาการของฮาวิกเฮอร์สท์ (Havighurst's Developmental Tasks)

ฮาวิกเฮอร์สท์เป็นนักจิตวิทยาอีกผู้หนึ่งที่มองเห็นว่าพัฒนาการเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการศึกษเป็นอย่างยิ่ง โดยได้อธิบายว่าในแต่ละช่วงวัยของชีวิตนั้นจะมีงานประจำวัย หรือเรียกว่างานตามขั้นพัฒนาการ (Developmental Tasks) เป็นงานที่แต่ละบุคคลจะต้องเรียนรู้และควรทำในช่วงเวลานั้นๆ ดังนั้นจึงเป็นเป้าหมายหรือเกณฑ์ที่สังคมใช้ตัดสินวุฒิภาวะของบุคคลในวัยต่างๆ ซึ่งฮาวิกเฮอร์สท์ได้เสนอประโยชน์ของงานตามขั้นพัฒนาการต่อการจัดการศึกษาไว้ 2 ประการ ประการแรกช่วยให้สามารถตั้งวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนได้ นั่นคือทำอย่างไรโรงเรียนจึงจะสามารถช่วยให้นักเรียนแต่ละคนบรรลุงานในแต่ละวัยได้ ประการที่สองช่วยให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปด้วยความเหมาะสมตามความต้องการของเด็ก นั่นคือทราบว่เมื่อไรจะสอนได้โดยไม่เสียเวลาในสิ่งที่เด็กยังไม่พร้อมหรือยังไม่เรียนไม่ได้ (Hevighurst 1961, 5) ซึ่งประโยชน์ดังกล่าวนี้จะทำให้ครูอาจารย์ทราบว่าเด็กในวัยต่างๆนั้นทำอะไรได้บ้างจะจัดการเรียนการสอนอย่างไรให้สนองความพร้อมของเด็ก เพื่อส่งผลให้เด็กสามารถทำงานประจำวัยของตนได้สำเร็จและพัฒนาสู่การทำงานประจำช่วงวัยต่อไปได้อย่างมีความสุขไม่เกิดปัญหาในการปรับตัว อันนำมาซึ่งปัญหาสังคมในรูปแบบต่างๆ

สำหรับงานตามขั้นพัฒนาการที่จะกล่าวในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษางานตามขั้นพัฒนาการของวัยรุ่น หรือเด็กอายุ 12 – 18 ปี เป็นสำคัญ (Developmental Tasks of Adolescence) ซึ่ง ฮาวิกเฮอร์สท์ (Hevighurst 1961, 111-158) ได้ทำการศึกษาสังเกตพฤติกรรมของวัยรุ่นโดยทั่วไป และสรุปเป็นงานตามขั้นพัฒนาการที่เด็กในวัยนี้ต้องกระทำได้ว่าจะประกอบด้วย 3 เรื่องดังต่อไปนี้ คือ

งานด้านกลุ่มเพื่อน

กลุ่มเพื่อนมีความสำคัญมากสำหรับเด็กที่จะก้าวเข้าสู่วัยรุ่น โดยวัยรุ่นจะได้รับประสบการณ์ต่างๆที่สำคัญจากกลุ่มเพื่อน ที่จะช่วยให้วัยรุ่นสามารถผ่านงานตามขั้นพัฒนาการได้ อันจะประกอบไปด้วยภาระงานที่ต้องได้รับการพัฒนา 2 งาน ดังนี้

1. สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีและเหมาะสมกับเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันได้ทั้งที่เป็นเพศเดียวกันและต่างเพศ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้เด็กหญิงเติบโตเป็นผู้หญิงและเด็กชายเติบโตเป็นผู้ชายได้อย่างเหมาะสม ทั้งความรู้สึกและพฤติกรรม โดยที่วัยรุ่นจะต้องมีเพื่อนสนิทสามารถทำงานร่วมกับกลุ่มเพื่อนได้มีส่วนร่วมทั้งกับกิจกรรมของกลุ่มมีการร่วมสร้างสรรค์และได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน

2. สามารถแสดงบทบาททางสังคมได้อย่างเหมาะสมกับเพศของตน จุดมุ่งหมายเพื่อให้วัยรุ่นสามารถยอมรับและเรียนรู้บทบาทการเข้าสังคมได้อย่างเหมาะสมทั้งเพศหญิง

และเพศชาย โดยที่วัยรุ่นจะมีความสนใจเพศตรงข้าม รวมทั้งกิจกรรม งานและการแต่งกายที่เหมาะสมกับเพศ

งานด้านความเป็นตัวของตัวเอง

วัยรุ่นเป็นระยะที่มีการพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองและบุคลิกภาพที่ไม่ต้องพึ่งพาพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ มีอิสระทางอารมณ์ การใช้จ่ายและความคิด ประกอบไปด้วยภาระงานที่ต้องได้รับการพัฒนา 6 งาน ดังนี้

3. การยอมรับสภาพร่างกายของตนเองและสามารถปรับตัวให้เข้ากับความเป็นไปเปลี่ยนแปลง รวมทั้งรู้จักรักษาสุขภาพของตนเอง โดยจุดมุ่งหมายของงานคือต้องมีความภูมิใจและดูแลรักษาสุขภาพของตนเองได้เป็นอย่างดี มีการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับเพศ มีการฝึกทักษะเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือต่างๆ ะมัดระวังเรื่องการแต่งกายและการแสดงกิริยาท่าทางรวมทั้งยอมรับในความแตกต่างระหว่างเพศ และพอใจในเพศของตน

4. รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองได้เป็นอิสระจากพ่อแม่และผู้ใหญ่คนอื่น ๆ จุดมุ่งหมายของงานคือมีความเป็นอิสระจากพ่อแม่ ช่วยเหลือตนเองได้ ไม่ต้องพึ่งพาพ่อแม่หรือผู้ใหญ่คนอื่น ๆ วัยรุ่นควรมีความสัมพันธ์กับเพื่อนรุ่นเดียวกันทั้งเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ ยอมรับเมื่อกระทำผิดได้ มีความเป็นตัวของตัวเองในการเลือกของใช้ รู้จักระเบียบวินัย เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ มีการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง มีการจัดตารางเวลาการทำงาน และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

5. มีความมั่นใจเกี่ยวกับการใช้จ่าย รู้จักรับผิดชอบการเงินการใช้จ่ายของตนเองได้ จุดมุ่งหมายคือ ต้องมีความรู้สึกริ่อกอยากสร้างฐานะความเป็นอยู่ และฐานะทางเศรษฐกิจด้วยตนเอง โดยเฉพาะในเพศชาย แต่เพศหญิงก็จำเป็นต้องมีด้วย วัยรุ่นต้องสามารถทำงานและมีรายได้ของตนเอง โดยอาจเป็นงานพิเศษนอกเวลาระหว่างเรียนหรือเป็นงานประเภทอาสาสมัครที่ไม่มีรายได้

6. การเลือกและการเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ จุดมุ่งหมายของงานคือต้องสามารถเลือกที่จะประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถ มีความรอบรู้ในเรื่องอาชีพต่างๆ ที่สนใจ และเตรียมตัวในอาชีพนั้นๆ หรือมีการเฝ้าหาความรู้เรื่องอาชีพ

7. การเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานและชีวิตครอบครัว จุดมุ่งหมายคือการพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อชีวิตครอบครัวและการมีบุตร และเพศหญิงต้องมีความรู้ในเรื่องการบ้านการเรือนและการเลี้ยงดูบุตร รวมทั้งต้องมีความคิดเห็น มีความเข้าใจเกี่ยวกับเพื่อนต่างเพศ มีการวางแผนเกี่ยวกับชีวิตการแต่งงาน มีเหตุผลที่ดีในการเลือกตัดสินใจแต่งงาน

8. การเตรียมตัวที่จะเป็นพลเมืองดี โดยการหาทักษะในการใช้ภาษาการสื่อความหมายการหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ เช่นกฎหมาย รัฐบาล เศรษฐกิจและรูปแบบทางสังคม โดยการพัฒนาความชำนาญทางภาษาและความคิดเห็นจะมีความสำคัญในรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย วัยรุ่นต้องมีความสนใจในเรื่องข้อมูลข่าวสารในเรื่องต่างๆ มีการใช้สิทธิ์ของตนเองอย่างถูกต้องเหมาะสม รู้ว่าพฤติกรรมใดถูกหรือผิดหลักกฎหมายเข้าใจหลักของกฎหมาย และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้

งานด้านการพัฒนาการปรัชญาชีวิต

ความสำเร็จของวัยรุ่นในการพัฒนาปรัชญาชีวิตนั้นเป็นการบรรลุถึงวุฒิภาวะ และรูปแบบของพลเมืองดี และกระบวนการนี้จะเป็จุดเริ่มต้นของวัยเด็กที่จะสร้างรูปแบบทางความคิด จิตสำนึกทางศีลธรรม และความรับผิดชอบทางศีลธรรมกับบุคคลอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์ด้วย ซึ่งแนวคิดที่สำคัญประกอบด้วยภาระงานที่ต้องได้รับพัฒนา 2 งาน ดังนี้

9. มีความต้องการและรู้จักพัฒนาตนเองให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคมโดยรวม จุดมุ่งหมายคือให้มีส่วนร่วมและความรับผิดชอบต่อชีวิตในสังคมศาสนาและประเทศชาติ มีบุคลิกภาพและพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อสังคม วัยรุ่นต้องสามารถมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคมส่วนรวมในด้านต่างๆ ได้รู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองทั้งในบ้านและนอกบ้าน

10. มีการกำหนดคุณค่าของศีลธรรมจรรยาเพื่อเป็นทางแก้พฤติกรรมทางธรรมชาติของงาน จุดมุ่งหมายคือ เพื่อเป็นการกำหนดค่านิยมและให้รู้จักตระหนักถึงความหมายของค่านิยมนั้น รู้จักวางตัวและมีมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคมรู้จักการสร้างภาพพจน์ที่ดี ให้สามารถเข้ากับผู้อื่นได้

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าพัฒนาการของวัยรุ่นจะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์และสังคม ควบคู่กันไป นอกจากนี้วัยรุ่นมักจะมีปัญหาทางด้านการปรับตัวให้เข้ากับสังคม ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการในการที่จะทำให้วัยรุ่นสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมภายนอกบ้านได้ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว อันได้แก่ บิดา มารดา มารดาและบุตร กลุ่มเพื่อน ซึ่งวัยรุ่นจะได้เรียนรู้กฎเกณฑ์ของกลุ่มและรู้จักรักษากฎระเบียบจึงจะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้จากสถาบันการศึกษา ซึ่งวัยรุ่นจะต้องปรับตัวในหลายๆด้าน เป็นต้น

การพึ่งตนเอง

ความหมายและขอบเขตของการพึ่งตนเอง

ธอร์ป คลาด และทีลส์ (พิชณูพร รุโจปการ. 2541: 17; อ้างอิงจาก Thorpe, Clark; & Tieges. 1953: 3) กล่าวว่า การพึ่งตนเอง หมายถึง ความมีอิสระในการกระทำไม่ขึ้นต่อใคร มีอารมณ์มั่นคง และมีความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมของตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ 2524 (อ้างอิงจาก พิชณูพร รุโจปการ. 2541: 19-20) กล่าวว่า การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การเคารพตนเอง เชื่อมั่นในความสามารถที่จะกระทำการใดๆให้สำเร็จได้ด้วยตนเอง และไม่ทำตัวเป็นปัญหา หรือเป็นภาระแก่ผู้อื่นหรือหมู่คณะ

กรมศาสนา (2522 : 102-104) กล่าวว่า การพึ่งตนเอง หมายถึง การรู้จักรับผิดชอบต่อตนเอง รู้จักการสร้างตนเองให้มีความสามารถและเข้มแข็ง ไม่ทำตัวให้มีปัญหาหรือเป็นภาระของสังคม และคนที่พึ่งตนเองได้นั้นย่อมเป็นที่พึ่งของคนอื่นด้วย

อัจฉรา เปรมเปรีองเวส (2527: 7) กล่าวว่า การพึ่งตนเอง คือ การใช้ความสามารถที่มีอยู่ของตนเองแก้ไขอุปสรรค หรือสถานการณ์นั้นๆไปได้อย่างมั่นใจ สามารถที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง

สมพงษ์ พานิชสกุล (2533: 17) กล่าวว่า การพึ่งตนเอง หมายถึง ความสามารถที่จะยืนหยัดและใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสงบ ไปด้วยความสามารถของตนเอง ของบุคคลในสังคม มิใช่การปิดตนเอง ตัดความสัมพันธ์กับผู้อื่น หรือสังคมอื่น แต่อยู่บนพื้นฐานของมิติใหม่แห่งความสัมพันธ์ คือคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ฉะนั้นการพึ่งตนเองจึงปกครองไปด้วยทั้งความเป็นไทและความเป็นธรรม

รัตนา ภัทรธัญญา (2535 : 24) กล่าวว่า การพึ่งตนเอง หมายถึง การที่บุคคลช่วยเหลือตนเองโดยใช้ความสามารถที่มีอยู่แก้ไขอุปสรรค หรือการกระทำใดๆให้สำเร็จด้วยตนเองอย่างมั่นใจทั้งด้านเศรษฐกิจ การปฏิบัติการ กิจประจำวัน และด้านการศึกษา

คณะกรรมการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยม กลุ่มนักวิชาการ 2525 (พิษณุพร รุโจปการ. 2541: 19-20) ได้อธิบายว่าการพึ่งตนเอง หมายถึง การเคารพตนเอง เชื่อมั่นในความสามารถที่จะกระทำการใดๆให้สำเร็จด้วยตนเอง และไม่ทำตัวให้เป็นปัญหาหรือเป็นภาระแก่ผู้อื่น หรือหมู่คณะ และได้กำหนดขอบข่ายของการพึ่งตนเองไว้ 3 ด้าน คือ

1. การพึ่งตนเองในการปฏิบัติการกิจต่างๆในชีวิตประจำวัน หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติการกิจต่างๆในชีวิตของตนให้สำเร็จได้ด้วยตนเอง ไม่ทำตัวให้เป็นปัญหาหรือเป็นภาระแก่ผู้อื่น เช่น สามารถอาบน้ำแต่งตัวได้เอง อยู่ตามลำพัง และช่วยเหลือตัวเองได้เมื่อพ่อแม่ไม่อยู่ รู้จักบริการตนเองในการรับประทานอาหาร สามารถซ่อมแซมข้าวของเครื่องใช้ของตนที่ชำรุดเสียหายได้ด้วยตัวเอง เป็นต้น

2. การพึ่งตนเองด้านการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง ความสามารถในการศึกษาเล่าเรียนให้สำเร็จลงได้ด้วยตนเอง ยอมรับและเคารพในตนเอง มีความคิด อุดมการณ์และความเชื่อมั่น รู้จักใช้ความรู้ความสามารถของตนที่มีอยู่เพื่อการศึกษาค้นคว้า และทำงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ รวมทั้งพยายามเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของตนยิ่งขึ้น

3. การพึ่งตนเองในด้านเศรษฐกิจ หมายถึง ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในด้านเงินทอง รู้จักหารายได้ในทางสุจริตสำหรับใช้จ่าย ตลอดจนรู้จักเลือกใช้เครื่องอุปโภคบริโภคด้วยคุณค่าอย่างแท้จริง

กระทรวงศึกษาธิการ ได้นำมาเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ตั้งแต่แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่6 (กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2529: 2-72) ได้ให้ความหมายของการพึ่งตนเองว่า หมายถึง การเคารพตนเอง เชื่อมั่นในความสามารถที่จะกระทำการใดๆให้สำเร็จด้วยตนเอง และไม่ทำตัวเป็นปัญหาหรือเป็นภาระแก่ผู้อื่น หรือหมู่คณะ และได้กำหนดขอบเขตของการพึ่งตนเองไว้ 3 ด้าน คือ

1. การพึ่งตนเองด้านการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนพยายามใช้ความรู้ความสามารถของตนอย่างเต็มที่ ก่อนที่จะขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น เมื่อมีปัญหาด้านการเรียนสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยวิธีที่ถูกต้องและสุจริตไม่ลอกผลงานของผู้อื่น หรือให้ผู้อื่นทำ หรือเอาผลงานของผู้อื่นมาส่งอาจารย์เพื่อเอาคะแนน

2. การพึ่งตนเองด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น หมายถึง การที่นักเรียนพยายามใช้ความรู้ความสามารถของตนอย่างเต็มที่ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ไม่สร้างปัญหาหรือเป็นภาระ

ให้แก่กลุ่ม สร้างบรรยากาศในการทำงานกลุ่มให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยเหตุผลและเต็มใจ ไม่คิดถึงความได้เปรียบเสียเปรียบในระหว่างเพื่อนสมาชิกด้วยกัน

3. การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การที่นักเรียนพยายามใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ในด้านเงินทอง รู้จักหารายได้ทางสุจริต สำหรับใช้จ่ายส่วนตัว เพื่อแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ ผู้ปกครอง โดยไม่กระทบกระเทือนต่อการศึกษาเล่าเรียน เช่น ในเวลาว่างหลังเลิกเรียนรับจ้างส่งขนม ขายของ ปลุกผักสวนครัว ตลอดจนใช้เครื่องอุปโภคบริโภคด้วยคุณค่าอย่างแท้จริง เช่น พยายามซ่อมแซมเสื้อผ้าให้ใช้ประโยชน์ได้อยู่เสมอ เลือกรับประทานให้พอเหมาะไม่เหลือทิ้ง วางแผนการใช้เงินและการเก็บออมไว้อย่างมีสัดส่วน ฯลฯ

จากความหมายและขอบเขตของการพึ่งตนเองที่กล่าวมาแล้วนี้ สามารถสรุปได้ว่า การพึ่งตนเองของนักเรียนวัยรุ่น หมายถึง การที่บุคคลช่วยเหลือตนเอง โดยใช้ความสามารถที่มีอยู่แก้ไขอุปสรรคหรือกระทำการใดๆ ให้สำเร็จด้วยตนเองอย่างมั่นใจทั้งด้านการศึกษาเล่าเรียน การทำงานร่วมกับผู้อื่น และทางด้านเศรษฐกิจ

วิธีการเผชิญปัญหา

ความหมายของการเผชิญปัญหา

ลาซารัส และฟอล์คแมน (สมฤดี เขียรฉาย. 2544: 24-26; อ้างอิงจาก Lazarus; & Folkman. 1984: 220) กล่าวว่า การเผชิญปัญหา หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ และพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อบุคคลในการที่จะควบคุมหรือบรรเทาทำให้บุคคลสามารถอดทนต่อข้อเรียกร้องภายในและ/หรือ ภายนอกที่เกิดขึ้นจากความเครียดที่เผชิญอยู่

กาแลนท์ และบัช (รักชนก คชไกร. 2541: 17; อ้างอิงจาก Garland; & Bush. 1982: 6) กล่าวว่า พฤติกรรมเผชิญปัญหา เป็นกระบวนการที่บุคคลพยายามระงับ บรรเทา หรือขจัดความเครียด หรือสิ่งที่มาคุกคาม ที่อาจประกอบด้วยพฤติกรรมที่เปิดเผย หรือไม่เปิดเผยก็ได้

สรุปได้ว่า การเผชิญปัญหา หมายถึง กระบวนการที่บุคคลใช้ในการจัดการ กับภาวะที่บุคคลนั้นประเมินว่าเป็นสิ่งคุกคาม หรือเป็นอันตราย ซึ่งแสดงออกในรูปแบบพฤติกรรมที่พยายามระงับ บรรเทา หรือขจัด ภาวะ หรือ สิ่งที่มาคุกคามนั้น

ทฤษฎีเกี่ยวกับวิธีการเผชิญปัญหา

มูส์และบิลลิงส์ (นิตยา พงศ์พานานาญเวช. 2535: 33-35; อ้างอิงจาก Moos; & Billings. 1982: 212-230) เป็นจิตแพทย์ และนักจิตวิทยาที่ให้ความสนใจในเรื่องการเผชิญปัญหา เขาอธิบายเกี่ยวกับการเผชิญปัญหาว่า มีพื้นฐานมาจากแนวความคิดของทฤษฎีต่างๆ ต่อไปนี้

1. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis Theory) เป็นทฤษฎีที่เน้นเกี่ยวกับโครงสร้างของบุคลิกภาพของมนุษย์ที่ประกอบด้วยโครงสร้างของจิต 3 ส่วน คือ อิด(Id) อีโก้ (Ego) และซูเปอร์อีโก้ (Super Ego)

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับวงจรชีวิต (Life Cycle Perspective) เป็นทฤษฎีเน้นเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของบุคคล ประสบการณ์ในชีวิต

3. ทฤษฎีวิวัฒนาการ (Evolution Theory and Behavior Modification) เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะในการแก้ปัญหาและประเมินด้านความคิด

4. ทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคมเศรษฐกิจ (Cultural and Social Ecological Perspectives) เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม

จากทฤษฎีพื้นฐานทั้ง 4 ข้างบน ดังกล่าวข้างต้น มูสและบิลลิ่งส์ได้รวบรวมแหล่งเกื้อหนุนต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเผชิญปัญหาไว้ ซึ่งได้แก่ พัฒนาการของอีโก้ (Ego Development) การเชื่อความสามารถของตนเอง (Self – Efficacy) รูปแบบความนึกคิด (Cognitive Styles) ทักษะในการแก้ปัญหา ลักษณะสังคมและความเชื่อ

ลาซารัส และโฟล์คแมน (สมฤดี เขียรฉาย. 2544: 24-26; อ้างอิงจาก LaZarus; & Folkman. 1984: 141-225) ผู้สร้างทฤษฎีเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางด้านความคิดของการเกิดภาวะเครียดด้านจิตใจ (The Cognitive Phenomenological Theory of Psychological Stress) ทฤษฎีนี้เน้นการติดต่อสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย กระบวนการ คือ การประเมินสถานการณ์ (Appraisal) การเผชิญปัญหา (Coping) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การประเมินสถานการณ์ (Situation Appraisal) เป็นกระบวนการด้านความคิดแบ่งได้ 2 ชนิด คือ

ชนิดที่1 การประเมินปฐมภูมิ (Primary Appraisal) เป็นการประเมินว่าสถานการณ์นั้นมีผลกระทบอย่างไรต่อบุคคล

ชนิดที่2 การประเมินทุติยภูมิ (Secondary Appraisal) เป็นการประเมินถึงแหล่งสนับสนุน และทางเลือกต่างๆออกมาใน 3 ลักษณะ คือ

- ไม่มีผลดี หรือเป็นผลเสียต่อตนเอง
- ไม่ร้ายแรง หรือให้ผลในทางบวกแก่ตนเอง
- เป็นภาวะความเครียด

2. การเผชิญปัญหาเมื่อบุคคลประเมินสถานการณ์แล้วว่าสถานการณ์นั้นก่อให้เกิดภาวะความเครียดหรือปัญหากับตนเอง เขาจะต้องเผชิญกับปัญหานั้นๆ โดย

2.1 มุ่งแก้ปัญหา (Problem – Focused Coping) โดยมุ่งแก้ไขปัญหานั้นๆ ที่ตนเองหรือสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดภาวะความเครียดหรือปัญหานั้นๆ

2.2 มุ่งลดอารมณ์ตึงเครียด (Emotion - Focused Coping) เป็นการลดความไม่สบายใจเมื่อพบว่าไม่สามารถแก้สถานการณ์นั้นๆได้

3. การเผชิญปัญหาเป็นกระบวนการที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (Dynamic) โดยวิธีเผชิญปัญหาที่บุคคลใช้นั้น เป็นการผสมผสานระหว่างการมุ่งแก้ปัญหา และการมุ่งลดอารมณ์ตึงเครียด ในการเลือกใช้วิธีเผชิญปัญหา ได้แก่ ประสบการณ์ในอดีต ความชำนาญในการแก้ปัญหา บุคลิกภาพ และการได้รับการเกื้อหนุน เป็นต้น

รูปแบบ และวิธีการเผชิญปัญหา

มูส์และบิลลิ่งส์ แบ่งการเผชิญปัญหาเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่1 การเผชิญปัญหาที่มุ่งเน้นการประเมินสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง (Appraisal Focused Coping) ประกอบด้วยวิธีเผชิญปัญหา 3 วิธี คือ

1. การวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล (Logical Analysis)
2. การปรับเปลี่ยนความคิด (Cognitive Redefinition) ได้แก่ การคิดทบทวน การพิจารณาข้อดี ข้อเสีย ของสถานการณ์นั้นๆ
3. การหลีกเลี่ยง หรือหลีกเลี่ยงที่จะเผชิญความคิด (Cognitive Avoidance) ได้แก่ การปฏิเสธความจริง การพยายามลืมสถานการณ์ทั้งหมด และการฝันกลางวันถึงสิ่งที่พอใจ

กลุ่มที่2 การเผชิญปัญหาที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหา (Problem - Focused Coping) ประกอบด้วยวิธีเผชิญปัญหา 3 วิธี คือ

1. การแสวงหาข้อมูล หรือขอแนะนำ (Seek Information and Advice)
2. การลงมือแก้ปัญหา (Take Problem – Solving Action) ได้แก่ การพิจารณาหาทางเลือกที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา พิจารณาข้อดี ข้อเสีย ในการดำเนินการเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหานั้นๆ
3. การพัฒนาวิธีทางที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา (Develop Alternative – Rewards) เป็นการเปลี่ยนแปลงการกระทำของตนเอง และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่ดีกับตนเอง ได้แก่ การสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลในสังคม การพัฒนาเอกลักษณ์และความเป็นอิสระของตนเอง ตลอดจนทั้งการแสวงหาสิ่งทดแทน

กลุ่มที่3 การเผชิญปัญหาที่มุ่งเน้นการลดอารมณ์ที่เป็นปัญหา (Emotion Focused Coping) ประกอบด้วยวิธีการเผชิญปัญหา 3 วิธี คือ

1. การควบคุมอารมณ์ต่างๆ (Affective Regulation)
2. การทำจิตใจให้สงบไม่ทรมานทรมานกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (Resigned – Acceptance)
3. การระบายอารมณ์ (Emotional Discharge) ซึ่งแสดงออกมาทางคำพูดหรือการกระทำ

โดย มูส์และบิลลิ่งส์ เน้นว่า ความคิดเป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกใช้วิธีเผชิญปัญหา และการเลือกใช้วิธีการเผชิญปัญหาวิธีใดนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมตลอดทั้งสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

ลาซารัส และฟอล์คแมน ได้แบ่งวิธีการเผชิญปัญหาตามลักษณะการตอบสนองต่อภาวะเครียดเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. การเข้าต่อสู้ (Attack) เป็นความพยายามของบุคคลที่จะจัดสิ่งที่มาขัดขวางเป้าหมาย โดยพยายามเอาชนะอุปสรรคนั้นๆ ด้วยการเลือกวิธีการต่างๆที่เหมาะสม พยายามค้นหารายละเอียดใหม่ๆพัฒนาความสามารถ หรือปรับปรุงวิธีการที่มีอยู่เพื่อเอาชนะอุปสรรค

2. การถอยหนี (Withdrawal) เกิดจากการที่บุคคลเกิดการเรียนรู้ตั้งแต่เด็ก เมื่อพบกับสิ่งที่เป็นอันตรายมักจะใช้วิธีการถอยหนี เช่น การชักมือหรือเท้า เพื่อหนีไฟ หรือความเจ็บปวด เมื่อเป็นผู้ใหญ่ก็จะใช้วิธีการแบบเดิมที่เคยใช้ในวัยเด็ก คือ ลักษณะการหลีกเลี่ยง ลดการเข้าไปเกี่ยวข้องกับสถานการณ์เหล่านี้ ได้แก่ การเก็บกด (Repression) การถดถอย (Regression) การแยกตนเองหรือหลีกเลี่ยง (Withdrawal) การเพ้อฝัน (Fantasy) เป็นต้น

3. การประนีประนอม (Compromise) บุคคลที่จะใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบประนีประนอม เมื่อต้องเผชิญปัญหาที่ยุ่งยากมากๆ ซึ่งไม่สามารถเอาชนะได้ ขณะเดียวกันก็ไม่สามารถหลบหลีกได้ บุคคลที่จะใช้วิธีประนีประนอมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้มากที่สุด หรือบางครั้งอาจต้องเปลี่ยนเป้าหมายใหม่ ได้แก่ การชดเชย (Compensation) การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง (Rationalization) การเลียนแบบ (Identification) เป็นต้น

คาร์เวอร์ ไชย์เออร์ และไวน์ทรอบ (สมฤดี เขียรฉาย. 2544: 26-29; อ้างอิงจาก Carver, Scheier and Weintraub. 1989) ได้ศึกษาและรวบรวมวิธีการเผชิญปัญหาโดยใช้พื้นฐานตามทฤษฎีของฟอล์กแมน และซาลารัส (Folkman and Lazarus. 1978) พฤติกรรมการเผชิญปัญหานี้มีทั้งหมด 13 วิธี ดังนี้ คือ

1. การลงมือกระทำ เป็นกระบวนการในการลงมือแก้ไขปัญหามาเพื่อขจัดสิ่งที่เป็นปัญหา หรือ สิ่งที่ทำให้เกิดความเครียด รวมถึงการลงมือปฏิบัติหรือจัดการปัญหานั้นโดยตรง

2. การวางแผน เป็นการคิดหาวิธีในการเผชิญกับสิ่งที่ทำให้เกิดปัญหา รวมถึงการหาวิธีในการเผชิญปัญหา การคิดเกี่ยวกับขั้นตอนในการลงมือกระทำ หรือหาหนทางที่จะจัดการกับปัญหาให้ได้อย่างดีที่สุด

3. การระงับกิจกรรมอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง เป็นการระงับสิ่งที่จะมาเกี่ยวข้องหรือสิ่งที่จะมารบกวนความใส่ใจในการเผชิญปัญหา หรือเป็นการระงับความสนใจต่อสิ่งอื่นที่จะเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้ใส่ใจที่จะเผชิญปัญหาอย่างเต็มที่

4. การชะลอเวลาการจัดการ เป็นการรอโอกาสเหมาะที่จะเผชิญปัญหาหรือภาวะที่ทำให้เกิดความเครียดได้ บางครั้งการไม่ลงมือกระทำเมื่อยังไม่ถึงเวลาอันควรเป็นวิธีการที่จะเป็นในการตอบสนองต่อปัญหาบางปัญหา

5. การค้นหาความช่วยเหลือจากการสนับสนุนทางสังคม เป็นความต้องการความช่วยเหลือ หรือต้องการข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับปัญหาหรือสถานการณ์นั้น หรือต้องการคำแนะนำจากบุคคลอื่น

6. การค้นหากำลังใจจากการสนับสนุนทางสังคม สำหรับบุคคลที่รู้สึกว่าคุณค่าของตนเองไม่ปลอดภัยจากสถานการณ์ที่เป็นปัญหาจะมีความต้องการกำลังใจ หรือความเห็นอกเห็นใจและความเข้าใจจากบุคคลอื่น ในแง่ทฤษฎีจัดเป็นการเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นด้านอารมณ์ แต่ในทางปฏิบัติและสิ่งที่เกิดขึ้นจริงมักจะเกิดขึ้นควบคู่กันกับการค้นหาการสนับสนุนทางสังคมเพื่อหาสิ่งช่วยเหลือซึ่งจัดเป็นการเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นทางด้านอารมณ์นำไปสู่การแก้ปัญหาที่เหมาะสมแต่ถ้าบุคคลใช้วิธีนี้เพื่อระบายความรู้สึกของตนเองแต่ไม่พยายามแก้ปัญหา วิธีดังกล่าวจะไม่ช่วยในการปรับตัวของบุคคลแต่อย่างไร

7. การตีความหมายใหม่ในทางบวกหรือในทางที่ดีขึ้น เป็นการจัดการกับความกดดันทางอารมณ์มากกว่าเป็นการเผชิญกับสถานการณ์ที่ทำให้เกิดปัญหา ด้วยการทำให้สถานการณ์นั้นดีขึ้นโดยการเปลี่ยนแปลงการตีความหมายต่อสถานการณ์ในแง่ดี วิธีการนี้ไม่เพียงแต่ลดความทุกข์ แต่ยังจะนำบุคคลให้มุ่งสู่การลงมือแก้ไขปัญหาโดยตรง

8. การพึ่งศาสนา เป็นการใช้ศาสนาเพื่อเป็นแหล่งช่วยเหลือทางด้านอารมณ์ในขณะที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดปัญหา การใช้วิธีการทางศาสนา ได้แก่ การสวดมนต์ การนั่งสมาธิ เมื่อมีปัญหาบุคคลจะหันไปพึ่งศาสนาด้วยเหตุผลต่าง ๆ กัน บางคนอาจใช้การพึ่งศาสนาเพื่อเป็นหนทางนำไปสู่การตีความหมายใหม่ในทางบวก และในทางที่ดีขึ้น หรือใช้เป็นกลวิธีไปสู่การเผชิญหน้าแบบลงมือกระทำ

9. การยอมรับ เป็นการเผชิญปัญหาโดยการยอมรับความเป็นจริงตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น การยอมรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นนี้จะบ่งบอกให้ทราบว่าบุคคลนั้นพร้อมที่จะเผชิญต่อสถานการณ์นั้นๆ

10. การปฏิเสธ เป็นการเผชิญปัญหาโดยการปฏิเสธและไม่ยอมรับต่อสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียด หรือปฏิเสธความเป็นจริงที่เกิดขึ้น และไม่สนใจต่อเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียด

11. การระบายออกทางอารมณ์ เป็นการมุ่งเน้นไปที่ความเครียดหรือสถานการณ์นั้น และการระบายความรู้สึกทางอารมณ์ ถ้าใช้การระบายอารมณ์เหล่านั้นออกมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน บุคคลอาจจะระบายความรู้สึกทางอารมณ์ ถ้าใช้การระบายออกทางอารมณ์ในช่วงที่บุคคลต้องทำใจกับการสูญเสีย แล้วหันมาพิจารณาหาทางแก้ปัญหาต่อไปก็จะช่วยในการเผชิญปัญหาได้

12. การวางแผนทางพฤติกรรม เป็นการลดความพยายามของบุคคลในการเผชิญกับสิ่งที่ทำให้เกิดความเครียด รวมถึงการละทิ้งความพยายามที่จะดำเนินไปสู่เป้าหมาย เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงสถานการณ์ที่บุคคลช่วยตนเองไม่ได้ มักเกิดกับบุคคลที่คิดว่าตนเกิดความสูญเสียความสามารถในการจัดการกับปัญหา หรือไม่มีทางเอาชนะอุปสรรคได้

13. การวางแผนทางความคิด เป็นวิธีลดความกดดันทางอารมณ์ โดยการไม่คิดที่จะถึงวิธีการที่จะเผชิญกับสิ่งที่ทำให้เกิดความเครียด บุคคลอาจหนีจากปัญหาโดยหันไปทำกิจกรรมอื่นรวมถึงการฝึกกลางวัน การนอน หรือการหมกมุ่นอยู่กับการดูโทรทัศน์

คาร์เวอร์ ไชย์เออร์ และไวน์ทรอบ (จรรยา เกษศรีสังข์. 2537: 27-28; อ้างอิงจาก Carver, Scheier; & Weintraub. 1989) ได้ศึกษารูปแบบการเผชิญปัญหาทั้ง 13 แบบข้างต้น และจัดแบ่งการเผชิญปัญหา เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่1 การเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นการแก้ปัญหา ได้แก่ การลงมือกระทำ การวางแผน การระงับกิจกรรมอื่นๆที่ไม่เกี่ยวข้อง การชะลอเวลาการจัดการ และการค้นหาความช่วยเหลือจากการสนับสนุนทางสังคม

กลุ่มที่2 การเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นทางด้านอารมณ์ ได้แก่การค้นหากำลังใจจากการสนับสนุนทางสังคม การตีความหมายใหม่ในแง่บวกและในทางที่ดีขึ้น การพึ่งศาสนา การยอมรับ และการปฏิเสธ

กลุ่มที่3 การเผชิญปัญหาในรูปแบบอื่นๆ ได้แก่ การระบายออกทางอารมณ์ การวางแผนทางพฤติกรรม และการวางแผนทางความคิด

ฮานน์ (ชลธิชา บุญเลี้ยง. 2546: 24-25; อ้างอิงจาก Hann.1977 : 35) ได้จำแนกวิธีการเผชิญปัญหาออกเป็น 3 กระบวนการ คือ

1. กระบวนการที่ไม่ประสมประสานหรือไม่ประติดประต่อกัน (Fragmentation Process) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยังไม่พร้อมที่จะเผชิญปัญหา เมื่อบุคคลจะถูกบังคับให้เผชิญปัญหา บุคคลนั้นจึงใช้วิธีการตอบสนองที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงโดยสิ้นเชิง เช่น อาจใช้การกระทำซ้ำๆและอาศัยความเชื่อทางศาสนาเข้ามาช่วย อาจใช้การหยุดชะงักติดตรึงอยู่กับที่ไม่เป็นไปตามขั้นตอนของพัฒนาการ การไม่สามารถเคลื่อนไหวได้ การมีอารมณ์หมกมุ่นแต่เรื่องของตนเองหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งจนไม่สนใจภาวะแวดล้อมรอบตัว เป็นต้น

2. การพยายามจะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเผชิญปัญหา (Task – Oriented Reactions) เป็นความพยายามที่จะเผชิญปัญหาอย่างแท้จริง โดยการเปลี่ยนแปลงตนเอง หรือสิ่งแวดล้อม ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ คือ

2.1 การตอบโต้ในรูปแบบการต่อสู้ เมื่อบุคคลมีความคับข้องใจ เพราะไม่สามารถไปถึงเป้าหมายได้ บุคคลจะพยายามที่จะเอาชนะอุปสรรค และนำตนไปสู่เป้าหมายให้ได้โดยเพิ่มความพยายามหรือเพิ่มกิจกรรมขึ้น หรือหาวิธีการให้ไปถึงเป้าหมายอีกหลายๆวิธีการตอบโต้ในรูปแบบการต่อสู้นี้ ประกอบด้วยลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้

2.1.1 การรวบรวมกำลังความสามารถที่ตนมีอยู่เพิ่มความพยายามยิ่งขึ้นและลงมือกระทำการอันใดอันหนึ่งเพื่อแก้ปัญหา

2.1.2 การเลือกกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เหมาะที่สุดเพื่อดำเนินการแต่ยังคงความยืดหยุ่นพร้อมที่จะเปลี่ยนวิธีการ ถ้าวิธีการที่เลือกเอาไว้ใช้ไม่ได้ผลหรือพบวิธีการใหม่ที่ดีกว่า พยายามที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไข เลี่ยงความคิดแคบ และตายตัว พยายามดำเนินการอย่างมีเหตุผลแม้ว่าจะถูกกระตุ้นให้เกิดอารมณ์ที่ไม่น่าพอใจต่าง

2.1.3 การหาแหล่งเพื่อเผชิญปัญหาเพิ่มเติม คือ การพยายามเพิ่มแหล่งที่จะช่วยในการเผชิญปัญหา โดยการหาแหล่งข้อมูลใหม่ พัฒนาความสามารถของตนเองใหม่ และการขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่จำเป็น

2.1.4 การทำงานเป็นกลุ่มร่วมมือกัน ทำงานเป็นกลุ่มโดยการใช้ทรัพยากรของกลุ่มในการเผชิญปัญหา

2.2 การตอบโต้ในรูปแบบของการหลีกเลี่ยง อาจแสดงในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังต่อไปนี้

2.2.1 การยอมรับความพ่ายแพ้ ยอมรับว่าสถานการณ์นั้นๆยากเกินไป หรือ ได้เลือกเป้าหมายไม่เหมาะสม จึงไม่ต้องการที่จะยับยั้งเป้าหมายนั้นๆต่อไปแล้ว

2.2.2 การหนีจากสภาพที่ก่อให้เกิดความตึงเครียด โดยการไม่นำตัวไปยุ่งเกี่ยวกับสถานการณ์นั้น หรือไม่สนใจไปผูกพัน ไม่ใส่ใจสภาพการณ์นั้น

2.3 การตอบโต้ในรูปแบบของการรอมชอม โดยปกติเมื่อเผชิญปัญหาส่วนใหญ่บุคคลจะไม่ใช้การโต้ตอบในรูปแบบของการตอบโต้ในรูปแบบของการต่อสู้ หรือการหลีกเลี่ยงโดยแท้จริงทั้งหมด แต่จะใช้แบบของการรอมชอมผสมผสานในรูปแบบการตอบโต้ทั้ง 2 ประการเข้าด้วยกัน รูปแบบของการรอมชอม อาจแสดงในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังต่อไปนี้

2.3.1 การยอมรับเป้าหมายใหม่แทน เมื่อพบว่าไม่สามารถไปถึงเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ได้ รวมถึงการประเมินความสามารถของตนเสียใหม่ และลดระดับความคาดหวังลง

2.3.2 การยอมรับวิธีการใหม่แทนทั้งนี้ต้องไม่เป็นวิธีการที่ไม่ทำให้เดือดร้อนให้ผู้อื่น

2.3.3 การพยายามคิดถึงความเป็นเมื่อไม่ได้ในสิ่งที่คาดหวังทั้งหมด พิจารณาสິงที่จำเป็นแทน

3. การตอบโต้โดยใช้กลไกในการป้องกันตนเอง (Defense – Oriented Reactions) ส่วนมากบุคคลสามารถแก้ไขความคับข้องใจได้ในระดับจิตสำนึกโดยเพิ่มความพยายามในการเอาชนะอุปสรรค ลดระดับของเป้าหมายใหม่ หรือประเมินสภาพการณ์ที่มีความคับข้องใจเสียใหม่ โดยพิจารณาข้อเท็จจริงอย่างถี่ถ้วน แต่ความคับข้องใจบางอย่างที่ลึกซึ้งมาก ถ้าบุคคลไม่สามารถแก้ไขได้ในระดับจิตสำนึกก็จะนำไปสู่การพยายามในการแก้ปัญหาในระดับจิตไร้สำนึก ซึ่งเป็นการปรับตัวในระดับจิตสำนึก อาจมีแบบแผนวิธีคล้ายกับการปรับตัวในระดับจิตไร้สำนึกเพียงแต่กลไกในการป้องกันตัวอย่างแท้จริง จะเกิดในระดับจิตไร้สำนึกเสมอเท่านั้น

ฉวีวรรณ ศุตะบุตร (ชลธิชา บุญเลี้ยง. 2546: 27-28; อ้างอิงจาก ฉวีวรรณ ศุตะบุตร. 2527: 68-69) กล่าวถึงกลวิธีการเผชิญความวิตกกังวล (Coping Strategies) ไว้ว่า เมื่อบุคคลมีความวิตกกังวล บุคคลจะพยายามหาวิธีการเพื่อช่วยให้ตนเองหลุดพ้น จากภาวะอันไม่พึงประสงค์นั้น โดยใช้วิธีการต่างๆ ดังนี้

1. การหาความสุขใส่ตัว ด้วยการได้รับความรัก ความเห็นอกเห็นใจ ได้รับคำปลอบโยน บางคนรับประทานอาหารมากขึ้น ใช้วิธีการดื่มสุรา รับประทานยา และเสพยาเสพติดต่างๆ
2. การควบคุมตนเอง กวดขันตนเอง เช่น เม้มปาก กัดฟัน ข่มใจ ไม่ต้องการความช่วยเหลือจากใคร
3. การแสดงความรู้สึกเครียดออกมา เช่น ร้องไห้ สาบาน หัวเราะ ตะโกน
4. การหลีกเลี่ยง แยกตัว ไม่สนใจใยดี แยกตัวออกไปจากเหตุการณ์เพื่อให้เกิดความสบายใจ
5. การพูดออกมา การพูดช่วยระบายอารมณ์ได้มากเพราะมีคนอื่นรับรู้ เป็นการช่วยแบ่งเบาความทุกข์ และช่วยหาทางออกได้
6. การคิดคนเดียว โดยปลอบใจว่าชีวิตต้องมีการทดลอง ทุกคนต้องเผชิญปัญหา การคิดคนเดียวอาจทำให้หมกมุ่น เศร้าหมอง นอนไม่หลับ
7. การทำกริยาต่างๆ เช่น เคาะโต๊ะ เดินไปเดินมา ภู่พิน
8. การใช้สัญลักษณ์ทดแทน เช่น สวดมนต์ อ้อนวอน บนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์

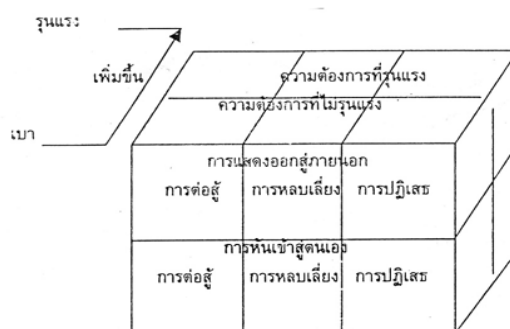
9. การมีอาการทางกายหรือแสดงออกทางกาย เป็นการสื่อความหมายชนิดหนึ่ง เช่น หัวใจเต้นแรง ปัสสาวะบ่อย เหงื่อออกมาก หน้าซีด ปากสั่น พูดไม่ออก เป็นต้น

บอยด์ และจอห์นสัน (ซลธิชา บุญเลี้ยง. 2546: 28-30) ได้กล่าวถึงลักษณะการเผชิญปัญหา กับสิ่งต่างๆที่ทำให้ไม่สบายใจในคนปกติทั่วไป มี 2 ลักษณะ คือ

1. การกระทำที่เป็นการแสดงออกจากตนเองสู่ภายนอก (Externalization) หมายถึง การแสดงออกสู่ภายนอกโดยวิธีการนี้จะมองปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นว่าเป็นความผิดของผู้อื่น และจะแสดงความไม่พอใจต่อสิ่งที่มากระทำทำให้ไม่สบายใจ โดยแสดงออกมาในลักษณะที่ก้าวร้าวอย่างตรงไปตรงมากับวัตถุ กับบุคคลที่ไม่พอใจ การที่บุคคลจะใช้วิธีนี้เกิดจากประสบการณ์พื้นฐานของการรับรู้ความกลัวที่จะถูกลงโทษทั้งร่างกายและจิตใจ การเรียนรู้เหล่านี้ได้มาจากพ่อแม่ที่กระทำต่อบุคคลนั้นเองในวัยเด็ก อาจจะเป็นการชมเชยหรือการลงโทษ ดังนั้น จุดประสงค์ของการเผชิญปัญหาโดยวิธีต่างๆนั้นส่วนใหญ่จะเป็นเพราะความกลัวการลงโทษมากกว่าการเรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหาหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

2. การกระทำที่เป็นการหันเข้าสู่ภายในตนเอง (Internalization) หมายถึง การเผชิญปัญหา โดยใช้ความก้าวร้าวเข้าสู่ตนเอง การที่บุคคลใช้ลักษณะการเผชิญปัญหาแบบนี้เนื่องมาจากประสบการณ์พื้นฐานของบุคคลนั้นที่ จะนำความก้าวร้าวเข้าสู่ตนเอง เป็นการเก็บความรู้สึกต่างๆเข้าสู่ตนเอง ทำให้เกิดการมองตนเองในด้านลบ หรือเกิดความไม่พอใจตนเอง บุคคลเหล่านี้ในวัยเด็กจะถูกพ่อแม่ตำหนิ ดุด่า คอยจับผิด และนำไปวิพากษ์วิจารณ์จนเกิดความอับอาย บางคนถูกปฏิเสธจากพ่อแม่ ไม่ได้ได้รับความรักความเอาใจใส่ ไม่ได้รับการยอมรับจากผู้อื่น ประสบการณ์เหล่านี้จะนำไปใช้เป็นลักษณะการเผชิญปัญหา ทำให้เกิดการถอยหนี หลบเลี่ยง การปฏิเสธการเหล่านี้ทำให้เกิดความกลัวต่อการถูกลงโทษ การไม่ยอมรับจากพ่อแม่ ทำให้มีความรู้สึกที่ตนเองไม่ดี และคิดหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง

ลักษณะการเผชิญปัญหาของ บอยด์ และจอห์นสัน มีพื้นฐานมาจาก Allport, Bandura, Dollard; & Miller โดยใช้ของ Allport เป็นหลัก ซึ่งได้รับความสนใจเกี่ยวกับความเป็นตัวของตัวเอง ในการกำหนดหน้าที่ (Functional Autonomy) ทำให้เกิดการกระทำพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อการปรับตัว สามารถที่จะแสดงออกมาในลักษณะการเผชิญปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกตนเอง ตามทฤษฎีของ บอยด์ และจอห์นสัน จึงได้จำลองลักษณะการเผชิญปัญหาขึ้นมา ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แบบจำลองลักษณะการเผชิญปัญหา

ที่มา : ชลธิชา บุญเลี้ยง. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับรูปแบบการเผชิญปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่3 จังหวัดระยอง. (2546) หน้า 28-29. (อ้างอิงจาก Boyd; & Johnson. (1981) 9-10)

จากภาพจำลองการเผชิญปัญหาของ บอยด์ และจอห์นสัน ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการกระทำที่เป็นการหันออกจากตนเองสู่ภายนอก (Externalization) และการกระทำที่เป็นการหันเข้าสู่ตนเอง (Internalization) ลักษณะการเผชิญปัญหาดังกล่าวของบุคคลทั่วไปที่จะนำมาใช้กับการจัดการปัญหา ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 รูปแบบ คือ

1. การโจมตีผู้อื่น (Externalization Attack) เป็นรูปแบบการเผชิญปัญหาด้วยการแสดงความโกรธและความคับข้องใจต่อบุคคลอื่นทางพฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรงแสดงออกอย่างชัดเจน เช่น การพูดหยาบคาย ล้อเลียน ทำร้ายร่างกาย เป็นต้น
2. การหลีกเลี่ยงโดยโทษผู้อื่น (Externalization Avoidance) เป็นรูปแบบการเผชิญปัญหาโดยกล่าวโทษบุคคลอื่นว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้ตนล้มเหลว หรือเกิดปัญหา เช่น ฉันน่าจะทำได้ แต่เขา หรือเสียงนอกห้องดังเกินไปจนทำให้ฉันทำงานไม่ได้
3. การปฏิเสธไม่รับรู้โดยโทษผู้อื่น (Externalization Denial) เป็นรูปแบบการเผชิญปัญหา โดยการโยนความผิดทั้งหมดให้แก่คนอื่นรับผิดชอบ โดยเจ้าตัวไม่สามารถยอมรับได้ว่าตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหานั้น เช่น เป็นปัญหาของเขา เป็นต้น
4. การทำร้ายตนเอง (Internalization Attack) เป็นรูปแบบการเผชิญปัญหา โดยการลงโทษหรือทำร้ายตนเองเมื่อโกรธ มีความคับข้องใจเกิดขึ้น เช่น เป็นความผิดของฉัน ทำร้ายร่างกายตนเองให้ได้รับบาดเจ็บ โดยการโขกศีรษะ หรืออาจถึงฆ่าตัวตาย
5. การหลีกเลี่ยงโดยโทษตัวเอง (Internalization Avoidance) เป็นรูปแบบการเผชิญปัญหาโดยการจงใจ หลีกเลี่ยงปัญหา โดยอ้างความบกพร่องอ่อนแอ หรือความเจ็บป่วยของตนเองว่าเป็นสาเหตุของปัญหา เช่น ฉันน่าจะทำได้แต่ฉัน... เป็นต้น
6. การปฏิเสธสิ้นเชิง (Internalization Denial) เป็นรูปแบบการเผชิญปัญหา โดยการปฏิเสธอย่างสิ้นเชิงว่ามีปัญหาเกิดขึ้นกับตนเอง

จากแบบจำลองเมื่อบุคคลมีความรู้สึกกับปัญหาที่เกิดขึ้นรุนแรงมากขึ้น ก็จะใช้กระบวนการเผชิญปัญหาออกมาโดยเริ่มจากด้านหน้าของแบบจำลอง ไปยังด้านหลังของแบบจำลอง ที่ด้านหน้าของแบบจำลองมีการใช้กระบวนการเผชิญปัญหาในลักษณะที่เบา ซึ่งเป็นตัวชี้ให้เห็นว่าบุคคลที่ใช้ในส่วนข้างหน้านั้นในบางลักษณะเป็นบุคคลปกติ โดยบางครั้งจะเคลื่อนมาสู่ส่วนกลางของแบบจำลอง จำนวนรูปแบบต่างๆ จะมีการใช้จำนวนน้อยลง พฤติกรรมจะมีการแสดงออกมาจะรุนแรงพอประมาณ ถ้าพฤติกรรมรุนแรงมากขึ้น ก็จะเคลื่อนไปสู่ด้านหลังของแบบจำลอง

การที่บุคคลจะเลือกใช้กระบวนการเผชิญปัญหามากน้อยนั้นขึ้นอยู่กับผลที่เขาได้รับภายหลัง จะทำให้เขาเลือกกระทำ ผลจากการกระทำนั้นทำให้เขาใช้รูปแบบหนึ่งหรือสอง ในที่สุดบุคคลนั้นก็จะแสดงพฤติกรรมนั้นออกมาอย่างรุนแรงกลายเป็นนิสัยต่อไป ลักษณะการเผชิญปัญหาจะมีพัฒนาจากวัยเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ โดยจะเปลี่ยนจากการพึ่งพาไปสู่ความเป็นอิสระนั้น บุคคลต้องเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้พ้นจากการควบคุมความต้องการของตนเอง จึงมีการพัฒนาลักษณะการเผชิญปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งมีทั้งความกลัว ความโกรธ ไปให้พ้นความควบคุม เมื่อเกิดความกลัวจะใช้รูปแบบการหลีกเลี่ยง เมื่อเกิดความโกรธจะใช้ลักษณะการต่อสู้ บุคคลจึงต้องมีพัฒนาลักษณะการเผชิญปัญหา ทั้งการกระทำที่เป็นการแสดงออกจากตนเองสู่ภายนอก (Externalization) และการกระทำที่เป็นการหันเข้าสู่ภายในตนเอง (Internalization) เมื่อมีการเผชิญปัญหา

จาโรวิต และคณะ (สุกัญญา คมสัน. 2540: 16-22; อ้างอิงจาก Jalowiec; et al. 1982: 137-161) ได้รวบรวมพฤติกรรมโดยอาศัยแนวความคิดของคาร์เวอร์ (citing Carver) ในการแบ่งการเผชิญปัญหาออกเป็น 3 แบบ คือ

1. การเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นแก้ไขปัญหา (Problem Focused Coping) เป็นการใช้กระบวนการการแก้ปัญหาในการตัดสินใจเลือกวิธีที่จะจัดการกับสถานการณ์ โดยมุ่งเน้นที่สาเหตุของปัญหา ได้ทั้งหมด 14 พฤติกรรม คือ

- 1.1 การยอมรับสถานการณ์
- 1.2 การค้นหาความหมายของสถานการณ์
- 1.3 การแยกแยะสถานการณ์ออกเป็นส่วนย่อยๆ
- 1.4 การตั้งเป้าหมายในการแก้ปัญหา
- 1.5 การอภิปรายปัญหากับผู้อื่น
- 1.6 การพยายามเปลี่ยนแปลงสถานการณ์อย่างกระตือรือร้น
- 1.7 การควบคุมสถานการณ์บางส่วนเท่าที่สามารถทำได้
- 1.8 การค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา
- 1.9 การนำประสบการณ์เดิมมาช่วยแก้ปัญหา
- 1.10 การคิดวิธีแก้ปัญหาไว้หลายวิธี
- 1.11 การทำทุกสิ่งทุกอย่างที่พอจะแก้ปัญหาได้
- 1.12 การใช้วิธีแก้ปัญหาหลายวิธี
- 1.13 การหาคนอื่นมาช่วยเหลือในการแก้ปัญหา
- 1.14 การเริ่มต้นทำสิ่งอื่นที่ดีที่สุดในขณะนั้น

2. การเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นอารมณ์สนับสนุนการแก้ไขปัญหา (Emotional Focused Coping) หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลแสดงเพื่อลดความกดดัน โดยการจัดการกับอารมณ์ที่เกิดขึ้น ในสถานการณ์มากกว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง หรือเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ ด้รวบรวมพฤติกรรมได้ 25 พฤติกรรม คือ

- 2.1 การมองในแง่ดี
- 2.2 การมองในแง่ร้าย
- 2.3 การแข่งด่า
- 2.4 การหงุดหงิด
- 2.5 การวิตกกังวล
- 2.6 การร้องไห้ เศร้าใจ
- 2.7 การนอน
- 2.8 การสวดมนต์ ไหว้พระ
- 2.9 การฝึกสมาธิ เล่นโยคะ
- 2.10 การออกกำลังกาย
- 2.11 การระบายความเครียดออกกับคนอื่น ๆ หรือสิ่งของอื่น ๆ
- 2.12 การหาความสบายใจกับคนที่ใกล้ชิด
- 2.13 การยอมแพ้ต่อสถานการณ์เพราะคิดว่าหมดหวัง
- 2.14 การยอมแพ้ต่อสถานการณ์เพราะคิดว่าเป็นชะตากรรม
- 2.15 การปล่อยให้อารมณ์คลี่คลายไปเอง
- 2.16 การปลอบใจตนเองให้เลิกวิตกกังวล
- 2.17 การแยกตัวเอง
- 2.18 การตำหนิผู้อื่น
- 2.19 การกินมากหรือสูบบุหรี่
- 2.20 การใช้จ่ายทำให้จิตใจสบาย
- 2.21 การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
- 2.22 การใช้อารมณ์ขัน
- 2.23 การฝันกลางวันว่าปัญหาไม่ได้เกิดขึ้น หรือปัญหาได้รับการแก้ไขแล้ว
- 2.24 การบิดปัญหาออกจากความคิด
- 2.25 การหนีจากปัญหา

3. การเผชิญปัญหาแบบได้ประโยชน์น้อย หรือแบบหลีกเลี่ยง (Less Useful or Avoidant Coping) เป็นวิธีการที่บุคคลพยายามหลีกเลี่ยงจากปัญหาหรือสาเหตุที่เกิดขึ้น โดยการปฏิเสธทั้งด้านการคิดและพฤติกรรม คือ ไม่คิด และไม่กระทำพฤติกรรมใดๆทั้งสิ้น ซึ่งจะรวมทั้งการไม่พึ่งยาเสพติด และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นการหลีกเลี่ยงปัญหาโดยสิ้นเชิง ซึ่งได้รวบรวมพฤติกรรมที่จัดเป็นกลวิธีเผชิญภาวะเครียดแบบได้ประโยชน์น้อย หรือแบบหลีกเลี่ยงไว้ดังนี้

- 3.1 การฝันกลางวันว่าปัญหาไม่ได้เกิดขึ้น หรือปัญหาได้รับการแก้ไขแล้ว

3.2 การปิดปัญหาออกจากความคิด

3.3 การหนีปัญหา

จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวิธีการเผชิญปัญหาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การเผชิญปัญหาเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการรับรู้และประเมินสถานการณ์ต่างๆว่ามีผลกระทบและก่อให้เกิดภาวะเครียดต่อตนเองอย่างไร โดยมีกระบวนการด้านความคิดเป็นหลัก จากนั้นบุคคลจะมีการเผชิญปัญหาโดยมีการปรับเปลี่ยนแก้ไขตลอดเวลา เพื่อให้ตนเองบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ นั่นคือ สามารถเผชิญปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับการปรับตัวทางสังคม

1.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างฐานะทางเศรษฐกิจกับการปรับตัวทางสังคม

วอร์เนอร์ (อัญชลี ทองจันทร์. 2546: 70; อ้างอิงจาก Warner. 1948) ได้ใช้แบบสอบถามวัดบุคลิกภาพ พบว่า พวกชนชั้นกลางจะเป็นคนที่มีความมั่นคงทางอารมณ์ เป็นตัวของตัวเอง ขณะที่พวกมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำมีแนวโน้มขาดความอบอุ่น หงุดหงิดง่าย และมีอาการทางประสาท เช่น กัดเล็บ พวกนี้มีความยากลำบากในการควบคุมอารมณ์ มีความวิตกกังวล ปรับตัวเข้ากับสังคมลำบากมากกว่าพวกชนชั้นกลาง และชนชั้นสูง

ทิพมาศ กาลิกา (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่สัมพันธ์กับความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของคนพิการทางการเคลื่อนไหว โดยกลุ่มตัวอย่างคือคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ศูนย์ฟื้นฟูคนพิการพระประแดง ที่มีอายุ 15-60 ปี จำนวน 100 คน พบว่า 1) คนพิการทางการเคลื่อนไหวที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมที่ต่างกัน 2) ตัวแปรจิตลักษณะ และสภาพแวดล้อม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของคนพิการทางการเคลื่อนไหว 3) มโนภาพแห่งตนกับการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์ส่งผลต่อความสามารถในการปรับตัว ของคนพิการทางการเคลื่อนไหว 4) มโนภาพแห่งตน การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในภาครัฐและเอกชน การเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง และการสนับสนุนทางสังคมจากผู้ร่วมงาน สามารถร่วมกันทำนายความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของคนพิการทางการเคลื่อนไหวได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อรพินทร์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ์ (2532: 55-56) ศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น โดยศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งศึกษาปัจจัยดังนี้ ภูมิหลังของครอบครัว และลักษณะทางจิตสังคม อันได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจ สมาชิกภายในครอบครัว เพศ อายุ ลำดับการเกิด ระดับการศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา การอบรมเลี้ยงดู และความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจ (รายได้) แตกต่างกัน มีความสามารถในการ

ปรับตัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่นักเรียนวัยรุ่นที่ครอบครัวยุติธรรมทางเศรษฐกิจจะระดับสูง จะมีความสามารถในการปรับตัวดีกว่านักเรียนที่ครอบครัวยุติธรรมทางเศรษฐกิจระดับต่ำ

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับการปรับตัวทางสังคม

เดวิดและคนอื่นๆ (รักชนก คชไกร. 2541: 39) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเครียด และการปรับตัวของวัยรุ่นตอนต้น กลุ่มตัวอย่างได้แก่ วัยรุ่นตอนต้นจำนวน 166 คนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยใช้แบบตรวจสอบเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน ของจอห์นสัน และแมคคัทชีออน (Johnson and Mc. Cutcheon) และแบบสอบถามปัญหาในชีวิตประจำวัน (Daily Hassels) ของโรลลิสัน และเฟลเนอร์ (Rowlison and Felner) และแบบวัดการปรับตัวของวัยรุ่นโดยใช้แบบวัดความเข้มแข็งของ โคแวก (Kovacs) แบบวัดการประเมินตนเองของนาริกาวา และฟิชช์ (Narikava and Frith) แบบวัดความวิตกกังวลในเด็ก ของเรย์โนล และริชมอนด์ (Reynolds and Richmond) ผลการศึกษาพบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ในทางบวกต่อการปรับตัวในวันรุ่นตอนต้น

ทิพมาศ กาลิกา (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่สัมพันธ์กับความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของคนพิการทางการเคลื่อนไหว โดยกลุ่มตัวอย่างคือคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ศูนย์ฟื้นฟูคนพิการพระประแดง ที่มีอายุ 15-60 ปี จำนวน 100 คน พบว่า 1) คนพิการทางการเคลื่อนไหวที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมที่แตกต่างกัน 2) ตัวแปรจิตลักษณะ และสภาพแวดล้อม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของคนพิการทางการเคลื่อนไหว 3) มโนภาพแห่งตนกับการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์ส่งผลต่อความสามารถในการปรับตัว ของคนพิการทางการเคลื่อนไหว 4) มโนภาพแห่งตน การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในภาครัฐและเอกชน การเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง และการสนับสนุนทางสังคมจากผู้ร่วมงาน สามารถร่วมกันทำนายความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของคนพิการทางการเคลื่อนไหวได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกาพึ่งตนเองกับการปรับตัวทางสังคม

เอเยอร์ และเบอร์นรูเทอร์ (พิษณุพร รุโจปการ. 2541 : 49; อ้างอิงจากAyer; & Bernrueter. 1937: 163) ได้ศึกษาบุคลิกภาพของเด็กอันเนื่องมาจากวินัยที่ได้รับจากพ่อแม่ต่างกัน พบว่า เด็กที่ได้รับการเพี้ยนดี มีลักษณะบุคลิกภาพห่างจากความเป็นจริง ต้องการพึ่งผู้ใหญ่ในด้านความรัก และเอาใจใส่อย่างผิดปกติ และปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ได้ยาก ส่วนเด็กที่พ่อแม่ฝึกให้พึ่งตนเอง โดยให้เด็กรู้จักใช้ความคิดและตัดสินใจด้วยตนเองจะสามารถปรับตัวและกล้าเผชิญความจริงได้ดีกว่า และต้องพึ่งพาผู้ใหญ่น้อยกว่า

รัตนา ยัญทิพย์ (2522 : 69-70) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูพฤติกรรมตอบสนองระหว่างบุคคลและการปรับตัวของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียน

รัฐบาลสังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานครและจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 470 คน พบว่า เมื่อเปรียบเทียบการปรับตัวของเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน ผลปรากฏว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเองปรับตัวได้ดีกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบยับยั้งการพึ่งตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธระหว่างวิธีการเผชิญปัญหากับการปรับตัวทางสังคม

แกส (ชลธิชา บุญเลี้ยง. 2546: 43-44; อ้างอิงจาก Gass. 1987: 29-33) ได้ศึกษาวิธีเผชิญปัญหาที่ช่วยในการปรับตัว และความสัมพันธระหว่างภาวะสุขภาพกับวิธีเผชิญปัญหาของหญิงหม้าย อายุระหว่าง 65-85 ปี ที่สามีเสียชีวิตได้ 1 - 12 เดือน จำนวน 100 คน โดยใช้แบบวัดวิธีเผชิญปัญหาของลาซารัส ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับวิธีเผชิญปัญหา จากการศึกษาพบว่า วิธีเผชิญปัญหาที่มีประโยชน์กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ การหางานอื่นทำ การมีส่วนร่วมในกลุ่มสังคม การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ การทบทวนเกี่ยวกับความตาย การใช้วิธีการทางศาสนา การคุยกับสามีที่เสียชีวิตแล้ว การรู้สึกว่ามีชีวิตอยู่ และการรำลึกถึงความสุขที่ผ่านมา วิธีเผชิญปัญหาที่ไม่มีประโยชน์กับตนเอง ได้แก่ การใช้ยา การดื่มสุรา การตำหนิตนเอง การบ่นบ่นหรือยอมจำนน การหลับใหลมากขึ้น การหลีกเลี่ยงหรือไว้วางใจกับผู้อื่น และการฝันกลางวัน วิธีการเผชิญปัญหาที่สัมพันธ์เชิงบวกกับความผิดปกติทางจิตสังคม ได้แก่ การคิดตามความปรารถนา วิธีผสมระหว่างการแสวงหาความช่วยเหลือและการหลีกเลี่ยง ได้แก่ การมุ่งลดความรุนแรงของปัญหา การตำหนิตนเอง วิธีการเผชิญปัญหาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผิดปกติด้านร่างกาย ได้แก่ การคิดตามความปรารถนา

ทิพมาศ กาลิกา (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่สัมพันธ์กับความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของคนพิการทางการเคลื่อนไหว โดยกลุ่มตัวอย่างคือคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ศูนย์ฟื้นฟูคนพิการพระประแดง ที่มีอายุ 15-60 ปี จำนวน 100 คน พบว่า 1) คนพิการทางการเคลื่อนไหวที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมที่แตกต่างกัน 2) ตัวแปรจิตลักษณะ และสภาพแวดล้อม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของคนพิการทางการเคลื่อนไหว 3) มโนภาพแห่งตนกับการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์ส่งผลต่อความสามารถในการปรับตัว ของคนพิการทางการเคลื่อนไหว 4) มโนภาพแห่งตน การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในภาครัฐและเอกชน การเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง และการสนับสนุนทางสังคมจากผู้ร่วมงาน สามารถร่วมกันทำนายความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของคนพิการทางการเคลื่อนไหวได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธระหว่างปัจจัยต่าง ๆ แต่ละปัจจัย

2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธระหว่างฐานะทางเศรษฐกิจกับพฤติกรรม การพึ่งตนเอง

สมาร์ท และสมาร์ท (รัตนา ภัทรธัญญา. 2535: 23 ;อ้างอิงจาก Smart; & Smart. 1967 : 539-541) ศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในเด็กแตกต่างกัน โดยศึกษาเปรียบเทียบคนชาติต่างๆ 6 กลุ่ม ในเรื่องเชื้อชาติ พบว่า กรีก ยิว และโปรเตสแตนท์ที่มีแรงจูงใจใฝ่

สัมฤทธิ์สูงกว่าพวกอิตาลี ฝรั่งเศส และนิโกร จากการเปรียบเทียบการเลี้ยงดูลูกพบว่า พ่อแม่ชาวอังกฤษ และอเมริกามีการฝึกให้ลูกพึ่งตนเอง สำหรับเรื่องความแตกต่างระหว่างชนชั้นพบว่า ชนชั้นกลางเป็นพวกที่มีผลสัมฤทธิ์สูงและมีการฝึกลูกให้เป็นพวกที่มีความต้องการสัมฤทธิ์ผลด้วย นอกจากนี้ยังได้ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพวก Upper-Middle Class กับ Lower-middle class ทั้งชายและหญิง พบว่ามีการฝึกให้เด็กหญิงพึ่งตนเองในพวก Upper-middle class มากกว่า Lower-middle class สำหรับเด็กชายผลกลับพบในทางตรงกันข้าม คือพวก Lower-middle class จะมีการพึ่งตนเองมากกว่าพวก Upper-middle class ทั้งนี้เพราะเด็กชายใน Lower-middle class ไม่ค่อยได้รับการควบคุมจากพ่อแม่ ทำให้มีความต้องการผลสัมฤทธิ์ผลกับความต้องการพึ่งตนเอง

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างฐานะทางเศรษฐกิจกับการเผชิญปัญหา

นริศว์ ปรารมภ์ (2539 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับลักษณะการเผชิญปัญหาของนักเรียนในวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 367 คน พบว่า 1) ปัจจัยด้านภูมิหลังของครอบครัวและลักษณะชีวิตสังคม ได้แก่ เพศ ลำดับการเกิด สถานภาพสมรสของบิดามารดา รายได้ของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับลักษณะการเผชิญปัญหาแบบทำร้ายตนเอง รายได้ของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับลักษณะการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง โดยโทษตนเองและแบบปฏิเสธสิ้นเชิง 2) เมื่อเปรียบเทียบลักษณะการเผชิญปัญหากับปัจจัยต่าง ๆ พบว่าวัยรุ่นที่มีลักษณะการเผชิญปัญหาแต่ละรูปแบบในระดับปกติและในระดับที่มีแนวโน้มจะเป็นปัญหามีความรู้สึกรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง ความเชื่อในอำนาจในตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน แบบใช้เหตุผล และการสนับสนุนทางสังคมแตกต่างกัน 3) ปัจจัยด้านจิตลักษณะและการรับรู้สภาพแวดล้อม สามารถจำแนกและทำนายการเผชิญปัญหาแต่ละรูปแบบของนักเรียนวัยรุ่นที่มีลักษณะการเผชิญปัญหาระดับปกติ และลักษณะการเผชิญปัญหาระดับที่มีแนวโน้มจะเป็นปัญหาได้

สดใส นิยมจันทร์ (2536 : 85) ศึกษาปัญหาด้านการเรียน ส่วนตัวและสังคม และวิธีการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 860 คน พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเมื่อประสบปัญหาด้านการเรียนส่วนตัวและสังคม ส่วนใหญ่ใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบสู้ปัญหา รองลงมาใช้แบบประนีประนอม และใช้แบบหนีปัญหาน้อยที่สุด โดยที่นักเรียนหญิง กับนักเรียนชาย ประสบปัญหาด้านการเรียน ส่วนตัว และสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่นักเรียนหญิง และนักเรียนชายใช้วิธีการเผชิญปัญหาไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน ใช้วิธีการเผชิญปัญหาแตกต่างกันอย่างมีความเชื่อมั่นระดับ .05 นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกัน ใช้วิธีการเผชิญปัญหาแตกต่างกัน อย่างมีความเชื่อมั่นที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูต่างกัน ใช้วิธีการเผชิญปัญหาลำบากต่างกัน

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมกาฟงตนเอง

เทย์เลอร์ (พิษณุพร รุโจปการ. 2541: 51-52) พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการช่วยเหลือสนับสนุนของคนในครอบครัว การจัดการดูแลครอบครัวและการปรับตัวของวัยรุ่น ได้ทดสอบจากวัยรุ่นอเมริกันผิวดำอายุระหว่าง 14-19 ปี ผลปรากฏว่าการช่วยเหลือคนในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการฟงตนเอง และระดับการเรียน แต่มีความสัมพันธ์ทางลบกับการมีส่วนร่วมต่อปัญหาพฤติกรรมวัยรุ่น ส่วนการช่วยเหลือของคนในครอบครัวต่ำจะมีส่วนร่วมต่อสภาวะจิตใจของวัยรุ่นให้เกิดความทุกข์ความลำบากใจ

บราวน์ และคณะ (พิษณุพร รุโจปการ. 2541: 51) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของบิดามารดาที่มีผลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นที่แตกต่างจากอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ซึ่งข้อมูลมาจากกลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นระดับไฮสคูลอายุระหว่าง 14-19 ปี ซึ่งแสดงให้เห็นว่า บทบาทของบิดามารดา ซึ่งได้แก่ การว่ากล่าวตักเตือน การสนับสนุนต่อความสำเร็จ การร่วมช่วยตัดสินใจ มีความสำคัญต่อพฤติกรรมที่เป็นลักษณะเฉพาะของวัยรุ่น โดยเฉพาะ ความสำเร็จด้านการศึกษา และการฟงตนเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะกลายเป็นสิ่งสำคัญนำไปสู่การเป็นสมาชิกในกลุ่มเพื่อนวัยรุ่นที่มีลักษณะเช่นเดียวกัน

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับวิธีการเผชิญปัญหา

ดิลลอน (สไตส์ นิยมจันทร์. 2536 : 45) ศึกษาบทบาทของการสนับสนุนทางสังคมซึ่งส่งผลต่อการเผชิญปัญหาของวัยรุ่น ที่พ่อแม่เสียชีวิตจากโรคเอดส์ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุ 11 – 17 ปี พบว่าวัยรุ่นที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงจะเผชิญปัญหาได้ดีกว่าวัยรุ่นที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมต่ำ

ฟลอเรนซ์ และอเล็กเซียส (วาทีณี ผ่องอำไพ. 2546 : 35) ทำการศึกษาสตรีที่ติดเชื้อ เอช ไอ วี จำนวน 8 ราย พบว่า สตรีที่ติดเชื้อได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวและสังคม สามารถเผชิญปัญหาได้ดีและมีการปรับตัวได้ดีกว่าสตรีติดเชื้อที่ไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวและสังคม

มุส และมุส (จงจิตร โสมาบุตร. 2546: 39) พบว่า บุคลิกภาพของแต่ละบุคคลบรรยากาศในครอบครัว และการเผชิญปัญหามีความสัมพันธ์กันโดยที่บุคคลมีพฤติกรรมก้าวร้าว มีความขัดแย้งในใจ มักจะมาจากครอบครัวที่ปฏิเสธหรือไม่ยอมรับบุตริตา ครอบครัวปล่อยปละละเลย บุตรมากเกินไป หรือ ครอบครัวที่ควบคุมบุตรมากเกินไป ทำให้บุตรหรือธิดาที่เป็นสมาชิกของครอบครัวนั้นมีการเผชิญปัญหาที่ไม่เหมาะสม เช่น มักจะแสดงอารมณ์โกรธ สู้อยู่ไม่มีเหตุผล หรือ บางครั้งอาจจะใช้วิธีการหลีกเลี่ยงในการเผชิญปัญหา ส่วนครอบครัวที่มีบรรยากาศความรัก เอื้ออาทรให้ความอบอุ่น ให้ความสนใจ เอาใจใส่บุตรธิดา สมาชิกของครอบครัวนั้นจะมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิดกล้าแสดงออก มีเหตุผล มีความสามารถในการตัดสินใจ พิจารณาข้อดี ข้อเสีย ก่อนลงมือกระทำหรือตัดสินใจ ตกลงใจ ซึ่งผู้ที่มีลักษณะบุคลิกภาพดังกล่าวและอยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น ส่วนใหญ่ใช้การเผชิญปัญหาแบบสุบปัญหา โดยคำนึงถึงเหตุผลประกอบ

รักษนก คชไกร (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาความเครียด บุคลิกภาพแบบเข้มแข็ง แรงสนับสนุนทางสังคม กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของวัยรุ่น : นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่5 สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความสัมพันธ์ของเพศ ค่าใช้จ่ายที่ได้รับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเครียด บุคลิกภาพแบบเข้มแข็ง แรงสนับสนุนทางสังคม กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่5 ใน กรุงเทพมหานคร จำนวน 275 คน ผลการศึกษาพบว่า วัยรุ่นมีพฤติกรรมการเผชิญปัญหาในระดับ ปานกลาง (69.80%) มากที่สุด รองลงมาคือ ระดับต่ำ (16.40%) และระดับสูง (13.80%) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ค่าใช้จ่ายที่ได้รับ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา บุคลิกภาพแบบเข้มแข็ง และแรงสนับสนุนทางสังคม และเมื่อวิเคราะห์ ปัจจัยที่สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของวัยรุ่นพบว่า แรงสนับสนุนทางสังคม และค่าใช้จ่ายที่ได้รับ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการเผชิญปัญหาได้ร้อยละ 18.80

จรรยา เกษศรีสังข์ (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิธีการเผชิญปัญหาของนักเรียน นายร้อยตำรวจจำนวน 316 คน พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อวิธีการเผชิญปัญหา ได้แก่ ระดับชั้นปี บุคลิกภาพ และบรรยากาศในครอบครัว นอกจากนี้ยังพบว่า บุคลิกภาพแตกต่าง บรรยากาศใน ครอบครัวต่างกัน มีวิธีการเผชิญปัญหาแตกต่างกัน

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบรรลุนตามขั้นพัฒนาการกับ พฤติกรรมการพึ่งตนเอง

สิริลักษณ์ เอี่ยมสำอางค์ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การอบรมเลี้ยงดู การบรรลุนตามขั้นพัฒนาการ และพฤติกรรมการพึ่งตนเอง ของนักเรียนวัยเด็ก ตอนกลาง กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่6 จำนวน 371 คน ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่านักเรียนวัยเด็กตอนกลางที่ได้รับการเลี้ยงดูต่างกันมีการบรรลุนตามขั้นพัฒนาการต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นักเรียนวัยเด็กตอนกลางที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันมี พฤติกรรมการพึ่งตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และการบรรลุนตามขั้น พัฒนาการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ พฤติกรรมการพึ่งตนเองของนักเรียนวัยเด็กตอนกลางอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.545

อุปรัตน์ เพ็งสถิตย์ และสิริวรรณ สารนาถ (2546 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาการ อบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน-ใช้เหตุผล การบรรลุนตามขั้นพัฒนาการในช่วงวัยรุ่น และพฤติกรร มการพึ่งตนเอง โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่1 ภาคเรียนที่1 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 2,469 คน พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน-ใช้เหตุผลต่างกันมีการบรรลุนตามขั้น พัฒนาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ รักสนับสนุน-ใช้เหตุผลต่างกันมีพฤติกรรมการพึ่งตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอย่างยี่ งที่ระดับ .001 และการบรรลุนตามขั้นพัฒนาการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการ พึ่งตนเองของนักศึกษา

จิรีณี ฮวบรินทร์ (สิริลักษณ์ เอี่ยมสำอางค์. 2546 : 39) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบรรลุนตามขั้นพัฒนาการ และพฤติกรรมการพึ่งตนเองของวัยรุ่น โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 ในกรุงเทพมหานคร พบว่านักเรียนที่บรรลุนตามขั้นพัฒนาการสูง จะมีพฤติกรรมการพึ่งตนเองมากกว่านักเรียนที่บรรลุนตามขั้นพัฒนาการต่ำ

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบรรลุนตามขั้นพัฒนาการกับวิธีการเผชิญปัญหา

จूरรัตน์ พลแสง (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางสังคม การบรรลุนตามขั้นพัฒนาการ และการตัดสินใจแก้ไขปัญหาของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนเทพศิลาและโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 148 คน พบว่า วัยรุ่นที่มีสิ่งแวดล้อมทางสังคมแตกต่างกัน มีการบรรลุนตามขั้นพัฒนาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 วัยรุ่นที่มีสิ่งแวดล้อมทางสังคมแตกต่างกัน มีการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการบรรลุนตามขั้นพัฒนาการของวัยรุ่นมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำ กับการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหาที่ระดับนัยสำคัญ .05

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการพึ่งตนเองกับวิธีการเผชิญปัญหา

เอเยอร์ และเบอร์นรูเทอร์ (พิษณุพร รุโจปการ. 2541 : 49) ได้ศึกษาบุคลิกภาพของเด็กอันเนื่องมาจากวินัยที่ได้รับจากพ่อแม่ต่างกัน พบว่า เด็กที่ได้รับการเชยีนดี มีลักษณะบุคลิกภาพห่างจากความเป็นจริง ต้องการพึ่งผู้ใหญ่ในด้านความรัก และเอาใจใส่อย่างผิดปกติ และปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ได้ยาก ส่วนเด็กที่พ่อแม่ฝึกให้พึ่งตนเอง โดยให้เด็กรู้จักใช้ความคิด และตัดสินใจด้วยตนเองจะสามารถปรับตัวและกล้าเผชิญความจริงได้ดีกว่า และต้องพึ่งพาผู้ใหญ่่น้อยกว่า

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 สหวิทยาเขตเสรีไทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานครเขต 2 มีจำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเศรษฐบุตธำเพ็ญ โรงเรียนบางกะปิ โรงเรียนบดินทร์เดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 2 และโรงเรียนสตรีเศรษฐบุตธำเพ็ญ ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1,766 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1,779 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1,595 คน รวมทั้งสิ้น 5,140 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 สหวิทยาเขตเสรีไทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 ผู้วิจัยได้สุ่มจากประชากร จำนวน 5,140 คน และเลือกวิธีการพิจารณาค่าเฉลี่ยของประชากรที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ($\alpha = .05$) และความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่าเฉลี่ยเกิดขึ้นในระดับ $\pm 5\%$ ($e = 5$) โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ซึ่งมีระดับชั้น คือตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึงปีที่ 6 เป็นชั้น (Strata) และมีนักเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 1,005 คน ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่างของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 4 สหวิทยาเขต
เสรีไทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานครเขต 2 จำแนกตามระดับชั้น

โรงเรียน	ประชากร				กลุ่มตัวอย่าง			
	ม.4	ม.5	ม.6	รวม	ม.4	ม.5	ม.6	รวม
1. เศรษฐบุตธำเพ็ญ	429	419	319	1,167	82	81	68	231
2. บางกะปิ	485	467	468	1,420	92	92	97	281
3. บดินทร์เดชา (สิงห์ สิงหเสนี)2	628	616	566	1,810	123	123	106	352
4. สตรีเศรษฐบุตธำเพ็ญ	224	277	242	743	45	56	40	141
รวม	1,766	1,779	1,595	5,140	342	352	311	1,005

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

- กำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% ($\alpha = .05$) โดยผู้วิจัยกำหนดความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าเท่ากับ $\pm 5\%$ ($e = 5$)
- นำค่าความแปรปรวนของคะแนนจากแบบสอบถามการปรับตัวทางสังคมที่ได้จากการกะประมาณค่าพิสัย แทนค่าลงในสูตรการสุ่มแบบแบ่งชั้น
- ประมาณค่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการสุ่มแบบแบ่งชั้น (มยุรี ศรีชัย. 2538 : 105) ดังนี้

$$n = \frac{N \sum_{g=1}^k N_g S_g^2}{\frac{N^2 e^2}{Z_{\frac{\alpha}{2}}^2} + \sum_{g=1}^k N_g S_g^2}$$

เมื่อ	N_g	แทน	จำนวนประชากรแต่ละชั้น
	N	แทน	จำนวนประชากรทั้งหมด
	S_g^2	แทน	ค่าความแปรปรวนแต่ละชั้น
	e	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (กำหนดให้ $e = 5$)
	n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

- คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้กะประมาณค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรจากสูตร
ได้ $n = 1,005$

ขั้นตอนการคำนวณ

1. หาค่าความแปรปรวนจากระดับชั้นเรียนในแต่ละชั้นจากการกะประมาณค่าพิสัย ได้ค่าความแปรปรวนของแบบสอบถามวัดการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 เท่ากับ 225 ค่าความแปรปรวนของการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 เท่ากับ 196 และค่าความแปรปรวนของการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 เท่ากับ 256

2. หาสัดส่วนแต่ละชั้นของค่าความแปรปรวน โดยใช้สูตร (มยุรี ศรีชัย.2538 : 102)

$$W_g = \frac{N_g}{N}$$

เมื่อ W_g แทน สัดส่วนของจำนวนนักเรียนในแต่ละระดับชั้น
 N_g แทน จำนวนนักเรียนในแต่ละระดับชั้น
 N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

หาค่าสัดส่วนแต่ละชั้นของประชากรได้ดังนี้

$$W_1 = \frac{N_1}{N} = \frac{1766}{5140} = 0.34$$

$$W_2 = \frac{N_2}{N} = \frac{1779}{5140} = 0.35$$

$$W_3 = \frac{N_3}{N} = \frac{1595}{5140} = 0.31$$

3. คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากสูตร ได้ $n = 1,005$ คน

4. นำขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ได้คูณกับสัดส่วนของขนาดโรงเรียนดังนี้

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (n_1) = $1,005 \times 0.34 = 341.70 \approx 342$ คน

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (n_2) = $1,005 \times 0.35 = 351.75 \approx 352$ คน

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (n_3) = $1,005 \times 0.31 = 311.55 \approx 311$ คน

รวม $n = 1,005$ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน ได้แก่

- ระดับชั้น
- ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

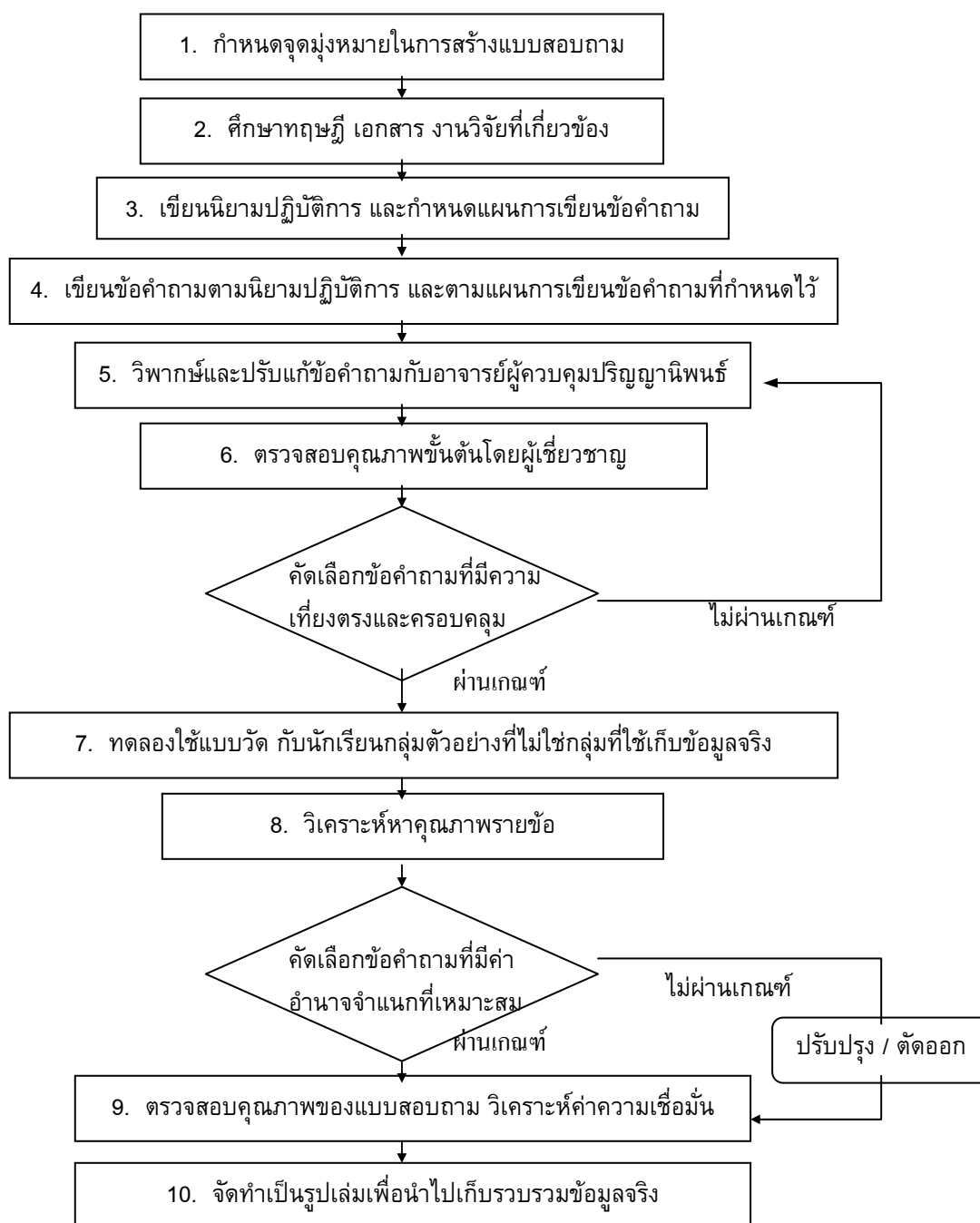
ตอนที่ 2 แบบสอบถาม จำนวน 5 ฉบับ ดังนี้

- แบบสอบถามวัดการปรับตัวทางสังคม	จำนวน 22 ข้อ
- แบบสอบถามวัดการสนับสนุนทางสังคม	จำนวน 14 ข้อ
- แบบสอบถามวัดการบรรลุงานตามขั้นพัฒนาการ	จำนวน 21 ข้อ
- แบบสอบถามวัดพฤติกรรมกาฟุ้งตนเอง	จำนวน 28 ข้อ
- แบบสอบถามวัดวิธีการเผชิญปัญหา	จำนวน 22 ข้อ

แบบสอบถามวัดการปรับตัวทางสังคม ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเอง ส่วนแบบสอบถามอื่นๆ ผู้วิจัยได้พัฒนาจากแบบสอบถามที่มีอยู่แล้ว ดังนี้ แบบสอบถามวัดการสนับสนุนทางสังคม พัฒนามาจากแบบสอบถามของ บัณฑิต เคียงธนสมบัติ (2547) และ สินี กะราลัย แบบสอบถามวัดการบรรลุงานตามขั้นพัฒนาการ พัฒนามาจากแบบสอบถามของ จงจิตร โสมาบุตร (2546) แบบสอบถามวัดการฟุ้งตนเอง พัฒนามาจากแบบสอบถามของ พิษณุพร รุโงปการ (2541) และแบบสอบถามวัดวิธีการเผชิญปัญหา พัฒนามาจากแบบสอบถามของ สมฤดี เขียรฉาย (2544)

วิธีสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นตอน ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบ 3 ลำดับขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

จากภาพประกอบ 3 มีรายละเอียดการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

การวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสอบถามจำนวน 5 ฉบับ ซึ่งเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มี 1 ฉบับ คือ แบบสอบถามวัดการปรับตัวทางสังคม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถามวัดการปรับตัวทางสังคม
2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวทางสังคมตามแนวคิด ทฤษฎีของเฮิร์ลล็อก (Hurlock. 1978: 260-261) เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
3. ให้ความหมายและเขียนนิยามเชิงปฏิบัติการจากแนวทางการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวทางสังคม
4. เขียนข้อคำถามตามนิยามเชิงปฏิบัติการซึ่งเป็นแบบวัดประเมินค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด วัดการปรับตัวทางสังคม จำนวน 60 ข้อ มีรายละเอียดดังนี้
 - มีการแสดงออกที่เหมาะสมเป็นไปตามความคาดหวังของกลุ่ม จำนวน 15 ข้อ
 - มีความสามารถปฏิบัติตัวเข้ากับกลุ่มต่างๆได้ จำนวน 15 ข้อ
 - มีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลต่างๆ ต่อการเข้าร่วมสังคมและตอบทบาทของตนเองในสังคม จำนวน 15 ข้อ
 - มีความพึงพอใจในบทบาทของตนทั้งในการเป็นผู้นำและผู้ตาม จำนวน 15 ข้อ
5. วิพากษ์และปรับแก้ข้อคำถามกับอาจารย์ผู้ควบคุมปริญญาโท เพื่อให้ข้อคำถามมีความเที่ยงตรงและครอบคลุมโครงสร้างทฤษฎี พร้อมปรับแก้ข้อคำถามตามคำแนะนำ และคัดเลือกข้อคำถาม นำมาจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามวัดการปรับตัวทางสังคม ทั้งหมด 60 ข้อ
6. ตรวจสอบคุณภาพขั้นต้นของแบบสอบถาม โดยการหาความเที่ยงตรงเชิงพิณิจ (Face Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญรวม 5 ท่าน ได้พิจารณาความสอดคล้องของแบบสอบถามที่ได้นิยามไว้ในแต่ละด้าน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ ให้ 1 คะแนน เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามนิยาม ให้ 0 คะแนน เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามนิยาม และให้ -1 คะแนน เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ไม่ตรงตามนิยาม จากนั้นคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ .60 ขึ้นไป ได้ข้อคำถามที่จะนำไปทดลองใช้ (Try Out) ทั้งหมด 35 ข้อ โดยด้านที่ 1 การแสดงออกที่เหมาะสมเป็นไปตามความคาดหวังของกลุ่ม ได้ข้อคำถามจำนวน 8 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .60 – 1.00 ด้านที่ 2 ความสามารถปฏิบัติตัวเข้ากับกลุ่มต่างๆได้ ได้ข้อคำถามจำนวน 9 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .60 – 1.00 ด้านที่ 3 มีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลต่างๆ ต่อการเข้าร่วมสังคมและตอบทบาทของตนเองในสังคม ได้ข้อคำถามจำนวน 9 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .60 – 1.00 และด้านที่ 4 มีความพึงพอใจในบทบาทของตนทั้งในการเป็นผู้นำและผู้ตาม ได้ข้อคำถามจำนวน 9 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .60 – 1.00

7. ทดลองใช้แบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามวัดการปรับตัวทางสังคมที่คัดเลือกไว้ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนในช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 สหวิทยาเขตเสรีไทยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนโรงเรียนเศรษฐบุทรบำเพ็ญ จำนวน 50 คน นักเรียนโรงเรียนบางกะปิ จำนวน 50 คน นักเรียนโรงเรียนบดินทร์เดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 2 จำนวน 50 คน และนักเรียนโรงเรียนสตรีเศรษฐบุทรบำเพ็ญ จำนวน 50 คน รวมนักเรียนทั้งหมด 200 คน

8. วิเคราะห์หาคุณภาพรายข้อ ดังนี้

วิเคราะห์แบบทดสอบหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Analysis) โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์อย่างง่ายของ เพียร์สัน (Pearson product moment correlation) ทำการตัด ข้อคำถามบางข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำ และข้อคำถามที่ซับซ้อนออก โดยเลือกข้อคำถามที่มีอำนาจจำแนกที่ระดับนัยสำคัญที่ .20 ขึ้นไป ได้ข้อคำถามทั้งหมด 22 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .244 - .489

นำข้อคำถามที่ผ่านการวิเคราะห์จากข้อ 8.1 มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของคะแนนทั้งฉบับ เท่ากับ .803

9. นำแบบสอบถามวัดการปรับตัวทางสังคมที่ได้จัดทำเป็นรูปเล่มฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บข้อมูลในการวิจัยต่อไป

ตัวอย่างของแบบสอบถามวัดการปรับตัวทางสังคม

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาว่า นักเรียนมีความรู้สึกและการปฏิบัติตนต่อการเข้าสังคมดังต่อไปนี้มากน้อยในระดับใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเป็นจริง

ข้อ	ข้อความ	ระดับความรู้สึก / การปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	ด้านการแสดงออกที่เหมาะสมเป็นไปตามความคาดหวังของกลุ่มฉันเคารพและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของทุกคน ถ้าคิดว่าคำแนะนำสั่งสอนนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง					
00	เมื่อมีเรื่องราวที่ไม่คาดฝันเกิดขึ้น ฉันมักจะตื่นเต้น และตกใจง่ายกว่าผู้อื่น					
0	ด้านการปฏิบัติตัวเข้ากลุ่มต่าง ๆ ได้เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานร่วมกับผู้อื่นฉันจะรู้สึกไม่สบายใจ					
00	ฉันรู้สึกว่าสังคมที่ฉันอยู่มีกฎระเบียบมากยากต่อการปฏิบัติตาม					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความรู้สึก / การปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	ด้านทัศนคติที่ดีต่อบุคคลต่าง ๆ ต่อการเข้าร่วมสังคมและต่อบทบาทของตนเองในสังคม ฉันไม่รู้สึกว่าตนเองมีปมด้อยในครอบครัวและในโรงเรียน					
00	ฉันรู้สึกว่าคนในครอบครัวดูแคลฉันน้อยเกินไป เพราะกลัวเสียค่าใช้จ่าย					
0	ด้านความพึงพอใจในบทบาทของตนทั้งในการเป็นผู้นำและผู้ตาม ฉันมีโอกาสดำเนินการตามความคิดเห็นในเรื่องต่างๆและได้รับการยอมรับทุกครั้ง					
00	ฉันพึงพอใจในบทบาทของตนเองเสมอไม่ว่าจะเป็นผู้นำหรือผู้ตาม					

เกณฑ์ในการให้คะแนน

ระดับ	คะแนน	
	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
มากที่สุด	5	1
มาก	4	2
ปานกลาง	3	3
น้อย	2	4
น้อยที่สุด	1	5

เกณฑ์ในการแปลความหมาย แบบสอบถามมีจำนวนทั้งหมด 22 ข้อ (คะแนนเต็ม 110 คะแนน)
 คะแนนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 92.44 – 110.00 หมายถึง มีการปรับตัวทางสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด
 คะแนนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 74.83 – 92.43 หมายถึง มีการปรับตัวทางสังคมอยู่ในระดับมาก
 คะแนนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 57.22 – 74.82 หมายถึง มีการปรับตัวทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 39.61 – 57.21 หมายถึง มีการปรับตัวทางสังคมอยู่ในระดับน้อย
 คะแนนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 22.00 – 39.60 หมายถึง มีการปรับตัวทางสังคมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การพัฒนาและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 4 ฉบับ ดังนี้

1. แบบสอบถามวัดการสนับสนุนทางสังคม
2. แบบสอบถามวัดการบรรลุนานตามขั้นพัฒนาการ
3. แบบสอบถามวัดพฤติกรรมกาพึงตนเอง
4. แบบสอบถามวัดวิธีการเผชิญปัญหา

1. แบบสอบถามวัดการสนับสนุนทางสังคม

ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามวัดการสนับสนุนทางสังคมของ บัณฑิต เคียงชนสมบัติ (2547) และ สินี กระลาสัย โดยพิจารณาการสนับสนุนทางสังคม 3 ด้าน ได้แก่ การสนับสนุนทางอารมณ์ การสนับสนุนทางด้านสิ่งของและการได้รับการ และการสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสาร โดยมีค่าความเชื่อมั่นของข้อคำถามเท่ากับ .842 โดยผู้วิจัยได้ปรับปรุงเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด มีข้อคำถามจำนวน 15 ข้อ ซึ่งเป็นข้อความทางบวกทั้งหมด

จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 คน เพื่อหาอำนาจจำแนกรายข้อ (r) โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของข้อความแต่ละข้อ กับคะแนนรวมอื่นๆ (Item - total correlation) และคัดเลือกข้อที่มีอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป พบว่า มีข้อความจำนวน 14 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง .283 ถึง .478 และนำคะแนนจากข้อคำถามที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัก มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .875

เกณฑ์ในการให้คะแนน

ระดับ	คะแนน	
	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
มากที่สุด	5	1
มาก	4	2
ปานกลาง	3	3
น้อย	2	4
น้อยที่สุด	1	5

เกณฑ์ในการแปลความหมาย แบบสอบถามมีจำนวนทั้งหมด 14 ข้อ (คะแนนเต็ม 70 คะแนน)

คะแนนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 58.84 – 70.00 หมายถึง มีการสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 47.63 – 58.83 หมายถึง มีการสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 36.42 – 47.62 หมายถึง มีการสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 25.21 – 36.41 หมายถึง มีการสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 14.00 – 25.20 หมายถึง มีการสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่างของแบบสอบถามวัดการสนับสนุนทางสังคม

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาว่า นักเรียนได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากครอบครัว เพื่อนๆ ตลอดจนผู้ใกล้ชิด ดังต่อไปนี้มากน้อยในระดับใด แล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ระดับความเป็นจริง

ข้อ	ข้อความ	ระดับความรู้สึก / การปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	ด้านอารมณ์ เมื่อฉันรู้สึกผิดหวัง บุคคลในครอบครัว เพื่อนๆ หรือบุคคลรอบข้าง ให้กำลังใจฉัน					
00	ฉันรู้สึกมั่นใจได้ว่าไม่ได้เผชิญปัญหาอย่างโดดเดี่ยว เพราะมีบุคคลในครอบครัว เพื่อนๆ หรือบุคคลรอบข้างเห็นอกเห็นใจ และรับฟังเรื่องของฉัน					
0	ด้านสิ่งของและการได้รับบริการ ฉันได้รับความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกจากครอบครัว เพื่อนๆ หรือบุคคลใกล้ชิด					
00	ฉันมีครอบครัว หรือหน่วยงาน ที่สนับสนุนเรื่องค่าใช้จ่ายประจำวันแก่ฉัน					
0	ด้านข้อมูลข่าวสาร ฉันได้รับคำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ จากบุคคลใกล้ชิดเสมอ					
00	ฉันได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยและเป็นประโยชน์จากบุคคลใกล้ชิดเสมอ					

2. แบบสอบถามวัดการบรรลุลงานตามขั้นพัฒนาการ

ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามวัดการบรรลุลงานตามขั้นพัฒนาการ ของจงจิตร โสมาบุตร (2546) ซึ่งแบบสอบถามนี้สร้างขึ้นตามทฤษฎีของฮาวิกเกอร์สท (Havighurst. 1961) โดยใช้กับนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร มีค่าความเชื่อมั่นของข้อคำถามเท่ากับ .816 โดยแบบสอบถามวัดการบรรลุลงานตามขั้นพัฒนาการเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ซึ่งแบบสอบถามนี้จะพิจารณาการบรรลุลงานตามขั้นพัฒนาการ 10 ด้าน มีข้อคำถามจำนวน 30 ข้อ

จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 คน เพื่อหาอำนาจจำแนกรายข้อ (r) โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของข้อความแต่ละข้อ กับคะแนนรวมอื่นๆ (Item - total correlation) และคัดเลือกข้อที่มีอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป พบว่า มีข้อความจำนวน 21 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง .301 ถึง .493 และนำคะแนนจากข้อคำถามที่ได้

มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัก มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .840

เกณฑ์ในการให้คะแนน

ระดับ	คะแนน	
	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
มากที่สุด	5	1
มาก	4	2
ปานกลาง	3	3
น้อย	2	4
น้อยที่สุด	1	5

เกณฑ์ในการแปลความหมาย แบบสอบถามมีจำนวนทั้งหมด 21 ข้อ (คะแนนเต็ม 105 คะแนน)

คะแนนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 88.24 – 105.00 หมายถึง มีการบรรลุนตามขั้นพัฒนาการอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 71.43 – 88.23 หมายถึง มีการบรรลุนตามขั้นพัฒนาการอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 54.62 – 71.42 หมายถึง มีการบรรลุนตามขั้นพัฒนาการอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 37.81 – 54.61 หมายถึง มีการบรรลุนตามขั้นพัฒนาการอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 21.00 – 37.80 หมายถึง มีการบรรลุนตามขั้นพัฒนาการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่างของแบบสอบถามวัดการบรรลุนตามขั้นพัฒนาการ

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาว่านักเรียนมีความรู้สึก และการปฏิบัติตนต่อการดำเนินชีวิตประจำวันดังต่อไปนี้มากน้อยในระดับใด แล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเป็นจริง

ข้อ	ข้อความ	ระดับความรู้สึก / การปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ด้านความสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดี					
0	ฉันเข้ากับเพื่อนๆ ได้ดีทั้งหญิงและชาย					
00	ฉันช่วยเหลือเพื่อนทุกครั้งที่ฉันช่วยได้					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความรู้สึก / การปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	ด้านความสามารถแสดงบทบาททางด้านสังคม หากเลือกเกิดได้ ฉันอยากเป็นเพศตรงข้าม เพราะฉันคิดว่า เพศตรงข้ามเป็นเพศที่ได้รับการยอมรับมากกว่า					
00	ฉันมักถูกตำหนิในเรื่องถ้อยคำกิริยามารยาทที่แสดงออกไม่เหมาะสมกับบทบาททางเพศ					
0	ด้านการยอมรับสภาพทางด้านร่างกายของตน ฉันรักษาสุขภาพอนามัยได้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามวัย เช่น รักษาไม่ให้มีกลิ่นตัว					
00	ฉันยอมรับในรูปร่าง และ สัดส่วน ที่เปลี่ยนแปลงมาจนคงที่แล้ว					
0	ด้านการรู้จักอารมณ์ตนเอง หากฉันโมโห ฉันจะโต้ตอบด้วยความรุนแรง เพราะหักห้ามใจไม่ทัน					
00	ฉันรู้ว่าคุณรู้สึกตัวของฉันในเรื่องต่างๆไม่จำเป็นต้องตรงกับผู้อื่นเสมอไป					
0	ด้านการมีความมั่นใจเกี่ยวกับเรื่องค่าใช้จ่าย ฉันจ่ายเงินอยู่ในงบที่ฉันได้รับเท่านั้น					
00	ฉันวางแผนล่วงหน้าว่าฉันจะใช้เงินที่มีอยู่ในเรื่องใดบ้าง					
0	ด้านการเลือกและเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ ฉันเลือกสาขาวิชาที่เรียนตามเพื่อน					
00	ฉันมั่นใจว่า สาขาที่เลือกเรียนเป็นวิชาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถของฉันแล้ว					
0	ด้านการเตรียมตัวสำหรับการแต่งงาน ฉันรู้ว่าการมีชีวิตคู่ อาจมีขัดแย้งกันบ้าง และการรู้จักให้อภัยจะประคองชีวิตคู่ได้					
00	ฉันรู้ว่าเราควรเรียนรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา เพื่อเตรียมตัวสำหรับการมีชีวิตคู่ในอนาคต					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความรู้สึก / การปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	ด้านการพัฒนาทักษะทางด้านสติปัญญา					
00	ฉันเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น					
00	ฉันติดตามข่าวสารบ้านเมืองได้ทันเหตุการณ์เสมอ					
0	ด้านความต้องการประสบความสำเร็จ					
0	ในวัยที่ผ่านมาฉันปฏิบัติตัวเหมาะสมต่อการเป็นนักเรียนที่ดี เช่น รับผิดชอบต่อการเรียน ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของโรงเรียน					
00	ฉันปิดน้ำ เครื่องใช้ไฟฟ้าทุกชนิดหลังการใช้งาน และลดการใช้ลงเหลือเท่าที่จำเป็น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมาก โดยเฉพาะสภาพบ้านเมืองในปัจจุบัน					
0	ด้านการกำหนดค่านิยมเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต					
0	ฉันยึดถือสิ่งที่ตั้งามาเป็นคติประจำใจตนเอง					
00	ไม่ว่าฉันจะทำสิ่งใด ฉันจะถือเอาความง่ายและความสะดวกสำหรับฉันเป็นสำคัญ					

3. แบบสอบถามวัดพฤติกรรมการพึ่งตนเอง

ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามวัดพฤติกรรมการพึ่งตนเอง ของพิษณุพร รุโจปการ (2541) แบบสอบถามนี้เป็นการวัดการพึ่งตนเองตามแนวคิดองค์ประกอบของการพึ่งตนเองจากแผนพัฒนาการศึกษา 2531 ของกรมสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษา. 2529: 2) ใช้วัดนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 5 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของข้อคำถามเท่ากับ .8518 แบบสอบถามนี้จะพิจารณาการพึ่งตนเอง 3 ด้าน ได้แก่ การพึ่งตนเองด้านการศึกษาเล่าเรียน การพึ่งตนเองด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ โดยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด มีข้อคำถามจำนวน 39 ข้อ

จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 คน เพื่อหาอำนาจจำแนกรายข้อ (r) โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของข้อคำถามแต่ละข้อ กับคะแนนรวมอื่นๆ (Item - total correlation) และคัดเลือกข้อที่มีอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป พบว่า มีข้อคำถามจำนวน 28 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง .233 ถึง .538 และนำคะแนนจากข้อคำถามที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัก มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .865

เกณฑ์ในการให้คะแนน

ระดับ	คะแนน	
	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
มากที่สุด	5	1
มาก	4	2
ปานกลาง	3	3
น้อย	2	4
น้อยที่สุด	1	5

เกณฑ์ในการแปลความหมาย แบบสอบถามมีจำนวนทั้งหมด 28 ข้อ (คะแนนเต็ม 140 คะแนน)

คะแนนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 117.64 – 140.00 หมายถึง	มีการพึงตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 95.23 – 117.63 หมายถึง	มีการพึงตนเองอยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 72.82 – 95.22 หมายถึง	มีการพึงตนเองอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 50.41 – 72.81 หมายถึง	มีการพึงตนเองอยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 28.00 – 50.40 หมายถึง	มีการพึงตนเองอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่างของแบบสอบถามวัดพฤติกรรมการพึงตนเอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาว่า นักเรียนมีลักษณะนิสัย ความคิด การประพฤติปฏิบัติ ดังข้อความต่อไปนี้มากน้อยในระดับใด แล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเป็นจริง

ข้อ	ข้อความ	ระดับความรู้สึก / การปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	ด้านการศึกษาเล่าเรียน ฉันคิดหาวิธีแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวกับ การเรียนของฉันด้วยตนเอง					
00	เมื่อฉันไม่เข้าใจในการเรียนวิชาใดแสดงว่า เนื้อหาวิชานั้นยากเกินไป					
0	ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น การทำงานร่วมกับผู้อื่นนั้น ฉันต้องพยายาม ปฏิบัติตัวให้เข้ากับผู้ร่วมงานให้ได้					
00	ฉันเปลี่ยนไปอยู่กลุ่มทำงานใหม่ดีกว่าเมื่อ กลุ่มเดิมของฉันมีปัญหา					
0	ด้านเศรษฐกิจ ฉันคิดรอบคอบเกี่ยวกับเงินของฉันทุกครั้ง ก่อนใช้จ่าย					
00	ฉันสะสมเงินส่วนหนึ่งที่หามาได้เพื่อเก็บไว้ ใช้จ่ายจำเป็นโดยไม่รบกวนผู้ปกครอง					

2. แบบสอบถามวัดวิธีการเผชิญปัญหา

ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามวัดวิธีการเผชิญปัญหา ของสมฤดี เรียรฉาย (2544) ซึ่งแบบสอบถามนี้เป็นการวัดวิธีการเผชิญปัญหาลักษณะของ คาร์เวอร์ ไชยเออร์ และไวน์ทروب จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดวิธีการเผชิญปัญหาทั้งฉบับ เท่ากับ .85 โดยแบบสอบถามที่นำมานี้ได้ใช้สอบวัดกับพนักงานบริษัทเอกชน ผู้วิจัยจึงได้ปรับปรุงข้อคำถามและสำนวนภาษาไทยใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ เพื่อวัดวิธีการเผชิญปัญหาของผู้ตอบ 3 แบบ ได้แก่ การเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นการแก้ปัญหา การเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นอารมณ์สนับสนุนการแก้ปัญหา และการเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นอารมณ์ไม่สนับสนุนการแก้ปัญหา แบบสอบถามเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด มีข้อคำถามจำนวน 30 ข้อ โดยเป็นข้อความทางบวกทั้ง 30 ข้อ

จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 คน เพื่อหาอำนาจจำแนกรายข้อ (r) โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของข้อความแต่ละข้อ กับคะแนนรวมอื่นๆ (Item - total correlation) และคัดเลือกข้อที่มีอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป พบว่า มีข้อความจำนวน 22 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง .208 ถึง .504 และนำคะแนนจากข้อคำถามที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัท มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .825

เกณฑ์ในการให้คะแนน

ระดับ	คะแนน	
	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
มากที่สุด	5	1
มาก	4	2
ปานกลาง	3	3
น้อย	2	4
น้อยที่สุด	1	5

เกณฑ์ในการแปลความหมาย แบบสอบถามมีจำนวนทั้งหมด 22 ข้อ (คะแนนเต็ม 110 คะแนน)

คะแนนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 92.44 – 110.00	หมายถึง	มีวิธีการเผชิญปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 74.83 – 92.43	หมายถึง	มีวิธีการเผชิญปัญหาอยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 57.22 – 74.82	หมายถึง	มีวิธีการเผชิญปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 39.61 – 57.21	หมายถึง	มีวิธีการเผชิญปัญหาอยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 22.00 – 39.66	หมายถึง	มีวิธีการเผชิญปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่างของแบบสอบถามวัดวิธีการเผชิญปัญหา

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาว่า นักเรียนมีความรู้สึกและวิธีการปฏิบัติตน ในการโต้ตอบ กับปัญหาที่ต้องเผชิญในชีวิตประจำวันข้อความต่อไปนี้มากน้อยในระดับใด เมื่ออ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเป็นจริง

ข้อ	ข้อความ	ระดับความรู้สึก / การปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	ด้านการเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นการแก้ปัญหา ฉันทุ่มเทความพยายามทั้งหมดเพื่อจัดการกับปัญหาให้ดีที่สุด					
00	ฉันมักจะขอรับความช่วยเหลือและคำแนะนำจากผู้อื่น					
0	ด้านการเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นอารมณ์ สนับสนุนการแก้ปัญหา ฉันจะค้นหากำลังใจจากเพื่อนหรือคนใกล้ชิดรอบข้าง					
00	ฉันพยายามมองปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่บวกใหม่ในทางที่ดีขึ้น					
0	ด้านการเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นอารมณ์ ไม่สนับสนุนการแก้ปัญหา ฉันจะทำงานหรือทำกิจกรรมอย่างอื่นเพื่อที่จะไม่ต้องวิตกกังวลกับปัญหาที่เกิดขึ้น					
00	ฉันคิดว่าการดื่มสุรา หรือใช้สารเสพติด ไม่สามารถช่วยให้รู้สึกดีขึ้นได้					

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. ติดต่อโรงเรียนต่างๆที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อกำหนดวัน เวลา และสถานที่สอบ ที่จะใช้ในการตอบแบบสอบถาม
3. จัดเตรียมเอกสารให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่เข้าตอบแบบสอบถาม
4. วางแผนดำเนินการตอบแบบสอบถามตั้งแต่วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2550 จนถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2550 โดยผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเอง
5. ชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการตอบแบบสอบถามและอธิบายวิธีตอบแบบสอบถามก่อนที่จะให้ทุกคนเริ่มต้นทำแบบสอบถาม
6. ดำเนินการตอบแบบสอบถาม โดยนักเรียนมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 4 จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเศรษฐบุตรบำเพ็ญ โรงเรียนบางกะปิ โรงเรียนบดินทร์เดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 2 และโรงเรียนสตรีเศรษฐบุตรบำเพ็ญ ตามสถานที่ที่กำหนดไว้
7. นำผลจากการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล
8. การจัดกระทำ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐาน และรายงานผลของการวิจัยต่อไป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น (Preliminary Data Analysis) เพื่อให้ทราบลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง และลักษณะการแจกแจงของตัวแปรแต่ละตัว โดยวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง และสัมประสิทธิ์การกระจาย ของข้อมูล โดยใช้โปรแกรม SPSS for Window Version 14
2. วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation Coefficient) และทดสอบนัยสำคัญด้วยค่าที (t – test) เพื่อใช้เป็นข้อมูลนำไปวิเคราะห์ตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุต่อไป
3. วิเคราะห์รูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวทางสังคม โดยใช้โปรแกรม LISREL for Window Version 8.53
4. ประเมินค่าพารามิเตอร์โดยความน่าจะเป็น (Probability Level) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง และทางอ้อมขององค์ประกอบที่เป็นสาเหตุต่อการปรับตัวทางสังคม ถ้าผลการวิเคราะห์พบว่าโมเดลตามสมมติฐานทั้ง 2 รูปแบบไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยจะดำเนินการปรับแต่งโมเดลใหม่ โดยเหตุผลเชิงทฤษฎี และค่าดัชนีปรับแต่งโมเดล (Model

Modification Indices) เพื่อให้ได้โมเดลที่สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ดีที่สุด และค่าสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีดังนี้

ค่าสถิติไค-กำลังสอง (Chi-Square Statistic) เป็นค่าสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานทางสถิติว่าฟังก์ชันความกลมกลืนมีค่าเป็นศูนย์ โดยถ้าค่าสถิติไค-กำลังสองไม่มีนัยสำคัญ ($p > .05$) แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดัชนีวัดความกลมกลืน (Goodness of Fit Index = GFI) ดัชนี GFI เป็นอัตราส่วนของผลต่างระหว่างฟังก์ชันความกลมกลืนจากโมเดลก่อนปรับและหลังปรับโมเดล มีค่าอยู่ระหว่าง 0 และ 1 ดัชนี GFI มีค่ามากกว่า .90 แสดงว่า โมเดลตามสมมติฐานมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjustment Goodness of Fit Index = AGFI) เป็นการนำดัชนี GFI มาปรับแก้ โดยคำนึงถึงขนาดขององศาอิสระ (df) ซึ่งรวมทั้งจำนวนตัวแปรและขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยค่าดัชนี AGFI มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับดัชนี GFI

ดัชนีมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (Standardized Root Mean Squared Residual = SRMR) ดัชนี SRMR เป็นดัชนีบอกความคลาดเคลื่อนจากการเปรียบเทียบระดับความกลมกลืนของโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดัชนี SRMR มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ถ้ามีค่าต่ำกว่า .05 แสดงว่าโมเดลตามสมมติฐานมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความแตกต่างโดยประมาณ (Root Mean Squared Error of Approximation = RMSEA) เป็นค่าสถิติจากข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับค่าไค-กำลังสองว่า โมเดลลิสเรลตามสมมติฐานมีความเที่ยงตรงไม่สอดคล้องกับความจริงและเมื่อเพิ่มพารามิเตอร์อิสระแล้วค่าสถิติมีค่าลดลง เนื่องจากค่าสถิติตัวนี้ขึ้นอยู่กับประชากรและชั้นของความอิสระ ดัชนี RMSEA มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ถ้ามีค่าต่ำกว่า .05 หรือไม่เกิน .08 แสดงว่าโมเดลตามสมมติฐานมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมทริกซ์เศษเหลือ หรือความคลาดเคลื่อนในการเทียบความกลมกลืน (Fitted Residuals Matrix) หมายถึง เมทริกซ์ที่เป็นผลต่างของเมทริกซ์ S และ Sigma ซึ่งมีทั้งความคลาดเคลื่อนในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐาน ถ้าความคลาดเคลื่อนในรูปคะแนนมาตรฐานมีค่าต่ำกว่า 2.00 แสดงว่าโมเดลตามสมมติฐานมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

5. นำเสนอค่าอิทธิพลของตัวแปรในโมเดล โดยแสดงอิทธิพลทางตรง – ทางอ้อม (Direct – Indirect Effect) และอิทธิพลรวม (Total Effect) ของตัวแปรที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง และสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูล

2. สถิติในการหาค่าคุณภาพเครื่องมือ

2.1 ค่าความสอดคล้องของข้อความกับคุณลักษณะที่ต้องการวัด โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้องของข้อความกับคุณลักษณะที่ต้องการวัด (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545: 179)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง
 $\sum R$ แทน ผลรวมของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกของเครื่องมือเป็นรายข้อโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของข้อคำถามกับคะแนนรวมจากข้ออื่นที่เหลือทั้งหมดคำนวณโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Coefficient Correlation) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 84)

$$r_{XY} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ r_{XY} แทน อำนาจจำแนกรายข้อ
 N แทน จำนวนคนในกลุ่ม
 X แทน คะแนนของข้อคำถาม (Item)
 Y แทน คะแนนผลรวมของข้ออื่นๆที่เหลือทุกข้อ (Total)

2.3 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 220)

$$\alpha = \frac{n}{(n-1)} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
 n แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม
 S_i^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
 S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับของเครื่องมือวัด

2.4 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด(Standard error of measurement)

(บุญเชิด ภิญโญ อนันตพงษ์. 2545 : 242)

$$SE_M = S_x \sqrt{1 - r_{tt}}$$

เมื่อ	SE_M	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด
	S_x	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของเครื่องมือวัด
	r_{tt}	แทน	ความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัด

3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment) โดย

ใช้สูตร ดังนี้ (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538 : 216)

$$r_{XY} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	r_{XY}	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
	X	แทน	ผลรวมคะแนนรายข้อ (Item) ของกลุ่มตัวอย่าง
	Y	แทน	ผลรวมคะแนนรวม (Total) ของทั้งกลุ่ม
	X^2	แทน	ผลรวมคะแนนชุด x แต่ละตัวยกกำลังสอง
	Y^2	แทน	ผลรวมคะแนนชุด y แต่ละตัวยกกำลังสอง
	XY	แทน	ผลรวมของผลคูณระหว่าง x และ y
	N	แทน	จำนวนคน หรือกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้ t-test

(ชูศรี วงศ์รัตน์. 2544: 317)

$$t = r \sqrt{\frac{N-2}{1-r^2}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าการแจกแจงแบบที
	R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

3.3 ตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ด้วยค่าสถิติไค-กำลังสอง (Chi-Square Statistic) โดยมีสูตรดังนี้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542: 56)

$$\chi^2 = (n-1)F[s, \sum(\theta)] \quad ; \quad df = \frac{k(k+1)}{2} - t$$

เมื่อ	χ^2	แทน	ค่าสถิติไค-กำลังสอง
	N	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

$F[s, \sum(\theta)]$	แทน	ค่าต่ำสุดของฟังก์ชันความกลมกลืนของรูปแบบจากพารามิเตอร์
k	แทน	จำนวนตัวแปรที่สังเกตได้ทั้งหมดในรูปแบบ
df	แทน	องศาอิสระ (Degree of Freedom)
t	แทน	จำนวนพารามิเตอร์อิสระ

3.4 ตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) โดยมีสูตรดังนี้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542: 56)

$$GFI = 1 - \frac{F[s, \sum(\theta)]}{F[s, \sum(0)]}$$

เมื่อ	GFI	แทน	ดัชนีวัดความสอดคล้องของรูปแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์
	$F[s, \sum(\theta)]$	แทน	ค่าต่ำสุดของฟังก์ชันความกลมกลืนของรูปแบบจากพารามิเตอร์ θ
	$F[s, \sum(0)]$	แทน	ค่า F ของรูปแบบที่ไม่มีพารามิเตอร์ในรูปแบบ

3.5 ตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI) โดยมีสูตรดังนี้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542: 56)

$$AGFI = 1 - \frac{(k)(k-1)}{2d}(1 - GFI)$$

เมื่อ	$AGFI$	แทน	ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้
	k	แทน	จำนวนตัวแปรที่สังเกตได้ทั้งหมดในรูปแบบ
	d	แทน	องศาอิสระ (Degree of Freedom)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์แทนตัวแปรและค่าสถิติต่างๆ ดังนี้

INCOM	แทน	ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว
D1	แทน	ตัวแปรหุ่นฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำกว่า 20,001 บาท เทียบกับ สูงกว่า 30,000 บาท
D2	แทน	ตัวแปรหุ่นฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว 20,001 – 30,000 บาท เทียบกับ สูงกว่า 30,000 บาท
SSUP	แทน	การสนับสนุนทางสังคม
DVOP	แทน	การบรรลุนานตามขั้นพัฒนาการ
SELF	แทน	พฤติกรรมการพึ่งตนเอง
COPN	แทน	วิธีเผชิญปัญหา
SADJ	แทน	การปรับตัวทางสังคม
k	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
K	แทน	คะแนนเต็มของแบบสอบถาม
M	แทน	ค่าเฉลี่ย
SD	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
Sk	แทน	ความเบ้
Ku	แทน	ความโด่ง
C.V.%	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย
SE_M	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด
α	แทน	ค่าความเชื่อมั่น
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	ค่าความแปรผันร่วมกันระหว่างกลุ่มของตัวแปรอิสระกับการปรับตัวทางสังคม
β	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระในรูปคะแนนมาตรฐาน (Beta Weight)
t	แทน	ค่าสถิติทดสอบ t – test
χ^2	แทน	ค่าไค-กำลังสอง

GFI	แทน	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index)
AGFI	แทน	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index)
SRMR	แทน	ค่ามาตรฐานดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (Standardized Root Mean Square Residual)
RMSEA	แทน	ค่าดัชนีวัดความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (Root Mean Squared Error Approximation)
DE	แทน	อิทธิพลทางตรง (Direct Effect)
IE	แทน	อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect)
TE	แทน	อิทธิพลรวม (Total Effect)
df	แทน	องศาอิสระ
p	แทน	ค่าความน่าจะเป็นในการปฏิเสธสมมติฐาน
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p \leq .05$
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p \leq .01$

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวทางสังคม

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน

1. การวิเคราะห์ตอนนี้เป็น การวิเคราะห์หาความถี่ และร้อยละ ของตัวแปรฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,005 คน ปรากฏดังแสดงในตาราง 2 และ 3

ตาราง 2 ค่าความถี่ และร้อยละ ของตัวแปรฐานะทางเศรษฐกิจทางสังคมของครอบครัว (รายได้ของผู้ปกครองรวมกัน ต่อเดือน)

INCOM	ความถี่	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20,001 บาท	433	43.08
20,001 – 30,000 บาท	275	27.36
30,001 – 40,000 บาท	75	7.46
40,001 – 50,000 บาท	82	8.16
สูงกว่า 50,000 บาท	140	13.94
รวม	1,005	100.00

จากตาราง 2 พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจทางสังคมของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ ต่ำกว่า 20,001 บาท ต่อเดือน คิดเป็น ร้อยละ 43.08 รองลงมา มีรายได้ อยู่ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท ต่อเดือน มีรายได้สูงกว่า 50,000 บาท ต่อเดือน มีรายได้ อยู่ระหว่าง 40,001 – 50,000 บาท ต่อเดือน และ มีรายได้ อยู่ระหว่าง 30,001 – 40,000 บาท ต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 27.36, 13.94, 8.16 และ 7.46 ตามลำดับ เนื่องจากข้อมูลที่เก็บได้จากแบบสอบถาม บางระดับของตัวแปรบางตัวมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างน้อยเกินไป ผู้วิจัยจึงได้ยุบรวมระดับตัวแปรบางระดับเข้าด้วยกัน ได้แก่ มีรายได้ อยู่ระหว่าง 30,001 – 40,000 บาท มีรายได้ระหว่าง อยู่ระหว่าง 40,001 – 50,000 บาท และมีรายได้ สูงกว่า 50,000 บาท ยุบรวมกันเป็น ระดับสูงกว่า 30,000 บาท และหาค่าความถี่ และร้อยละของตัวแปรฐานะทางเศรษฐกิจทางสังคมของครอบครัวใหม่ ปรากฏผลดังแสดงใน ตาราง 3

ตาราง 3 ค่าความถี่ และร้อยละ ของตัวแปรฐานะทางเศรษฐกิจทางสังคมของครอบครัว (รายได้ของผู้ปกครองรวมกัน ต่อเดือน) ที่ยุบรวมระดับตัวแปรแล้ว

INCOM	ความถี่	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20,001 บาท	433	43.08
20,001 – 30,000 บาท	275	27.36
สูงกว่า 30,000 บาท	297	29.56

จากตาราง 3 พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจทางสังคมของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ ต่ำกว่า 20,001 บาท ต่อเดือน คิดเป็น ร้อยละ 43.08 รองลงมา มีรายได้ สูงกว่า 30,000 บาท และมีรายได้ อยู่ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท ต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 29.56 และ 27.36 ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามการปรับตัวทางสังคม การสนับสนุนทางสังคม การบรรลุนตามขั้นพัฒนาการ พฤติกรรมการพึ่งตนเอง และวิธีการเผชิญปัญหา เพื่อหาค่าเฉลี่ยโดยรวม ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวม ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด และค่าความเชื่อมั่น ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,005 คน ปรากฏดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปร	k	K	M	SD	Sk	Ku	C.V.%	α	SE_M	การแปลความหมายค่า M
SSUP	14	70	54.156	8.369	-.022	-.098	15.454	.875	2.963	มาก
DVOP	21	105	79.197	9.680	.000	-.005	12.223	.840	3.872	มาก
SELF	28	140	100.912	12.369	.001	-.007	12.257	.865	4.539	มาก
COPN	22	110	74.763	9.555	.001	-.005	12.780	.825	3.994	ปานกลาง
SADJ	22	110	80.829	8.890	.000	-.013	10.999	.803	3.947	มาก

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 4 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีการสนับสนุนทางสังคม (54.156) การบรรลุลงานตามขั้นพัฒนาการ (79.197) การพึ่งตนเอง (100.912) และการปรับตัวทางสังคม (80.829) อยู่ในระดับมาก วิธีการเผชิญปัญหา (74.763) อยู่ในระดับปานกลาง

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง .803 - .875 โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นสูงสุดคือ แบบสอบถามวัดการสนับสนุนทางสังคม (.875) รองลงมาคือแบบสอบถามวัดพฤติกรรมพึ่งตนเอง (.865) แบบสอบถามวัดการบรรลุลงานตามขั้นพัฒนาการ (.840) แบบสอบถามวัดวิธีการเผชิญปัญหา (.825) และแบบสอบถามวัดการปรับตัวทางสังคม (.803)

เมื่อพิจารณาค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด พบว่า ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัดของแบบสอบถามการปรับตัวทางสังคม การสนับสนุนทางสังคม การบรรลุลงานตามขั้นพัฒนาการ การพึ่งตนเอง และวิธีการเผชิญปัญหา มีค่า 3.947, 2.963, 3.872, 4.539 และ 3.994 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวทางสังคม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างตัวแปรปัจจัย และระหว่างตัวแปรปัจจัยกับการปรับตัวทางสังคม โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ F-Test ปรากฏผลในตาราง 5

ตาราง 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพร้อมในการปรับตัวทางสังคม

ตัวแปร	D1	D2	SSUP	DVOP	SELF	COPN	SADJ
D1	1.00	-.534**	-.119**	-.019	.034	.003	-.002
D2		1.00	-.022	-.012	-.035	-.047	-.043
SSUP			1.00	.530**	.450**	.395**	.445**
DVOP				1.00	.744**	.561**	.616**
SELF					1.00	.595**	.575**
COPN						1.00	.467**
SADJ							1.00
	R = .657		R ² = .432		R ² _{adj} = .429		F = 126.657** SE = 6.718

** p ≤ .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายใน ระหว่างตัวแปรหุ่นด้วยกัน พบว่า ตัวแปรหุ่นฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำกว่า 20,001 บาท เทียบกับ สูงกว่า 30,000 บาท มีความสัมพันธ์ทางลบกับ ตัวแปรหุ่นฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว 20,001 – 30,000 บาท เทียบกับ สูงกว่า 30,000 บาท ($r = -.534$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายใน ระหว่างตัวแปรหุ่นกับตัวแปรปัจจัย พบว่า ตัวแปรหุ่นฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำกว่า 20,001 บาท เทียบกับ สูงกว่า 30,000 บาท มีความสัมพันธ์ทางลบกับ การสนับสนุนทางสังคม ($r = -.119$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายใน ระหว่างตัวแปรปัจจัยด้วยกัน พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มากที่สุด คือ การบรรลุนานตามขั้นพัฒนาการกับการพึ่งตนเอง ($r = .744$) รองลงมาคือการพึ่งตนเองกับวิธีการเผชิญปัญหา ($r = .595$) การบรรลุนานตามขั้นพัฒนาการกับวิธีการเผชิญปัญหา ($r = .561$) น้อยที่สุด คือ การสนับสนุนทางสังคมกับวิธีการเผชิญปัญหา ($r = .395$)

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับการปรับตัวทางสังคม มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การบรรลุนานตามขั้นพัฒนาการ ($r = .616$) การพึ่งตนเอง ($r = .575$) วิธีการเผชิญปัญหา ($r = .467$) และการสนับสนุนทางสังคม ($r = .445$)

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยและการปรับตัวทางสังคม พบว่าค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ มีค่าเท่ากับ .657 ซึ่งสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรปัจจัยฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม การบรรลุนานตามขั้นพัฒนาการ การพึ่งตนเอง และวิธีการเผชิญปัญหา ร่วมกันอธิบายการปรับตัวทางสังคมได้ร้อยละ 43.2 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการทำนาย เท่ากับ 6.718

2.2 คำนำนัยสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่มีต่อการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 4

การวิเคราะห์ตอนนี้ เป็นการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรปัจจัยที่มีต่อตัวแปรตามที่กำหนดในภาพประกอบ 1 ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) โดยวิธีนำตัวแปรปัจจัยเข้าไปในแต่ละขั้นตอน (enter) ของโมเดลสมมติฐาน แล้วหาคำนำนัยสำคัญของ และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ t-test ปรากฏผลดัง ตาราง 6

ตาราง 6 คำนำน้หนักความสำคัญของตัวแปรที่มีต่อการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ช่วงชั้นที่ 4 ในแต่ละขั้นตอน จากโมเดลตามสมมติฐานจากการศึกษาค้นคว้า (อิทธิพลทางตรง)

ขั้นตอน	ตัวแปรตาม	ตัวแปรอิสระ	β	t
1	การพึ่งตนเอง (SELF)	ฐานะทางเศรษฐกิจ (INCOME)		
		- D1	.063	2.506*
		- D2	.010	.385
		การสนับสนุนทางสังคม (SSUP)	.087	.3473**
		การบรรลุลงานตามขั้นพัฒนาการ (DVOP)	.699	28.221**
2	วิธีการเผชิญปัญหา (COPN)	ฐานะทางเศรษฐกิจ (INCOME)		
		- D1	-.012	-.419
		- D2	-.035	-1.197
		การสนับสนุนทางสังคม (SSUP)	.103	3.475**
		การบรรลุลงานตามขั้นพัฒนาการ (DVOP)	.220	5.653**
3	การปรับตัวทางสังคม (SADJ)	การพึ่งตนเอง (SELF)	.384	10.332**
		ฐานะทางเศรษฐกิจ (INCOME)		
		- D1	.000	-.009
		- D2	-.018	-.602
		การสนับสนุนทางสังคม (SSUP)	.209	7.311**
		การพึ่งตนเอง (SELF)	.391	12.095**
		วิธีการเผชิญปัญหา (COPN)	.151	4.839**

** $P \leq .01$ * $P \leq .05$

ผลการวิเคราะห์ตาราง 6 พบว่า ตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อตัวแปรตามในแต่ละขั้นตอนตามรูปแบบเส้นทางตามภาวะสันนิษฐานการวิจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ มีดังนี้

1. การสนับสนุนทางสังคม และการบรรลุลงานตามขั้นพัฒนาการ มีค่าน้ำหนักความสำคัญ .087 และ .699 ตามลำดับ ส่งผลต่อการพึ่งตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนตัวแปรหุ่นฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำกว่า 20,001 บาท เทียบกับ สูงกว่า 30,000 บาท มีค่าน้ำหนักความสำคัญ .63 ส่งผลต่อการพึ่งตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การสนับสนุนทางสังคม การบรรลุลงานตามขั้นพัฒนาการ และการพึ่งตนเอง มีค่าน้ำหนักความสำคัญ .103 .220 และ .384 ตามลำดับ ส่งผลต่อวิธีการเผชิญปัญหาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การสนับสนุนทางสังคม การพึ่งตนเอง และวิธีการเผชิญปัญหา มีค่าน้ำหนักความสำคัญ .209 .391 และ .151 ตามลำดับ ส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวทางสังคม
ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 การทดสอบความสอดคล้องของโมเดลตามสมมติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การวิเคราะห์ตอนนี้เป็น การทดสอบความสอดคล้องของโมเดลตามสมมติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยใช้โปรแกรม LISREL ในการวิเคราะห์ผู้วิจัยใช้ค่าสถิติไค-กำลังสอง (χ^2), ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI), ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI), ค่าดัชนีมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (SRMR) และดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA), ในการทดสอบ ปรากฏดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 ค่าสถิติต่าง ๆ ในการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลลิสเรลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ค่าสถิติที่ควรตรวจสอบ	ค่าสถิติและตัวชี้วัด	เกณฑ์พิจารณาความกลมกลืน
ค่าไค-กำลังสอง (Chi-Square) ที่ df= 1	79.56	
ระดับความน่าจะเป็น (Probability Level)	.000	$P > .05$
ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI)	.970	$GFI \geq .90$
ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI)	.460	$AGFI \geq .90$
ค่าดัชนีมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ SRMR	.030	$SRMR \leq .05$
ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ RMSEA	.280	$RMSEA \leq .05$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 7 พบว่า ค่าไค-กำลังสอง (χ^2) เท่ากับ 79.56 ชั้นความอิสระ (df) 1 มีค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .000 ซึ่งค่า p มีค่าไม่เป็นไปตามเกณฑ์พิจารณาความกลมกลืน ($p > .05$) แสดงว่า ค่าไค-กำลังสองแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือปฏิเสธสมมติฐานหลักที่ว่าโมเดลการวิจัยสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และเมื่อพิจารณาค่า AGFI และ RMSEA พบว่ามีค่า .460 และ .280 ตามลำดับ ซึ่งค่า AGFI และ RMSEA มีค่าไม่เป็นไปตามเกณฑ์พิจารณาความกลมกลืน ($AGFI \geq .90$, $RMSEA \leq .05$) แต่เมื่อพิจารณาค่า GFI และ SRMR พบว่ามีค่า .970 และ .030 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์พิจารณาความกลมกลืน ($GFI \geq .90$, $SRMR \leq .05$) โดยสรุปจากค่าสถิติและตัวชี้วัดทั้งหมดผู้วิจัยยังไม่แน่ใจว่าโมเดลตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ปรับโมเดลใหม่ โดยพิจารณาค่าดัชนีปรับแต่งโมเดล (Model modification indices) ประกอบเหตุผลเชิงทฤษฎีและผลการศึกษาของดำรงควิทย์ แสงเรืองศรี (2542 : บทคัดย่อ) พบว่า การบรรลุลานตามขั้นพัฒนาการของนักเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อการปรับตัวทางสังคม และอาจเนื่องมาจากนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้รับการอบรม สั่สอนจาก

ผู้ปกครองแตกต่างกันออกไป ทำให้นักเรียนมีการเรียนรู้ และประสบการณ์ไม่เท่าเทียมกัน ส่งผลให้นักเรียนมีการปรับตัวทางสังคมแตกต่างกันออกไปตามวุฒิภาวะของตน จากงานวิจัยและแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยจึงทำการเพิ่มเส้นอิทธิพล 1 เส้น คือ เส้นทางอิทธิพลจากตัวแปรการบรรลุนานตามขั้นพัฒนาการ (DVOP) ไปยังตัวแปรการปรับตัวทางสังคม (SADJ) และทำการลดเส้นทางอิทธิพล 2 เส้นที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ คือ เส้นทางอิทธิพลจากตัวแปรฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว(INCOME) ไปยังตัวแปรการปรับตัวทางสังคม(SADJ) จากผลการศึกษาของ อรพรรณ พนาพิทักษ์กุล (2539: 95) พบว่า สภาพครอบครัวที่คลาดแคลน ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับการปรับตัวทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น และอาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาวิจัยในครั้งนี้มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ใกล้เคียงกัน การดำรงชีวิตความเป็นอยู่ การอบรมสั่งสอนจากผู้ปกครองต่อนักเรียน อาจจะไม่แตกต่างกันมากทำให้นักเรียนไม่จำเป็นต้องกระตือรือร้นปรับตัวทางสังคม ก็สามารถดำเนินชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นๆ ได้อย่างเหมาะสม เป็นไปตามความคาดหวังของกลุ่ม และเส้นทางอิทธิพลจากตัวแปรฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว (INCOME) ไปยังตัวแปรวิธีการเผชิญปัญหา (COPN) จากผลการศึกษาของ อุษา เชาวลิต (2540 : 182) พบว่า เหตุการณ์ในชีวิตด้านการเงิน ไม่ส่งผลต่อวิธีการเผชิญปัญหาของนักศึกษา และจากงานวิจัยของมุกข์ดา ผดุงยาม (2547 : 142 - 146) พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวไม่ส่งผลทางตรงต่อการเผชิญปัญหาของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อพิจารณาค่าดัชนีปรับแต่งโมเดลพบว่า ถ้าเพิ่มเส้นทางอิทธิพล 1 เส้น และลดเส้นทางอิทธิพล 2 เส้น จะทำให้ค่าไค-กำลังสองลดลงค่อนข้างมากจึงเป็นเรื่องที่สมเหตุสมผลในการเพิ่มและลดเส้นทางอิทธิพลดังกล่าว การวิเคราะห์ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 8 ค่าสถิติต่างๆในการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลที่ปรับปรุงกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ค่าสถิติที่ควรตรวจสอบ	ค่าสถิติและตัวชี้วัด	เกณฑ์พิจารณาความกลมกลืน
ค่าไค-กำลังสอง (Chi-Square) ที่ df=2	.390	
ระดับความน่าจะเป็น (Probability Level)	.822	P > .05
ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI)	1.000	GFI ≥ .90
ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI)	1.000	AGFI ≥ .90
ค่าดัชนีมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ SRMR	.0034	SRMR ≤ .05
ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ RMSEA	.000	RMSEA ≤ .05
ค่าความคลาดเคลื่อนในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Residuals)	.480	SR ≤ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 8 พบว่า ค่าสถิติไค-กำลังสอง (χ^2) เท่ากับ .390 ชั้นความอิสระ (df) 2 มีค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .822 ซึ่งมีค่าเป็นไปตามเกณฑ์พิจารณาความกลมกลืน (p > .05) แสดงว่า ค่าไค-กำลังสองแตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ยอมรับสมมติฐานหลักที่ว่า โมเดลการวิจัยสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาค่าดัชนีวัดระดับความ

กลมกลืน (Goodness of Fit Index : GFI) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index : AGFI) ได้ค่าเท่ากับ 1.000 ค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (Standardized Root Mean Square Residual : SRMR) และดัชนีรากที่สองเฉลี่ยของค่าความความแตกต่างโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation) เท่ากับ .0034 และ .000 ตามลำดับ ซึ่งมีค่าเป็นไปตามเกณฑ์พิจารณาความกลมกลืน แสดงว่า โมเดลการวิจัยสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

จากการวิเคราะห์เศษเหลือหรือความคลาดเคลื่อน (Standardized Residuals) ได้ค่าต่ำสุดเท่ากับ .000 ค่าสูงสุดเท่ากับ .480 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานไม่ควรเกิน 2.000 แสดงว่าโมเดลมีความเที่ยงตรง

3.2 การวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง (DE) อิทธิพลทางอ้อม (IE) และอิทธิพลทางรวม (TE) ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวทางสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4

เมื่อผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลและได้พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยใช้โปรแกรม LISREL แล้ว จึงได้ดำเนินการอ่านค่าสหสัมพันธ์ตามโมเดลในรูปของอิทธิพลทางตรง (DE) อิทธิพลทางอ้อม (IE) และอิทธิพลทางรวม (TE) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 9

ตาราง 9 ค่าสถิติการวิเคราะห์ อิทธิพลทางตรง (DE) อิทธิพลทางอ้อม (IE) และอิทธิพลรวม (TE) ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคม ของนักเรียนมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4

ตัวแปร	SELF			COPN			SADJ		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
INCOME	-.46*	-	-.46*	-	-.14*	-.14*	-	-.08*	-.08*
SSUP	.13*	-	.13*	.13*	.04*	.17*	.14*	.03*	.18*
DVOP	.89*	-	.89*	.20*	.27*	.47*	.32*	.17*	.49*
SELF	-	-	-	.31*	-	.31*	.14*	.03*	.17*
COPN	-	-	-	-	-	-	.09*	-	.09*
* p ≤ .05									
สมการโครงสร้างตัวแปร	SELF			COPN			SADJ		
R – SQUARE (R ²)	.56			.39			.44		

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 9 พบว่า ผลของเส้นทางอิทธิพลที่สามารถอธิบายการปรับตัวทางสังคมได้ดังนี้

1. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปรับตัวทางสังคม ผ่านการพึ่งตนเอง ด้วยขนาด $-.08$

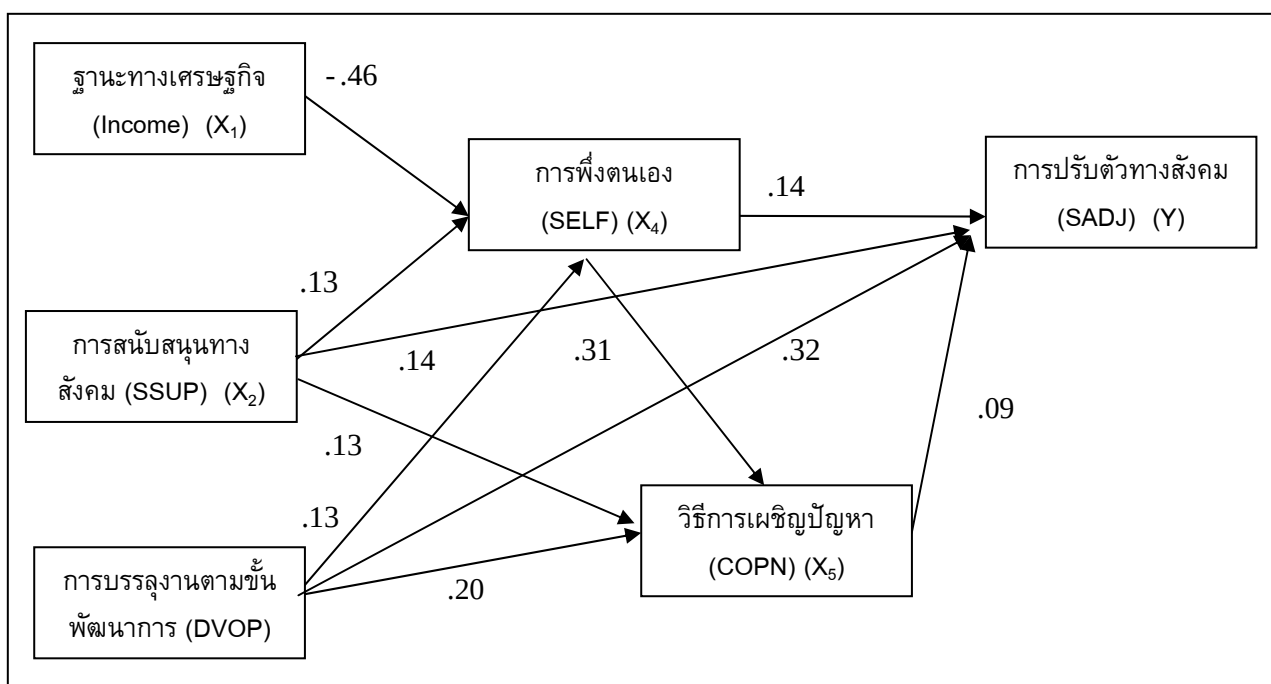
2. การสนับสนุนทางสังคม มีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวทางสังคม ด้วยขนาดอิทธิพลเท่ากับ $.14$ และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการพึ่งตนเอง และวิธีการเผชิญปัญหา ด้วยขนาดอิทธิพลเท่ากับ $.03$

3. การบรรลุลงานตามขั้นพัฒนาการ มีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวทางสังคม ด้วยขนาดอิทธิพลเท่ากับ $.32$ และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการพึ่งตนเอง และวิธีการเผชิญปัญหา ด้วยขนาดอิทธิพลเท่ากับ $.17$

4. การพึ่งตนเอง มีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวทางสังคม ด้วยขนาดอิทธิพลเท่ากับ $.14$ และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านวิธีการเผชิญปัญหา ด้วยขนาดอิทธิพลเท่ากับ $.03$

5. วิธีการเผชิญปัญหา มีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวทางสังคม ด้วยขนาดอิทธิพลเท่ากับ $.09$

เมื่อพิจารณา ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของสมการโครงสร้างตัวแปรในโมเดล (R^2) พบว่า ตัวแปรที่นำมาศึกษาในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรการปรับตัวทางสังคมได้ร้อยละ 44 และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของตัวแปรภายในแต่ละตัวสามารถอธิบายความแปรปรวนของการพึ่งตนเอง และวิธีการเผชิญปัญหา ได้ร้อยละ 56 และ 39 ตามลำดับ เส้นทางอิทธิพลแสดงในภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 โมเดลการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 4
ที่แสดงทิศทางและค่าสหสัมพันธ์ในรูปอิทธิพลตามข้อมูลเชิงประจักษ์

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สังเขปวัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Relationship Model) ของตัวแปรปัจจัย ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม การบรรลุงานตามขั้นพัฒนาการ การพึ่งตนเอง และวิธีการเผชิญปัญหา ที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสาเหตุกับการปรับตัวทางสังคม เพื่อศึกษาน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรสาเหตุที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคม และเพื่อศึกษาตัวแปรสาเหตุที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการปรับตัวทางสังคม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 สหวิทยาเขตเสรีไทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 4 โรงเรียน และมีประชากรทั้งสิ้น 5,140 คน จำแนกเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1,766 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1,779 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1,595 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำนวน 1,005 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยมีจำนวน 5 ฉบับ คือ แบบสอบถามวัดการปรับตัวทางสังคม มีค่าความเชื่อมั่น .803 แบบสอบถามวัดการสนับสนุนทางสังคม มีค่าความเชื่อมั่น .875 แบบสอบถามวัดการบรรลุงานตามขั้นพัฒนาการ มีค่าความเชื่อมั่น .840 แบบสอบถามวัดพฤติกรรมพึ่งตนเอง มีค่าความเชื่อมั่น .865 และแบบสอบถามวัดวิธีการเผชิญปัญหา มีค่าความเชื่อมั่น .825

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,210 คน โดยเพิ่มจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ประมาณร้อยละ 20 หลังจากคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์แล้ว ได้แบบสอบถามจำนวน 1,005 ฉบับ ซึ่งเป็นจำนวนที่ได้จากการประมาณค่าขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำแบบสอบถามที่คัดเลือกไว้มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด และวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปร โดยใช้โปรแกรม SPSS for window Version 14 และใช้เทคนิคการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรสาเหตุที่มีต่อการปรับตัวทางสังคม โดยใช้ตัวแปรสังเกต (Observed Variable) ด้วยโปรแกรม LISREL for Window Version 8.53 ประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยความน่าจะเป็น (p) และตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์ตามภาวะสันนิษฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้ค่า χ^2 (ดัชนีอัตราส่วนไค – กำลังสอง), GFI , AGFI , CFI , SRMR , และ RMSEA เป็นดัชนีวัดระดับความกลมกลืน ผลการวิเคราะห์เสนอในรูปการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแสดงอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคม รวมทั้งตารางแสดงอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม

จากการวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามภาวะสันนิษฐานของการปรับตัวทางสังคม พบว่า ค่าไค-กำลังสอง (χ^2) เท่ากับ 79.560 ชั้นความอิสระ (df) 1 มีค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .000 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) .970 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI) .460 ค่าดัชนีมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (SRMR) .030 ค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMSEA) .280 ซึ่งค่าสถิติและตัวชี้วัดบางตัวยังมีค่าไม่เป็นไปตามเกณฑ์พิจารณาความกลมกลืน แสดงว่า รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามภาวะสันนิษฐานไม่มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และเมื่อพิจารณาเส้นทางอิทธิพลปรากฏว่ามีเส้นทางที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 2 เส้นทาง ได้แก่ 1.เส้นทางอิทธิพลจากฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวไปยังการปรับตัวทางสังคม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาวิจัยในครั้งนี้มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ใกล้เคียงกัน การดำรงชีวิตความเป็นอยู่ การอบรมสั่งสอนจากผู้ปกครองต่อนักเรียน อาจจะไม่แตกต่างกันมาก ทำให้นักเรียนไม่จำเป็นต้องกระตือรือร้นในการปรับตัวทางสังคม ก็สามารถดำเนินชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นๆ ได้อย่างเหมาะสม เป็นไปตามความคาดหวังของกลุ่ม และจากผลการศึกษาของ อรพรรณ พนาพิทักษ์กุล (2539: 95) พบว่า สภาพครอบครัวที่คลาดเคลื่อน ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับการปรับตัวทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น และ 2.เส้นทางอิทธิพลจากฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวไปยังวิธีการเผชิญปัญหา จากผลการศึกษาของ อูชา เชาวลิต (2540 : 182) พบว่า เหตุการณ์ในชีวิตด้านการเงิน ไม่ส่งผลต่อวิธีการเผชิญปัญหาของนักศึกษา และจากงานวิจัยของ มุกข์ตา ผดุงยาม (2547 : 142 - 146) พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวไม่ส่งผลทางตรงต่อการเผชิญปัญหาของนักเรียนวัยรุ่น นอกจากนี้เมื่อพิจารณาค่าดัชนีปรับแต่งโมเดล (Model modification indices) แล้วพบว่าควรเพิ่มเส้นทางอิทธิพล 1 เส้น คือ เส้นทางอิทธิพลจากการบรรลุงานตามขั้นพัฒนาการไปยังตัวแปรการปรับตัวทางสังคม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้รับการอบรม สั่งสอนจากผู้ปกครองแตกต่างกันออกไป ทำให้นักเรียนมีการเรียนรู้ และประสบการณ์ไม่เท่าเทียมกัน ส่งผลให้นักเรียนมีการปรับตัวทางสังคมแตกต่างกันออกไปตามวุฒิภาวะของตน และจากผลการศึกษาของดำรงคิวิทย์ แสงเรืองศรี (2542 : บทคัดย่อ) พบว่า การบรรลุงานตามขั้นพัฒนาการของนักเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อการปรับตัวทางสังคม

ภายหลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำการปรับแก้รูปแบบความสัมพันธ์โดยการลดเส้นทางอิทธิพลจำนวน 2 เส้นทาง และเพิ่มเส้นทางอิทธิพลอีก 1 เส้นทางแล้ว พบว่า ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนทุกค่าอยู่ในเกณฑ์การพิจารณาความสอดคล้อง คือ ค่าไค – กำลังสอง (χ^2) เท่ากับ .390 ที่ชั้นความอิสระ (df) เท่ากับ 2 มีค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .822 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 1.000 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI) เท่ากับ 1.000 ค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (SRMR) เท่ากับ .0034 ค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ .000 และจากการวิเคราะห์เศษเหลือ (Analysis of Residuals) ได้ค่าความคลาดเคลื่อนในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Residual) มีค่าต่ำสุด .000 มีค่าสูงสุด .480 ซึ่งมีค่าอยู่ในเกณฑ์ที่ใช้พิจารณา คือค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานไม่ควรเกิน

2 แสดงว่ารูปแบบความสัมพันธ์มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ นอกจากนี้ตัวแปรสาเหตุสามารถอธิบายความแปรปรวนของการปรับตัวทางสังคมได้ร้อยละ 44 ที่เหลืออีกร้อยละ 66 เป็นอิทธิพลของตัวแปรที่ไม่ได้ถูกเลือกเข้ามาศึกษาในรูปแบบความสัมพันธ์ ถ้าสามารถนำตัวแปรที่เกี่ยวข้องอื่นๆเข้ามาวิเคราะห์ร่วมด้วย อาจทำให้รูปแบบความสัมพันธ์สามารถอธิบายความแปรปรวนของการปรับตัวทางสังคมได้เพิ่มขึ้น

สรุปผลการวิจัย

1. ตัวแปรปัจจัยมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวทางสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยปัจจัยการบรรลุนตามขั้นพัฒนาการ มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวทางสังคมสูงสุด เท่ากับ .616 รองลงมาคือ การพึ่งตนเอง และวิธีการเผชิญปัญหา มีค่า .575 และ .467 ตามลำดับ ส่วนการสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนต่ำสุด เท่ากับ .445

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การพึ่งตนเอง การสนับสนุนทางสังคม วิธีการเผชิญปัญหา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญ .391, .209 และ .151 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรหุ่นฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำกว่า 20,001 บาท เทียบกับ สูงกว่า 30,000 บาท และตัวแปรหุ่นฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว 20,001 – 30,000 บาท เทียบกับ สูงกว่า 30,000 บาท ส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการปรับตัวทางสังคมของนักเรียน ได้แก่

1.1 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปรับตัวทางสังคม ผ่านการพึ่งตนเอง ด้วยขนาด – .080

1.2 การสนับสนุนทางสังคม มีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวทางสังคม ด้วยขนาดอิทธิพลเท่ากับ .140 และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการพึ่งตนเอง และวิธีการเผชิญปัญหา ด้วยขนาดอิทธิพลเท่ากับ .030

1.3 การบรรลุนตามขั้นพัฒนาการ มีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวทางสังคม ด้วยขนาดอิทธิพลเท่ากับ .320 และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการพึ่งตนเอง และวิธีการเผชิญปัญหา ด้วยขนาดอิทธิพลเท่ากับ .170

4. การพึ่งตนเอง มีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวทางสังคม ด้วยขนาดอิทธิพลเท่ากับ .140 และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านวิธีการเผชิญปัญหา ด้วยขนาดอิทธิพลเท่ากับ .030

5. วิธีการเผชิญปัญหา มีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวทางสังคม ด้วยขนาดอิทธิพลเท่ากับ .090

อภิปรายผล

1. จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุ กับการปรับตัวทางสังคม พบว่า การสนับสนุนทางสังคม การบรรลุงานตามขั้นพัฒนาการ การพึ่งตนเอง และวิธีการเผชิญปัญหา มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวทางสังคม เนื่องจาก แรงกระตุ้นจากสังคมหรือการเปลี่ยนแปลงทางสังคม อย่างรวดเร็วนั้นเป็นสาเหตุของการปรับตัวทางสังคม จะทำให้นักเรียนมีปัญหการปรับตัวในด้าน สังคมที่เปลี่ยนแปลงไป นักเรียนจึงควรที่จะได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวอย่างเพียงพอ ทั้งใน ด้านอารมณ์ สิ่งของเครื่องใช้ เงินทอง รวมไปถึงข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น เพื่อเป็นปัจจัยพื้นฐานในการ ส่งเสริมให้นักเรียนมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ ทั้งกาย วาจา ใจ มีวุฒิภาวะที่เหมาะสมกับวัย สามารถ ตัดสินใจ ช่วยเหลือตนเองได้ ไม่เป็นภาระแก่บุคคลอื่น รวมถึงสามารถคิดค้นหาวิธีการแก้ปัญหาได้ อย่างชาญฉลาด (กฤษณา ศักดิ์ศรี. 2530 : 355-356) สอดคล้องกับงานวิจัยของเดวิดและคนอื่นๆ (รักษนก คชไกร. 2541: 39; อ้างอิงจาก David; and Others: 1992) พบว่า การสนับสนุนทางสังคมมี ความสัมพันธ์ในทางบวกต่อการปรับตัวในวันรุ่นตอนต้น และงานวิจัยของดาร์กัวิทย์ แสงเรืองศรี (2542 : บทคัดย่อ) พบว่า การบรรลุงานตามขั้นพัฒนาการของวัยเด็กตอนกลางมีความสัมพันธ์ ทางบวกกับการปรับตัวทางสังคม

2. จากการวิเคราะห์น้ำหนักความสำคัญของตัวแปรที่มีต่อการปรับตัวทางสังคม สามารถ อภิปรายถึงรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

2.1 การสนับสนุนทางสังคม และการบรรลุงานตามขั้นพัฒนาการ มีค่าน้ำหนัก ความสำคัญ .087 และ.699 ตามลำดับ ส่งผลต่อการพึ่งตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนที่มีการสนับสนุนทางสังคมสูง และการบรรลุงานตามขั้นพัฒนาการสูง จะมีการ พึ่งตนเองสูงด้วย ทั้งนี้เนื่องจาก การพึ่งตนเอง คือความสามารถที่จะยืนหยัด และใช้ชีวิตร่วมกันอย่าง สงบ ด้วยความสามารถของตนเอง ของคนในสังคม (สมพงษ์ พานิชสกุล. 2533: 17) ดังนั้น ผู้ปกครอง ครูอาจารย์จึงควรส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ รวมถึงมีวุฒิภาวะ เพียงพอที่จะสามารถกระทำการใดๆให้สำเร็จด้วยตนเองได้ สอดคล้องกับเทย์เลอร์ (พิเชษฐพร ุโจปการ. 2541: 51-52; อ้างอิงจาก Taylor Ronald D. 1996: 687-695) พบว่าการช่วยเหลือ สนับสนุนจากคนในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการพึ่งตนเอง และผลงานวิจัยของ สิริลักษณ์ เอี่ยมสำอางค์ (2546: บทคัดย่อ) พบว่า การบรรลุงานตามขั้นพัฒนาการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ พฤติกรรมการพึ่งตนเองของนักเรียนวัยเด็กตอนกลาง

2.2 การสนับสนุนทางสังคม การบรรลุงานตามขั้นพัฒนาการ และการพึ่งตนเอง มีค่า น้ำหนักความสำคัญ .103 .220 และ.384 ตามลำดับ ส่งผลต่อวิธีการเผชิญปัญหาอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนที่มีการสนับสนุนทางสังคม การบรรลุงานตามขั้นพัฒนาการ และมี การพึ่งตนเองสูง จะมีวิธีการเผชิญปัญหาสูงด้วย เนื่องจาก การเผชิญปัญหาเป็นกระบวนการที่มีการ เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยวิธีเผชิญปัญหาที่ใช้ นั้น จะเป็นการผสมผสานระหว่างการมุ่งแก้ปัญหา และการมุ่งลดอารมณ์ตึงเครียด ซึ่งแต่ละคนจะมีวิธีเผชิญปัญหาแตกต่างกันขึ้นอยู่กับประสบการณ์ใน อดีต ความชำนาญในการแก้ปัญหา บุคลิกภาพ และการได้รับการเกื้อหนุน (สมฤดี เจริญฉาย.2544 :

24-26) สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ดิลลอน (สไตส์ นิยมจันทร์. 2536 : 45 ; อ้างอิงจาก Dillon. 1996: unpagged) พบว่า วัยรุ่นที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูง จะเผชิญปัญหาได้ดี และจากงานวิจัยของ จูร์ริธน์ พลแสง (2545 : บทคัดย่อ) พบว่า การบรรลุนานตามขั้นพัฒนาการของวัยรุ่นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา นอกจากนี้งานวิจัยของ เอเยอร์ และ เบอร์นรูเทอร์ (พิษณุพร รุโจปการ. 2541 : 49; อ้างอิงจากAyer; & Bernrueter. 1937: 163) พบว่า เด็กที่พ่อแม่ฝึกให้พึ่งตนเอง จะสามารถปรับตัวและกล้าเผชิญความจริงได้ดี

2.3 การสนับสนุนทางสังคม การพึ่งตนเอง และวิธีการเผชิญปัญหา มีค่าน้ำหนักความสำคัญ .209 .391 และ .151 ตามลำดับ ส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนที่มีการสนับสนุนทางสังคม การพึ่งตนเอง และวิธีการเผชิญปัญหาสูง จะมีการปรับตัวทางสังคมสูงด้วย เนื่องจากการที่นักเรียนจะมีความสามารถในการปฏิบัติตัวเข้ากับกลุ่มต่างๆได้ มีการแสดงออกที่เหมาะสมเป็นไปตามความคาดหวังของกลุ่ม มีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลต่างๆ รอบตัว รวมถึงมีความพอใจในบทบาทของตนเองได้นั้น นักเรียนควรจะได้รับความรัก การดูแลเอาใจใส่อย่างดีจากผู้ปกครอง ครูอาจารย์ เพื่อให้นักเรียนรู้สึกอบอุ่นปลอดภัย และมั่นใจในตนเอง สามารถใช้ความสามารถที่มีอยู่แก้ไขอุปสรรค หรือการกระทำใดๆให้สำเร็จด้วยตนเองอย่างมั่นใจ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การปฏิบัติภาระกิจ กิจประจำวัน และด้านการศึกษา ตลอดจนมีความพร้อม ความสามารถที่จะเผชิญกับความขัดแย้งในจิตใจ และปัญหาความยุ่งยากต่างๆ โดยไม่กังวลมากเกินไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพมาศ กาลิกา (2546 : บทคัดย่อ) พบว่า การเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยงและการสนับสนุนทางสังคมจากผู้ร่วมงาน สามารถร่วมกันทำนายความสามารถในการปรับตัวทางสังคมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ตัวแปรสาเหตุทุกตัวแปรในรูปแบบความสัมพันธ์มีค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมต่อการปรับตัวทางสังคม ซึ่งสามารถอภิปรายถึงรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

3.1 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปรับตัวทางสังคม โดยผ่านการพึ่งตนเอง ด้วยขนาดอิทธิพล -.080 ซึ่งหมายความว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวของนักเรียนส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนในทางตรงกันข้าม ทั้งนี้อาจเนื่องจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ พ่อแม่ผู้ปกครอง ต่างต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำมาหากิน เพื่อให้ได้มาซึ่งเงิน อันเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่ค่อยมีเวลาที่จะสนใจบุตรหลานของตนเองเท่าที่ควร เด็กส่วนใหญ่ถูกทิ้งให้อยู่กันตามลำพัง เด็กจึงต้องพึ่งพาตนเอง ช่วยเหลือตนเอง (อรพินทร์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ์. 2532 : 28-29) และจากผลการวิจัยของ สมาร์ท และสมาร์ท (รัตนา ภัทรธัญญา. 2535: 23 ;อ้างอิงจาก Smart; & Smart. 1967 : 539-541) พบว่า พ่อแม่ชาวอังกฤษ และอเมริกามีการฝึกให้ลูกพึ่งตนเอง สำหรับเรื่องความแตกต่างระหว่างชนชั้นพบว่า ชนชั้นกลางเป็นพวกที่มีผลสัมฤทธิ์สูงและมีการฝึกลูกให้เป็นพวกที่มีความต้องการสัมฤทธิ์ผลด้วย นอกจากนี้ยังได้ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพวก Upper-Middle Class กับ Lower-middle class ทั้งชายและหญิง พบว่ามีการฝึกให้เด็กหญิงพึ่งตนเองในพวก Upper-middle class มากกว่า Lower-middle class สำหรับเด็กชายผลกลับพบในทางตรงกันข้าม คือพวก Lower-middle class จะมีการพึ่งตนเองมากกว่าพวก Upper-middle class ทั้งนี้เพราะเด็กชายใน Lower-

middle class ไม่ค่อยได้รับการควบคุมจากพ่อแม่ ทำให้มีความต้องการผลสัมฤทธิ์ผลกับความ ต้องการพึ่งตนเอง

3.2 การสนับสนุนทางสังคม มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการปรับตัวทาง สังคม โดยผ่านการพึ่งตนเอง และวิธีการเผชิญปัญหา ด้วยขนาดอิทธิพล .140 และ .030 ตามลำดับ หมายความว่า นักเรียนที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูง ย่อมจะส่งผลให้นักเรียนมีการปรับตัวทาง สังคมสูงด้วย จากผลการศึกษาวิจัยของทิพมาศ กาลิกา (2546 : 62) พบว่า คนพิการทางการ เคลื่อนไหวมีวิธีการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในภาครัฐและเอกชนมาก จะมีความสามารถในการ ปรับตัวทางสังคมได้ดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมนั้น จำเป็นจะต้องมีการ พึ่งพาระหว่างกัน มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดความรู้สึกมั่นคง รู้ว่าตนเป็นที่ยอมรับของ บุคคลในสังคม อันจะทำให้มีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขและมีความหมายขึ้น (จินตนา ยูนิพันธ์. 2528 : 4) ซึ่งการสนับสนุนทางสังคมทางด้านอารมณ์ ด้านการสนับสนุนทางด้านสิ่งของ และการได้รับการ บริการ และด้านข้อมูลข่าวสาร สามารถตอบสนองความต้องการนี้ได้ เพราะการสนับสนุนทางสังคมเป็นการ ช่วยเหลือที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกว่าได้รับความรัก ความเห็นใจ การดูแลเอาใจใส่ ได้รับความไว้วางใจจากสังคม เกิดความภูมิใจ และรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีความมุ่งมั่น อดทนในการเผชิญปัญหา และอุปสรรคต่างๆ รวมทั้งการได้รับข้อมูลและคำแนะนำ ต่างๆตลอดจน ข้อมูลย้อนกลับ ทำให้สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการแก้ปัญหาและประเมินตนเอง ทำให้เกิดความมั่นใจ ได้อีกด้วย

3.3 การบรรลุลานตามขั้นพัฒนาการ มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการปรับตัว ทางสังคม โดยผ่านการพึ่งตนเอง และวิธีการเผชิญปัญหา ด้วยขนาดอิทธิพล .32 และ .17 ตามลำดับ หมายความว่า นักเรียนที่มีการบรรลุลานตามขั้นพัฒนาการได้ดี ย่อมมีการปรับตัวทางสังคมได้ดีด้วย การบรรลุลานตามขั้นพัฒนาการ เป็นงานที่แต่ละบุคคลต้องเรียนรู้และควรกระทำในช่วงเวลานั้นๆ ซึ่ง ผลของการกระทำจะเป็นเป้าหมายหรือเกณฑ์ที่สังคมใช้ตัดสินคุณภาพของบุคคลในวัยต่างๆ สำหรับ งานตามขั้นพัฒนาการของวัยรุ่นนั้น จะประกอบไปด้วย ภาระงานหลัก 3 ภาระงาน คือ งานด้านกลุ่ม เพื่อน งานด้านความเป็นตัวของตัวเอง และงานด้านปรัชญาชีวิต (สฤณี สืบพงษ์ศิริ. 2542 : 37-40) จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานตามขั้นพัฒนาการของวัยรุ่น กล่าวว่าเด็กวัยรุ่นต้องการ ช่วยเหลือตัวเอง และตัดสินใจด้วยตัวเอง โดยมีความขัดแย้งกับผู้อื่นน้อยที่สุด เมื่อประสบปัญหาใน ระยะนี้เด็กมักจะหลีกเลี่ยงขอความช่วยเหลือจากพ่อแม่ ครูอาจารย์ แต่มักจะพยายามหาทางแก้ไข ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งทำให้เกิดการปรับตัวที่ดีขึ้น และอยู่ร่วมกับคนอื่นได้ด้วยความสะดวกสบาย แต่ ในทางตรงข้าม ถ้าแก้ไขไม่ได้ก็จะทำให้อารมณ์ไม่ดี ใจคออ่อนไหวง่าย แต่จะพยายามดับอารมณ์ด้วย ความสุขุมเยือกเย็นมากยิ่งขึ้น (สุชา จันท์เอม. 2528 : 2) และจากงานวิจัยของ ดำรงค์วิทย์ แสงเรืองศรี (2542 : บทคัดย่อ) พบว่า นักเรียนวัยเด็กตอนกลางที่บรรลุลานตามขั้นพัฒนาการต่างกัน จะมีการปรับตัวทางสังคมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.4 การพึ่งตนเอง มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการปรับตัวทางสังคม โดยผ่าน วิธีการเผชิญปัญหา ด้วยขนาดอิทธิพล .140 และ .030 ตามลำดับ หมายความว่า นักเรียนที่มีการ พึ่งตนเองสูงนั้น จะสามารถปรับตัวทางสังคมได้อย่างราบรื่น แสดงว่า นักเรียนที่ช่วยตนเองได้โดยใช้

ความสามารถที่มีอยู่แก้ไขอุปสรรคหรือกระทำการใดๆ ให้สำเร็จด้วยตนเองอย่างมั่นใจทั้งด้าน การศึกษาเล่าเรียน การทำงานร่วมกับผู้อื่น และทางด้านเศรษฐกิจ จะมีผลให้มีการปรับตัวทางสังคม ได้ดีขึ้น เพราะการพึ่งตนเองทางด้านการเรียนเป็นความพยายามของตัวผู้เรียนในการใช้ความรู้ ความสามารถของตนอย่างเต็มที่ เมื่อมีปัญหาด้านการเรียนก็มีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ด้วย วิธีที่ถูกต้อง และในการทำงานร่วมกับผู้อื่น สามารถใช้ความรู้ความสามารถของตนอย่างเต็มที่ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยเหตุผลและความเต็มใจ ตลอดจนการพึ่งตนเอง ทางด้านเศรษฐกิจ นักเรียนมีความพยายามในการใช้ความรู้ความสามารถในการใช้เงิน หารายได้ พิเศษ ใช้เครื่องอุปโภคบริโภคให้เป็นประโยชน์อย่างรู้คุณค่า ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนสามารถปรับตัวให้ เข้ากับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ สมพงษ์ พานิชสกุล (2533 : 17) ที่ให้ความหมายของการ พึ่งตนเองไว้ว่า การพึ่งตนเอง หมายถึง ความสามารถที่จะยืนหยัดและใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสงบ ได้ด้วยความสามารถของตนเอง ของบุคคลในสังคม ไม่ใช้การปิดตนเอง ตัดความสัมพันธ์กับผู้อื่น หรือสังคมอื่น แต่อยู่บนพื้นฐานของมิติใหม่แห่งความสัมพันธ์ คือคุณค่าของความเป็นมนุษย์ และ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รัตนา ยัญทิพย์ (2522 : 69-70) ที่พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู แบบฝึกให้พึ่งตนเอง จะปรับตัวได้ดีกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมแบบยับยั้งการพึ่งตนเองอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

3.5 วิธีการเผชิญปัญหา มีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวทางสังคม ด้วยขนาด อิทธิพล .090 หมายความว่า นักเรียนที่มีวิธีการเผชิญปัญหาได้ดี จะสามารถปรับตัวทางสังคมได้ อย่างราบรื่น ทั้งนี้เนื่องมาจากบางครั้งนักเรียนไม่สามารถเผชิญปัญหาได้ด้วยตนเอง จึงจำเป็นต้องขอ ความช่วยเหลือจากบุคคลรอบตัว ไม่ว่าจะเป็น พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ เพื่อน หรือบุคคล ไกลชิดอื่นๆ เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา กำลังใจ แรงสนับสนุนต่างๆ เพื่อให้ปัญหานั้นลุล่วง ผ่านพ้นไปด้วยดี การที่นักเรียนใช้ความทักษะในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ในการเผชิญ ปัญหาจะส่งผลให้ทักษะความสามารถปรับตัวของนักเรียนเพิ่มขึ้น แต่ถ้านักเรียนใช้วิธีนี้เพียงเพื่อ ระบายความรู้สึกของตนเองไม่พยายามแก้ไข้ปัญหา วิธีการเผชิญปัญหานี้ก็จะไม่ส่งเสริมให้นักเรียนมี ความสามารถในการปรับตัวเพิ่มขึ้น (สมฤดี เทียนฉาย. 2544 : 26-29) จากผลการวิจัยของทิพมาศ กาลิกา (2546 : บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่สัมพันธ์กับความสามารถในการ ปรับตัวทางสังคมของคนพิการทางการเคลื่อนไหว พบว่า การเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง การสนับสนุน ทางสังคม สามารถร่วมกันทำนายความสามารถในการปรับตัวทางสังคมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ มีดังนี้

จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านการบรรลุนาตามขั้นพัฒนาการ มีอิทธิพลทางตรง ต่อการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนสูงสุด รองลงมาคือ การสนับสนุนทางสังคม การพึ่งตนเอง และ วิธีการเผชิญปัญหา ดังนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1. ในด้านการบรรลุงานตามขั้นพัฒนาการ เนื่องจากในแต่ละช่วงวัยของชีวิตนั้นจะมีงานประจำวัย หรือเรียกว่างานตามขั้นพัฒนาการ ซึ่งเป็นงานที่แต่ละบุคคลจะต้องเรียนรู้และควรกระทำในช่วงเวลานั้นๆ ซึ่งครู ผู้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน จะเป็นผู้มีบทบาทอย่างยิ่งในการสนองความต้องการด้านต่างๆของเด็กนักเรียน เช่น ความต้องการการยอมรับ ความต้องการมีคุณค่าในกลุ่ม ความต้องการความสำเร็จ เป็นต้น ครู และผู้ปกครองจึงควรมีความรู้และเข้าใจในพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย และต้องเป็นตัวกระตุ้น และเร้าให้เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ เพื่อให้เด็กเติบโตสมวัย ทั้งกาย วาจา ใจ เหมาะสมตามวุฒิภาวะของนักเรียน

1.2. ในด้านการสนับสนุนทางสังคม เนื่องจาก การสนับสนุนทางสังคมเป็นความจำเป็นพื้นฐานที่นักเรียนต้องการจากการติดต่อกับบุคคลอื่นในสังคม เพื่อตอบสนองความต้องการด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ครู ผู้ปกครอง ควรสนับสนุนให้คำปรึกษา แนะนำแนวทาง ทั้งด้านอารมณ์ สิ่งของเครื่องใช้จำเป็นในชีวิตประจำวัน รวมถึงข้อมูลข่าวสารที่สำคัญในการดำรงชีวิต เพื่อให้เด็กเรียนรู้สื่อบอกอ่าน ปลอดภัย มีความมั่นใจในการดำเนินชีวิต

1.3. ในด้านการพึ่งตนเอง เนื่องจาก การพึ่งตนเองนั้นคือความสามารถที่จะยืนหยัดและใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุข ได้ด้วยความสามารถของตนเอง ของบุคคลในสังคม ครู ผู้ปกครอง จึงควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ช่วยเหลือตัวเองในการดำรงชีวิตประจำวัน รวมถึงช่วยเหลืองานส่วนรวมบ้าง เช่น จัดเวรทำความสะอาดที่โรงเรียน หรือ แบ่งงานบ้านบางส่วนให้นักเรียนร่วมรับผิดชอบ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 จากผลการวิจัย พบว่า ตัวแปรที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาในครั้งนี้ สามารถอธิบายความแปรปรวนของการปรับตัวทางสังคมได้ร้อยละ 44 แสดงว่า ยังมีตัวแปรอื่นที่เป็นสาเหตุของการปรับตัวทางสังคมที่ยังไม่ได้นำมาศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยที่สนใจจึงควรจะได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลของตัวแปรต่างๆที่มีต่อการปรับตัวทางสังคม เพื่อนำตัวแปรอื่นๆที่ไม่ได้ศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้มาศึกษาเพิ่มเติมว่าจะสามารถอธิบายความแปรปรวนของการปรับตัวทางสังคมเพิ่มขึ้นอีกหรือไม่เพียงใด

2.2 ถึงแม้ว่า ผลการวิจัยในครั้งนี้ โมเดลที่พัฒนาขึ้นจะสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แต่ผู้วิจัยต้องดำเนินการปรับโมเดล ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าในการกำหนดโมเดลตามสมมติฐานจำเป็นต้องอาศัยผลการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยที่สนใจจึงควรศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกลุ่มนี้เพิ่มเติมต่อไป เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสนับสนุนโมเดลเชิงสาเหตุได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 เนื่องจากการวิจัยที่ศึกษาเป็นการศึกษาเชิงสำรวจ ที่นำมาใช้สรุปสาเหตุตามโมเดลสมมติฐาน จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติม โดยวิธีการวิจัยเชิงทดลองซึ่งวิธีการควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนด้วยวิธีการทางสถิติ โดยวิธีการจัดกระทำและการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่ม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมศาสนา. (2522). *คู่มืออบรมเด็กก่อนเกณฑ์บังคับ*. กรุงเทพฯ : กรม.
- กฤษณา ศักดิ์ศรี. (2530). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : บารุงสาส์น.
- กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. (2524). *สุขภาพจิตในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กาญจนา เลิศธีระวิวัฒน์. (2533). *ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการพึ่งตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่5 โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กัลยา อรวิเชียร. (2545). *การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวันของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กุลวรรณ วิทยาวงศจุ. (2526). *ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวกับการปรับตัว*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กองบรรณาธิการ. *ประเทศไทย 2540: โอกาสและทางเลือkd้านสังคมจิตวิทยา*. วารสารรัฐกิจ. 34(3) : 25-37; กรกฎาคม 2535.
- จงจิตร โสมาบุตร. (2546). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสนุน การบรรลุงานตามขั้นพัฒนาการ และพฤติกรรมการเผชิญปัญหา ของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ วท.ม (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- จรรยา เกษศรีสังข์. (2537). *วิธีการเผชิญปัญหาของนักเรียนนายร้อยตำรวจ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จริยา พงศ์วิวัฒน์. (2526). *การศึกษาความรู้ ทักษะ และความต้องการของนักศึกษาชั้นปีที่1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในเรื่องเพศศึกษา*. วิทยานิพนธ์ สส.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- จิตตินุช หาญพานิชย์พันธุ์. (2541). *การปรับตัวทางสังคมของผู้ป่วยเอดส์*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- จินตนา ธนวิบูลย์ชัย. (2537). *การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิค = Path analysis*. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- จินตนา ยูนิพันธุ์. (2528). *การพยาบาลจิตเวช*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพยาบาลศึกษา จะพาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- จूरรัตน์ พลแสง. (2545). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางสังคม การบรรลุลงานตามขั้นพัฒนาการ และการตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหาของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- จุฬาลักษณ์ ร่มวิริยะพงษ์. (2542, มกราคม-ธันวาคม). จุดประกายความคิดสร้างสรรค์ให้ลูกวัยเด็กเล็ก. ศูนย์สุขภาพจิต. ปีที่1: 66-71.
- ฉวีวรรณ สุตะบุตร. (2527). การพยาบาลพื้นฐาน. นนทบุรี : สมเจตน์การพิมพ์.
- ไฉไล ไชยเสวี. (2539). ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัว การมีส่วนร่วมในสังคมกับสุขภาพจิตของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุ โรงพยาบาลตำรวจ. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชลธิชา บุญเลี้ยง. (2546). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับรูปแบบการเผชิญปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่3 จังหวัดระยอง. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม (การวัดผลศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชุตินาถ รัตนจรณะ. (2527). การศึกษาค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในวิทยาลัยครูภาคกลาง. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2544). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดิษยา กมลสุนทร. (2537). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับการปรับตัวต่อบทบาทการเป็นมารดาของหญิงครรภ์แรก. ปรินญาณินพนธ์ สค.ม. (สังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข). กรุงเทพฯ : คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ดุขฎิ โยเหลา; และคนอื่นๆ. (2545, กันยายน). ความเข้มแข็งของครอบครัว: ครอบครัวสุขภาพดี. วารสารพฤติกรรมศาสตร์. 8(1): 1-10.
- ดำรงคิวิทย์ แสงเรืองศรี. (2542). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางสังคม การบรรลุลงานตามขั้นพัฒนาการ และการปรับตัวทางสังคม ของเด็กวัยตอนกลางในกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- ทิพมาศ กาลิกา. (2546). ปัจจัยทางจิตสังคมที่สัมพันธ์กับความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของคนพิการทางการเคลื่อนไหว. ปรินญาณินพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). โมเดลลิสเรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ : ภาควิชาวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นริศว์ ประรามภ์. (2539). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับลักษณะการเผชิญปัญหาของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- นิภา นิธยานน. (2530). การปรับตัวและบุคลิกภาพ: จิตวิทยาเพื่อการศึกษาและชีวิต. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- นิตดา พงศ์พานานาญเวช. (2535). ความวิตกกังวลในการศึกษาต่อและการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดราชบุรี. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิโลบล กฤษณพันธ์. (2532). วิธีเผชิญปัญหาและภาวะอารมณ์ทุกข์โศกในผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูกที่ได้รับรังสีรักษา. ปรินญานิพนธ์ วท.ม. (พยาบาลศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร
- บัญญัติ ยง่วน. (2530). การทดลองใช้วิธีการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มแบบวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี จังหวัดพิษณุโลก. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2545). การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ประดิษฐา สว่างศรี. (2536). ความคาดหวังของวัยรุ่นหญิงเกี่ยวกับความเป็นอิสระในการดำเนินกิจกรรมสังคม. ปรินญานิพนธ์ คศ.ม. (คหกรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ประไพ เจนคง. (2541). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู การสนับสนุนทางสังคม การบรรลุลงานตามขั้นพัฒนาการ และพฤติกรรมพลเมืองดีของวัยเด็กตอนกลาง ในภาคตะวันตก. ปรินญานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประสาธ อิศรปริดา. (2523). จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : ศึกษิตสยาม.
- ปิยนันท์ ลิ้มเรืองรอง. (2541). ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับการปรับตัวต่อบทบาทการเป็นมารดาในระยะหลังคลอดของมารดาที่ติดเชื้ เอช ไอ วี. วิทยานิพนธ์ พย.ม. (การพยาบาลแม่และเด็ก). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2524). การวิเคราะห์เส้นทางทางสังคมและพฤติกรรมศาสตร์ = *Path analysis in social and behavioral sciences*. กรุงเทพฯ : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พรพรรณ จันทรถง. (2541). การศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กับการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6. สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด. ปรินญานิพนธ์

- พัชรินทร์ อรุณเรือง. (2545). ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มต่อความสามารถในการฟื้นฟูพลัง และกลวิธีการเผชิญปัญหาของวัยรุ่นตอนต้น. ปรินุณยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาปรึกษา). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พิษณุพร รุโจปการ. (2541). บทบาทของบิดา บทบาทของมารดากับค่านิยมในการพึ่งตนเองของ นักเรียนวัยรุ่น. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มุกข์ดา ผดุงงาม. (2547). ความสามารถในการเผชิญปัญหาทางการเรียนของนักเรียนวัยรุ่น : การศึกษา โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น และการประยุกต์เพื่อการพัฒนาวัยรุ่น. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ด. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มยุรี ศรีชัย. (2538). เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.เจ.พรินติ้ง.
- यररणง ผิวอ่อน. (2535). ผลของการให้คำปรึกษาแบบไม่นำทางที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร . ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รักชนก คชไกร. (2541). ความเครียด บุคลิกภาพแบบเข้มแข็ง แรงสนับสนุนทางสังคม กับพฤติกรรมเผชิญปัญหาของวัยรุ่น: นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่5 สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร. ปรินุณยานิพนธ์ วท.ม. (อนามัยครอบครัว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- รัตนา ภัทรธัญญา. (2535). ผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อการพึ่งตนเองด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนทุ่งทรายวิทยา อำเภอลองขลุ้ง จังหวัดกำแพงเพชร. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รัตนา ยัญทิพย์. (2522). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู พฤติกรรมตอบสนองระหว่างบุคคล และการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่5. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น
- ลัดดาวัลย์ รอดมณี. (2527). เทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ = *Multivariate analysis techniques for social science research*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.

- วาทีนี ผ่องอำไพ. (2546). การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัว และการสนับสนุนทางสังคมของคลินิกกับการปรับตัวของสตรีวัยหมดประจำเดือน. ปรินูณานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วรารณ ตระกูลสฤณี. (2545). จิตวิทยาการปรับตัว. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ. ศรีธรรม ธานี. (2536). พัฒนาการทางอารมณ์และบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2545). สถิติประยุกต์สำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สดใส นิยมจันทร์. (2536). การศึกษาปัญหาด้านการเรียน ส่วนตัวและสังคม และวิธีการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร . ปรินูณานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมชาติ สว่างเนตร. (2535). การวิเคราะห์แนวโน้มด้วยลิสเรล : สถิติสำหรับนักวิจัยทางวิทยาศาสตร์สังคมและพฤติกรรม.. กรุงเทพฯ : โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมพงษ์ พานิชสกุล. (2533). ค่านิยมในการพึ่งตนเองของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี. ปรินูณานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษานักผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมฤดี เขียวฉาย. (2544). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแบบ MBTI พฤติกรรมการเผชิญปัญหาและอัตราการขาดงาน: ศึกษาเฉพาะกรณีบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง. ปรินูณานิพนธ์ (จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สฤณี สืบพงษ์ศิริ. (2542). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางสังคม การบรรลุลงานตามขั้นพัฒนาการ และพฤติกรรมทางสังคมของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร. ปรินูณานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- สิริลักษณ์ เอี่ยมสำอางค์. (2546). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู การบรรลุลงานตามขั้นพัฒนาการ และพฤติกรรมพึ่งตนเองของวัยเด็กตอนกลางในกรุงเทพมหานคร. ปรินูณานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- สุกัญญา คมสัน. (2540). กลวิธีเผชิญภาวะเครียดและพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น. ปรินูณานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุชา จันทร์อม. (2528). วัยรุ่น = Adolescence. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต.

- สุชา จันทรเฒ. (2540). จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่4. กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2523). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ = *Social science research methodology*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุณีย์ ชีรดาการ. (2525). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครูพระนคร.
- สุภาพร ผลวงษ์. (2544). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบพฤติกรรมการครองเรือนของผู้ใหญ่ตอนต้น. ปรินุณยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- สุภาพร รวมธรรม. (2544). ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มโดยใช้ทฤษฎีการเผชิญความจริงต่อการปรับตัวทางสังคมของข้าราชการใกล้เคียงอยุธยาธิการ สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สุภาพรณ โคตรจรัส. (2525). สุขภาพจิต : จิตวิทยาในการดำรงชีวิต เล่ม1. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรสิทธิ์ บุญสุกฤณะ. (2531). ผลการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลศึกษา) พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เสาวนิจ รัตนวิจิตร. (2540). การปรับตัวทางสังคมของเยาวชนแรงงานในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. ปรินุณยานิพนธ์ (การจัดการโครงการสวัสดิการสังคม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. ถ่ายเอกสาร.
- แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534). (2529). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2529
- อรพรรณ พนาพิทักษ์กุล. (2539). องค์ประกอบทางสภาพส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับความเป็นตัวของตัวเอง การปรับตัวทางสังคม สุขภาพจิต และสุขภาพกายของเด็กก่อนวัยรุ่นในชุมชนแออัด. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อรพินท์ ชูชม; และ อัจฉรา สุขารมณ. (2524). จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อรพินท์ ชูชม, อัจฉรา สุขารมณ. (2532). องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- อัจฉรา เปรมเป็รื่องเวส. (2527). *ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงตัว-เก็บตัว ความเกรงใจ และการพึ่งตนเอง*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่) กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อัจฉรา โอประเสริฐสวัสดิ์. (2531). *ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการปฏิบัติตน* *งานสุขภาพในผู้ป่วยโรคหลอดเลือดอุดตันเรื้อรัง*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (พยาบาลศาสตร์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อัญชลี ทองจันทร์. (2546). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่2 ในจังหวัดเพชรบุรี โดยการวิเคราะห์เส้นทาง*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุบลรัตน์ เฟ่งสดีตย์; และสิริวรรณ สารนาถ. *การอบรมเลี้ยงดู การบรรลุลงานตามขั้นพัฒนาการ และพฤติกรรมการพึ่งตนเองของนักศึกษาามหาวิทยาลัยรามคำแหง*. *วารสารวิจัย*. 6(2) : 50-64.
- อุษา เชาวลิต. (2540). *ปัจจัยบางประการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเผชิญปัญหาของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ศรีธัญญา*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Alfred J. Kahn; & Sheila B. Kamerman. (c1988). *Child support : from debt collection to social policy*. Newbury Park, Calif. : Sage Publications.
- Arkoff, Abe. (1968). *Adjustment and mental health*. New York : McGraw-Hill.
- Gass, K.A. (1987). *Coping Strategies of Window*. *Journal of Genealogical Nursing*. 13 : 19-23.
- Hubbard, Judy L.; Mechan, Derek J. (1987). *Physiology for health care students*. Edinburgh: Churchill Livingston.
- Havighurst, Robert J. (1961). *Human development and education*. New York : Longmans, Green and Co.
- House, Ernest R. (c1981). *Evaluating with validity*. Beverly Hills, Calif. : Sage Publications.
- Hurlock, Elizabeth Bergner. (1978). *Child Development*. New York : McGraw-Hill.
- Kahn, R.L. (1979). *The Social Psychology of organization*. New York : John Wiley.
- Lazarus, Richard S. (1966). *Psychological stress and the coping process*. New York : McGraw-Hill.
- Lazarus, Richard S. (1969). *Title patterns of adjustment and human effectiveness*. New York : McGraw-Hill.
- Mckinney, Fred. (1961). *Understanding personality: cases in counseling*. Boston : Houghton Mifflin.

- Moos, R.H. and A.G. Billings. (1982). *Conceptualizing and Measuring Coping resources and process, in Handbook of Stress : Theoretical and Clinical Aspects*. P.212 – 230. Edited by L. Goldberger and S.Breznitz. New York : The Free Press.
- Moskowitz, Merle J.; & Orgel, Arthur R. (1969). *General psychology : a core text in human behavior*. Boston: Houghton Mifflin.
- Morris, Anne; & Dyer, Hilary. (1990). *Human aspects of library automation*. Aldershot, Hants : Gower.
- Pedhazur, Elazar J. (1982). *Multiple regression in behavioral research: explanation and prediction*. New York : Holt Rinehart and Winston.
- Pender, Nola J. (1982). *Health promotion in nursing practice*. 2nd ed. Norwalk, Conn.: Appleton & Lange.
- Rogers, A Robert. (1974). *The humanities: a selective guide to information sources*. Littleton, Colo : Libraries Unlimited.
- Saris, W.E. and Stronkhorst, L.H. (1984). *Causal Modeling in Nonexperimental Research: an Introduction to the LISREL Approach*. Amsterdam: Sociometric Research Foundation.
- Sheila Steinberg; & Kate Dooner. (1993). *Fabulous fifties : designs for modern living*. Atglen, Penn : Schiffer.
- Smart, M.S. and R.C. Smart. (1967). *Children Development and Relationship*. New York : The Macmillan Company.
- Steinberg, Laurence D. (1993). *Adolescence/Laurence Steinberg*. New York : McGraw-Hill.
- Weiss, Carol H. (1974). *Evaluating action programs: readings in social action and education*. Boston : Allyn and Bacon.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
จดหมายขอความร่วมมือในการทำวิจัย

ที่ ศธ 0519.12/ 8469

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๒๗ ธันวาคม 2549

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเศรษฐบุตรบำเพ็ญ

เนื่องด้วย นางสาวรุรส ชาญเฉลิม นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยและสถิติ
ทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิเคราะห์
ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา
ช่วงชั้นที่ 4 สหวิทยาเขตเสรีไทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2” โดยมี
รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ และอาจารย์ชวลิต รวยอาจิน เป็นคณะกรรมการควบคุม
วิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ นักเรียนระดับ
มัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ตอบแบบสอบถาม เรื่อง วัดการปรับตัวทางสังคม วัดการสนับสนุนทางสังคม
วัดการบรรลุตามขั้นพัฒนาการ วัดพฤติกรรมกาพึ่งตนเอง และวัดวิธีการเผชิญปัญหา ในระหว่าง
เดือนธันวาคม 2549 - กุมภาพันธ์ 2550

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวรุรส ชาญเฉลิม ได้เก็บ
ข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญสิริ จีระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-6495063 , 02-6641000 ต่อ 5731 , 5646

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-3682135 มือถือ 083 - 1399373

ที่ ศธ 0519.12/8470

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๒๗ ธันวาคม 2549

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบางกะปิ

เนื่องด้วย นางสาวรุส ธัญญเฉลิม นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยและสถิติ
ทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การวิเคราะห์
ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา
ช่วงชั้นที่ 4 สหวิทยาเขตเสรีไทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมพมหนคร เขต 2” โดยมี
รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์ และอาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ เป็นคณะกรรมการควบคุม
ปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ นักเรียนระดับ
มัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ตอบแบบสอบถาม เรื่อง วัดการปรับตัวทางสังคม วัดการสนับสนุนทางสังคม
วัดการบรรลุตตามขั้นพัฒนาการ วัดพฤติกรรมกาพึ่งตนเอง และวัดวิธีการเผชิญปัญหา ในระหว่าง
เดือนธันวาคม 2549 - กุมภาพันธ์ 2550

จึงเรียนมาเพื่อขอกความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวรุส ธัญญเฉลิม ได้เก็บ
ข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-6495063 , 02-6641000 ต่อ 5731 , 5646

หมายเหตุ: สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-3682135 มือถือ 083-1399373

ที่ ศธ 0519.12/842 |

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๙๙ ธันวาคม 2549

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบดินทร์เดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 2

เนื่องด้วย นางสาวรุรส ัญญเฉลิม นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยและสถิติ
ทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การวิเคราะห์
ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา
ช่วงชั้นที่ 4 สหวิทยาเขตเสรีไทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2” โดยมี
รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์ และอาจารย์ชวลิต รวยอาจิน เป็นคณะกรรมการควบคุม
ปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ นักเรียนระดับ
มัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ตอบแบบสอบถาม เรื่อง วัดการปรับตัวทางสังคม วัดการสนับสนุนทางสังคม
วัดการบรรลุตามขั้นพัฒนาการ วัดพฤติกรรมกาพึ่งตนเอง และวัดวิธีการเผชิญปัญหา ในระหว่าง
เดือนธันวาคม 2549 - กุมภาพันธ์ 2550

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวรุรส ัญญเฉลิม ได้เก็บ
ข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-6495063 , 02-6641000 ต่อ 5731 , 5646

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-3682135 มือถือ 083-1399373

ที่ ศธ 0519.12/ ๘๔๖๒

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๒๙ ธันวาคม 2549

เรื่อง ขออนุญาตวิเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีศรีสุทรบุรพาเพ็ญ

เนื่องด้วย นางสาวมธุรส ชาญเฉลิม นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 4 สหวิทยาเขตเสรีไทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2” โดยมี รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ และอาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ เป็นคณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ตอบแบบสอบถาม เรื่อง วัดการปรับตัวทางสังคม วัดการสนับสนุนทางสังคม วัดการบรรลุตามขั้นพัฒนาการ วัดพฤติกรรมกาพึงตนเอง และวัดวิธีการเผชิญปัญหา ในระหว่าง เดือนธันวาคม 2549 - กุมภาพันธ์ 2550

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตวิเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวมธุรส ชาญเฉลิม ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-6495063 , 02-6641000 ต่อ 5731 , 5646

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-3682135 มือถือ 083-1399373

ภาคผนวก ข

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างวัตถุประสงค์กับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม วัดการปรับตัวทางสังคม	ข้อ	IOC	การพิจารณา
ด้าน1 การแสดงออกที่เหมาะสมเป็นไปตามความ คาดหวังของกลุ่ม	1	0.40	ตัดทิ้ง
	2	1.00	คัดเลือกไว้
	3	0.80	คัดเลือกไว้
	4	0.20	ตัดทิ้ง
	5	1.00	คัดเลือกไว้
	6	0.40	ตัดทิ้ง
	7	0.60	คัดเลือกไว้
	8	0.40	ตัดทิ้ง
	9	1.00	คัดเลือกไว้
	10	0.80	คัดเลือกไว้
	11	0.40	ตัดทิ้ง
	12	0.80	คัดเลือกไว้
	13	0.20	ตัดทิ้ง
	14	1.00	คัดเลือกไว้
ด้านที่2 มีความสามารถในการปฏิบัติตัวเข้ากลุ่ม ต่างๆได้	15	0.40	ตัดทิ้ง
	16	1.00	คัดเลือกไว้
	17	1.00	คัดเลือกไว้
	18	0.40	ตัดทิ้ง
	19	0.80	คัดเลือกไว้
	20	0.40	ตัดทิ้ง
	21	0.20	ตัดทิ้ง
	22	0.80	คัดเลือกไว้
	23	1.00	คัดเลือกไว้
	24	0.40	ตัดทิ้ง
	25	0.40	ตัดทิ้ง
	26	0.80	คัดเลือกไว้
	27	0.60	คัดเลือกไว้
	28	1.00	คัดเลือกไว้
	29	0.40	ตัดทิ้ง
	30	0.80	คัดเลือกไว้

แบบสอบถาม วัดการปรับตัวทางสังคม	ข้อ	IOC	การพิจารณา
ด้าน3 มีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลต่างๆ ต่อการเข้าร่วมสังคม และตอบบทบาทของตนเองในสังคม	31	0.80	คัดเลือกไว้
	32	1.00	คัดเลือกไว้
	33	0.40	ตัดทิ้ง
	34	1.00	คัดเลือกไว้
	35	0.80	คัดเลือกไว้
	36	0.80	คัดเลือกไว้
	37	0.40	ตัดทิ้ง
	38	0.40	ตัดทิ้ง
	39	0.60	คัดเลือกไว้
	40	0.40	ตัดทิ้ง
	41	0.60	คัดเลือกไว้
	42	1.00	คัดเลือกไว้
	43	1.00	คัดเลือกไว้
	44	0.40	ตัดทิ้ง
ด้านที่4 มีความพึงพอใจในบทบาทของตนทั้งในการเป็นผู้นำและผู้ตาม	45	0.20	ตัดทิ้ง
	46	0.80	คัดเลือกไว้
	47	1.00	คัดเลือกไว้
	48	0.40	ตัดทิ้ง
	49	0.60	คัดเลือกไว้
	50	0.40	ตัดทิ้ง
	51	1.00	คัดเลือกไว้
	52	1.00	คัดเลือกไว้
	53	1.00	คัดเลือกไว้
	54	0.40	ตัดทิ้ง
	55	0.40	ตัดทิ้ง
	56	0.80	คัดเลือกไว้
	57	1.00	คัดเลือกไว้
	58	0.40	ตัดทิ้ง
	59	0.40	ตัดทิ้ง
	60	1.00	คัดเลือกไว้

ภาคผนวก ค

ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของเครื่องมือในการวิจัย

แบบสอบถาม	ข้อ	r	การพิจารณา	ข้อ	r	การพิจารณา
การปรับตัวทางสังคม	1	.074	ตัดทิ้ง	19	.268	คัดเลือกไว้
	2	.338	คัดเลือกไว้	20	.244	คัดเลือกไว้
	3	.247	คัดเลือกไว้	21	.120	ตัดทิ้ง
	4	.100	ตัดทิ้ง	22	.129	ตัดทิ้ง
	5	.389	คัดเลือกไว้	23	-.001	ตัดทิ้ง
	6	.247	คัดเลือกไว้	24	.079	ตัดทิ้ง
	7	.198	ตัดทิ้ง	25	.071	ตัดทิ้ง
	8	.251	คัดเลือกไว้	26	.304	คัดเลือกไว้
	9	.285	คัดเลือกไว้	27	.411	คัดเลือกไว้
	10	.337	คัดเลือกไว้	28	-.086	ตัดทิ้ง
	11	.348	คัดเลือกไว้	29	.282	คัดเลือกไว้
	12	.376	คัดเลือกไว้	30	.398	คัดเลือกไว้
	13	.336	คัดเลือกไว้	31	.489	คัดเลือกไว้
	14	.073	ตัดทิ้ง	32	.457	คัดเลือกไว้
	15	.288	คัดเลือกไว้	33	.280	คัดเลือกไว้
	16	.269	คัดเลือกไว้	34	-.001	ตัดทิ้ง
	17	.284	คัดเลือกไว้	35	.046	ตัดทิ้ง
	18	.013	ตัดทิ้ง			
การสนับสนุนทางสังคม	1	.283	คัดเลือกไว้	9	.410	คัดเลือกไว้
	2	.385	คัดเลือกไว้	10	.357	คัดเลือกไว้
	3	.393	คัดเลือกไว้	11	.388	คัดเลือกไว้
	4	.402	คัดเลือกไว้	12	.468	คัดเลือกไว้
	5	.446	คัดเลือกไว้	13	.478	คัดเลือกไว้
	6	.144	ตัดทิ้ง	14	.464	คัดเลือกไว้
	7	.394	คัดเลือกไว้	15	.414	คัดเลือกไว้
	8	.388	คัดเลือกไว้			
การบรรลุงานตามขั้นพัฒนาการ	1	.431	คัดเลือกไว้	16	-.003	ตัดทิ้ง
	2	.414	คัดเลือกไว้	17	.350	คัดเลือกไว้
	3	.045	ตัดทิ้ง	18	.397	คัดเลือกไว้
	4	-.012	ตัดทิ้ง	19	.428	คัดเลือกไว้
	5	.072	ตัดทิ้ง	20	.443	คัดเลือกไว้

แบบสอบถาม	ข้อ	r	การพิจารณา	ข้อ	r	การพิจารณา
	6	.301	คัดเลือกไว้	21	.346	คัดเลือกไว้
	7	.420	คัดเลือกไว้	22	.493	คัดเลือกไว้
	8	.286	คัดเลือกไว้	23	.408	คัดเลือกไว้
	9	-.006	ตัดทิ้ง	24	.386	คัดเลือกไว้
	10	-.002	ตัดทิ้ง	25	.467	คัดเลือกไว้
	11	.198	ตัดทิ้ง	26	.432	คัดเลือกไว้
	12	.390	คัดเลือกไว้	27	.441	คัดเลือกไว้
	13	.400	คัดเลือกไว้	28	.454	คัดเลือกไว้
	14	.326	คัดเลือกไว้	29	-.194	ตัดทิ้ง
	15	-.099	ตัดทิ้ง	30	.478	คัดเลือกไว้
พฤติกรรมการณ์ พึ่งตนเอง	1	.368	คัดเลือกไว้	21	.356	คัดเลือกไว้
	2	-.129	ตัดทิ้ง	22	.069	ตัดทิ้ง
	3	.338	คัดเลือกไว้	23	.392	คัดเลือกไว้
	4	.013	ตัดทิ้ง	24	.449	คัดเลือกไว้
	5	.418	คัดเลือกไว้	25	.452	คัดเลือกไว้
	6	.364	คัดเลือกไว้	26	.417	คัดเลือกไว้
	7	-.058	ตัดทิ้ง	27	.503	คัดเลือกไว้
	8	.253	คัดเลือกไว้	28	.386	คัดเลือกไว้
	9	.060	ตัดทิ้ง	29	-.061	ตัดทิ้ง
	10	.254	คัดเลือกไว้	30	.315	คัดเลือกไว้
	11	.316	คัดเลือกไว้	31	.493	คัดเลือกไว้
	12	-.078	ตัดทิ้ง	32	.460	คัดเลือกไว้
	13	.346	คัดเลือกไว้	33	.538	คัดเลือกไว้
	14	.357	คัดเลือกไว้	34	.522	คัดเลือกไว้
	15	.044	ตัดทิ้ง	35	.529	คัดเลือกไว้
	16	.346	คัดเลือกไว้	36	.429	คัดเลือกไว้
	17	.313	คัดเลือกไว้	37	.179	ตัดทิ้ง
	18	.325	คัดเลือกไว้	38	.233	คัดเลือกไว้
	19	-.091	ตัดทิ้ง	39	.283	คัดเลือกไว้
	20	-.460	ตัดทิ้ง			

แบบสอบถาม	ข้อ	r	การพิจารณา	ข้อ	r	การพิจารณา
วิธีเผชิญปัญหา	1	.387	คัดเลือกไว้	16	.023	ตัดทิ้ง
	2	.504	คัดเลือกไว้	17	.347	คัดเลือกไว้
	3	.019	ตัดทิ้ง	18	.263	คัดเลือกไว้
	4	.135	ตัดทิ้ง	19	.316	คัดเลือกไว้
	5	.374	คัดเลือกไว้	20	.367	คัดเลือกไว้
	6	.017	ตัดทิ้ง	21	.194	ตัดทิ้ง
	7	.404	คัดเลือกไว้	22	.208	คัดเลือกไว้
	8	.007	ตัดทิ้ง	23	.407	คัดเลือกไว้
	9	-.033	ตัดทิ้ง	24	.464	คัดเลือกไว้
	10	.243	คัดเลือกไว้	25	.453	คัดเลือกไว้
	11	.109	ตัดทิ้ง	26	.391	คัดเลือกไว้
	12	.414	คัดเลือกไว้	27	.215	คัดเลือกไว้
	13	.298	คัดเลือกไว้	28	.248	คัดเลือกไว้
	14	.386	คัดเลือกไว้	29	.287	คัดเลือกไว้
	15	.304	คัดเลือกไว้	30	.215	คัดเลือกไว้

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามวัดการปรับตัวทางสังคม

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาว่า นักเรียนมีความรู้สึกและการปฏิบัติตนต่อการเข้าสังคม ดังข้อความต่อไปนี้มาก-น้อยในระดับใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเป็นจริง

ข้อความ	ระดับความความรู้สึก / การปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1 ฉันเคารพและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของครู					
2 ฉันแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียนอยู่เสมอ					
3 ฉันเคารพและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของทุกคน ถ้าคิดว่าคำแนะนำสั่งสอนนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง					
4 ฉันจะไม่ส่งเสียงดัง เมื่ออยู่ในห้องประชุม					
5 ฉันไม่เคยลองสิ่งเสพติด เพราะรู้ว่ามันไม่ดี					
6 เวลาที่ฉันโกรธ ฉันจะพยายามระงับความโกรธ และแสดงออกอย่างเหมาะสม					
7 เมื่อเจอเพื่อน ฉันมักจะยิ้มหรือกล่าวคำทักทายเสมอ					
8 เมื่อพบกันครั้งแรกฉันสามารถทำให้ผู้อื่นประทับใจในตัวฉันได้					
9 ฉันสามารถสร้างความคุ้นเคยกับกลุ่มเพื่อน และผู้อื่นได้เร็ว					
10 โดยทั่วไปฉันคบหาเพื่อนใหม่ได้อย่างง่ายดาย					
11 ในระหว่างการสนทนา ฉันสามารถรับรู้ว่าคุณสนทนา รู้สึกอย่างไร					
12 เพื่อนๆชมว่าฉันคุยสนุก					
13 เวลาเพื่อนกับฉันไม่เข้าใจกัน ฉันมักจะพูดปรับความเข้าใจกัน					
14 ฉันรู้สึกสนุกสนานเมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อน					
15 ฉันจะรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลินในการร่วมกิจกรรมต่างๆ					
16 ฉันไม่ลำบากใจที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น					
17 เมื่อมีการอภิปรายในกลุ่ม ฉันสามารถแสดงความคิดเห็นด้วยความสบายใจ					
18 ฉันรู้สึกยินดีที่ได้เป็นหัวหน้ากลุ่ม					

ข้อความ	ระดับความความรู้สึก / การปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
19 ฉันรู้สึกพอใจ เวลาที่เพื่อนๆยินดีทำตามความคิดของฉัน					
20 เวลาทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อน ฉันพร้อมที่จะปฏิบัติตามมติของกลุ่ม					
21 ฉันยินดีทำตามข้อตกลงของกลุ่ม					
22 ถ้าเพื่อนในกลุ่มทำงานที่ได้รับมอบหมายไม่สำเร็จ ฉันจะถามเหตุผลมากกว่าที่จะแสดงความไม่พอใจออกไป					

แบบสอบถามวัดการสนับสนุนทางสังคม

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาว่า นักเรียนได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากครอบครัว เพื่อนๆ ตลอดจนผู้ใกล้ชิดดังต่อไปนี้ มาก-น้อยในระดับใด แล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเป็นจริง

ข้อความ	ระดับความความรู้สึก / การปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1 ฉันรู้สึกว่าเป็นสมาชิกของครอบครัว					
2 ฉันได้รับการเอาใจใส่ด้านความเป็นอยู่ในแต่ละวันเป็นอย่างดี					
3 บุคคลรอบข้างให้ความสนใจและห่วงใยสุขภาพของฉัน					
4 เมื่อฉันรู้สึกผิดหวัง บุคคลในครอบครัว เพื่อนๆ หรือบุคคลรอบข้าง จะให้กำลังใจฉัน					
5 ฉันรู้สึกมั่นใจว่าไม่ได้เผชิญปัญหาอย่างโดดเดี่ยว เพราะมีบุคคลในครอบครัว เพื่อนๆ หรือบุคคลรอบข้างเห็นอกเห็นใจและรับฟังเรื่องของฉัน					
6 ครอบครัวได้จัดหาอาหารที่มีประโยชน์ให้ฉัน					
7 ครอบครัวได้จัดที่พักอาศัยที่เหมาะสมแก่ฉัน					
8 ฉันได้รับความช่วยเหลือและ การอำนวยความสะดวกจากครอบครัว เพื่อนๆ หรือบุคคลใกล้ชิด					
9 ฉันมีครอบครัว หรือหน่วยงาน ที่สนับสนุนเรื่องค่าใช้จ่ายประจำวันแก่ฉัน					

ข้อความ	ระดับความความรู้สึก / การปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
10 ฉันได้รับความรู้จากการทำกิจกรรมที่โรงเรียน					
11 ฉันได้รับคำแนะนำในการดูแลสุขภาพจากครอบครัว หรือจากบุคคลใกล้ชิด					
12 ฉันได้รับคำแนะนำทางการศึกษาจากครอบครัว หรือบุคคลใกล้ชิด					
13 ฉันได้รับคำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ จากบุคคลใกล้ชิดเสมอ					
14 ฉันได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยและเป็นประโยชน์ จากบุคคลใกล้ชิดเสมอ					

แบบสอบถามวัดการบรรลุงานตามขั้นพัฒนาการ

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความและพิจารณาว่า นักเรียนมีความรู้สึกและการปฏิบัติต่อการดำเนินชีวิตประจำวันดังต่อไปนี้มาก-น้อยระดับใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเป็นจริง

ข้อความ	ระดับความความรู้สึก / การปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1 ฉันเข้ากับเพื่อนๆ ได้ดีทั้งหญิงและชาย					
2 ฉันช่วยเหลือเพื่อนทุกเรื่องที่ผมช่วยได้					
3 ฉันแสดงบทบาททางเพศได้เหมาะสมกับเพศของผมได้ดีแล้ว					
4 ฉันรักษาสุขภาพอนามัยได้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามวัย เช่น รักษาไม่ให้มีกลิ่นตัว					
5 ฉันยอมรับในรูปร่างและสัดส่วนที่เปลี่ยนแปลงมาจนคงที่แล้ว					
6 เมื่อผมผิดหวัง ผมจะยอมรับและไม่ดีใจไปเสียเลย					
7 ผมจ่ายเงินอยู่ในงบที่ผมได้รับเท่านั้น					
8 ผมวางแผนล่วงหน้าว่าผมจะใช้เงินที่มีอยู่ในเรื่องใดบ้าง					
9 ผมรู้ว่าสิ่งที่จะช่วยให้ผมสามารถเข้าสู่อาชีพที่ผมต้องการได้นั้นมีหลายอย่าง เช่น ความสามารถส่วนตัว การสนับสนุนทางบ้านเรื่องการเงิน					

ข้อความ	ระดับความความรู้สึก / การปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
10 ฉันมั่นใจว่า สาขาที่เลือกเรียนเป็นวิชาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถของฉันแล้ว					
11 ฉันรู้ว่าการมีชีวิตคู่ อาจมีขัดแย้งกันบ้าง และการรู้จักให้อภัยจะประคองชีวิตคู่ได้					
12 ฉันรู้ว่าการยกย่องให้เกียรติของสามีภรรยา การไม่ทำให้อีกฝ่ายหนึ่งรู้สึกด้อยค่าและไร้ค่า จะช่วยให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปด้วยความสุขตามสมควร					
13 ฉันรู้ว่าเราควรเรียนรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา เพื่อเตรียมตัวสำหรับการมีชีวิตคู่ในอนาคต					
14 ฉันเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น					
15 ฉันไม่กระทำในสิ่งที่เสียหาย ได้แก่ การทะเลาะวิวาท การใช้จ่ายเซฟติด และทำผิดกฎหมาย					
16 ฉันติดตามข่าวสารบ้านเมืองได้ทันเหตุการณ์เสมอ					
17 ในวัยที่ผ่านมาฉันปฏิบัติตัวเหมาะสมต่อการเป็นนักเรียนที่ดี เช่น รับผิดชอบต่อการเรียน ปฏิบัติตนตามกฎหมายระเบียบของโรงเรียน					
18 ฉันไม่ทิ้งขยะเกลื่อนกลาดตามสถานที่สาธารณะ แต่จะรวบรวมแยกไว้และทิ้งในถังขยะตามบริเวณที่มีการจัดไว้					
19 ฉันปิดน้ำ เครื่องใช้ไฟฟ้าทุกชนิดหลังการใช้งาน และลดการใช้ลงเหลือเท่าที่จำเป็น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมาก โดยเฉพาะสภาพบ้านเมืองในปัจจุบัน					
20 ฉันยึดถือสิ่งที่ติงามมาเป็นคติประจำใจตนเอง					
21 ฉันเชื่อในความดีและพยายามประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดี					

แบบสอบถามวัดพฤติกรรมการพึ่งตนเอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาว่านักเรียนมีลักษณะนิสัย ความคิด การประพฤติปฏิบัติ
ดังข้อความต่อไปนี้มาก-น้อยระดับใด แล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเป็นจริง

ข้อความ	ระดับความความรู้สึก / การปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1 ฉันคิดหาวิธีแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวกับการเรียนของฉันด้วยตนเอง					
2 การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองทำให้ฉันได้รับความรู้ความเข้าใจมากขึ้น					
3 การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองช่วยหาคำตอบในการแก้ไขปัญหาค้นคว้าที่ไม่เข้าใจ					
4 ฉันได้ใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการเรียนทุกวิชา					
5 ฉันอ่านหนังสือทบทวนและมีความพร้อมเสมอในการสอบ					
6 ฉันทำงานส่งอาจารย์ด้วยตนเองเสมอโดยไม่ให้ใครช่วย					
7 เพื่อนให้ฉันช่วยอธิบายในวิชาที่เขาไม่เข้าใจให้เข้าใจมากขึ้น					
8 ฉันให้เพื่อนยืมหนังสือเรียนและอุปกรณ์ในการเรียน					
9 ฉันคิดรอบคอบเกี่ยวกับเงินของฉันทุกครั้งก่อนใช้จ่าย					
10 เมื่อฉันมีเงินไม่พอกับค่าใช้จ่าย ฉันมีวิธีลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น					
11 การรับจ้างหรือขายของเพื่อหารายได้ในเวลาว่างหลังเลิกเรียนเป็นสิ่งที่ดี					
12 การประหยัดเป็นสิ่งที่ฉันควรกระทำเป็นอย่างยิ่ง					
13 ฉันพยายามซ่อมแซมเครื่องใช้ต่างๆที่มีอยู่ให้ใช้ได้ต่อไป					
14 ฉันสะสมเงินส่วนหนึ่งที่หามาได้เพื่อเก็บไว้ใช้จ่ายจำเป็นโดยไม่รบกวนผู้ปกครอง					
15 ฉันมั่นใจว่า ฉันสามารถเก็บเงินสะสมไว้ใช้เองส่วนตัวได้					
16 ฉันต้องใช้จ่ายอย่างประหยัด เก็บเงินสะสมไว้เองได้โดยไม่ต้องให้ใครบอก					
17 ฉันจะใช้ทรัพย์สินเครื่องใช้ของอย่างทะนุถนอม ไม่ซื้อใหม่จนกว่าจะชำรุดหรือซ่อมแซมไม่ได้					

ข้อความ	ระดับความความรู้สึก / การปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
18 การทำงานร่วมกับผู้อื่นนั้น ฉันต้องปรับตัวให้เข้ากับผู้ร่วมงานให้ได้					
19 การทำงานร่วมกับคนอื่น แม้จะมีปัญหา แต่ฉันก็จะทำงานนั้นให้สำเร็จให้ได้					
20 การทำงานร่วมกันเป็นเรื่องปกติ ที่แต่ละคนจะทำงานไม่เท่าเทียมกัน					
21 หากฉันช่วยงานให้กับส่วนรวมอย่างเต็มที่ ก็ย่อมส่งผลดีต่อส่วนรวมด้วย					
22 ความร่วมมือ ความเสียสละ ความสามัคคี ของกลุ่ม ก่อให้เกิดผลดีมากกว่าต่างคนต่างทำ					
23 ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นฉันพยายามทำงานอย่างเต็มความสามารถ					
24 ฉันเสียสละเครื่องมือเครื่องใช้บางอย่าง สำหรับใช้ในการทำงานเพื่อส่วนรวม					
25 ฉันภูมิใจในผลงานที่เกิดจากการทำงานร่วมกับผู้อื่น					
26 ฉันจะทำงานและส่งงานให้กลุ่มทันกำหนดเวลาเสมอ					
27 ฉันไม่ชอบแสดงความคิดเห็นใดๆในการทำงานของกลุ่ม					
28 เพื่อนๆจะมาขอคำแนะนำในการทำงานจากฉันเสมอ					

แบบทดสอบวัดวิธีเผชิญปัญหา

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาว่า นักเรียนมีความรู้สึกและวิธีการปฏิบัติตน ในการโต้ตอบกับปัญหาที่ต้องเผชิญในชีวิตประจำวัน ดังข้อความต่อไปนี้ มาก-น้อย ในระดับใด เมื่ออ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเป็นจริง

ข้อความ	ระดับความความรู้สึก / การปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1 ฉันจะทำงานหรือทำกิจกรรมอย่างอื่นเพื่อจะไม่ต้องวิตกกังวลกับปัญหาที่เกิดขึ้น					
2 ฉันจะทุ่มเทความพยายามทั้งหมดเพื่อจะจัดการกับปัญหาให้ดีที่สุด					
3 ฉันจะหาลำบากใจจากเพื่อนหรือคนใกล้ชิดรอบข้าง					

ข้อความ	ระดับความความรู้สึก / การปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4 ฉันจะลงมือจัดการกับปัญหาเพื่อให้สถานการณ์ดีขึ้น					
5 ฉันจะขอความช่วยเหลือและคำแนะนำจากผู้อื่นเสมอ					
6 ฉันจะพยายามมองปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่บวกใหม่					
7 ฉันควบคุมตนเองไม่ให้กระทำอะไรรวดเร็วเกินไปเมื่อต้องเผชิญปัญหา					
8 ฉันจะสร้างกลยุทธ์เพื่อจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น					
9 ถ้ามีปัญหา ฉันจะต้องการคำปรึกษา และความเข้าใจจากใครบางคน					
10 ฉันจะมองหาสิ่งดีๆ จากปัญหาที่เกิดขึ้น					
11 ฉันมักจะทำปัญหานั้นให้ยุ่งยากนั้นให้เป็นเรื่องตลกขบขัน					
12 ฉันจะเปลี่ยนไปทำงานหรือกิจกรรมอย่างอื่นเพื่อที่จะไม่ต้องวิตกกังวลกับปัญหาที่เกิดขึ้น					
13 ฉันจะยอมรับความเป็นจริงว่าปัญหานั้นได้เกิดขึ้นแล้ว					
14 ฉันจะหาความสบายใจจากศาสนาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือ					
15 ฉันจะพยายามขอรับคำแนะนำหรือความช่วยเหลือจากคนอื่นว่าตนควรทำอะไร					
16 ฉันจะเรียนรู้ว่าจะอยู่อย่างไรกับปัญหาที่เกิดขึ้น					
17 ฉันจะคิดพิจารณาทบทวนขั้นตอนและวิธีการในการจัดการกับปัญหานั้นๆ					
18 ฉันจะพยายามไม่ให้สิ่งอื่นมารบกวนความพยายามที่จะจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น					
19 ฉันจะสวดมนต์อธิษฐาน หรือทำสมาธิ เพื่อทำให้ปัญหาเบาบางลง					
20 ฉันจะทำเรื่องยุ่งยากนั้นให้เป็นเรื่องสนุกสนาน					
21 ฉันจะวางมือจากกิจกรรม หรืองานอื่นๆ เพื่อจะได้ใส่ใจกับปัญหาที่เกิดขึ้น					
22 ฉันจะรอเวลาให้ได้โอกาสที่เหมาะสมจึงลงมือจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น					

ภาคผนวก จ
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

อาจารย์พาสณา จุฬรัตน์	ภาควิชาการแนะแนว และจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์จุลศักดิ์ สุขสบาย	อาจารย์ภาควิชาวัดผล โรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร ฝั่งประطم
อาจารย์นพดล กองศิลป์	อาจารย์ภาควิชาคณิตศาสตร์ โรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร ฝั่งประطم
อาจารย์อดุลย์ ใบกุหลาบ	อาจารย์ภาควิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
อาจารย์อรินทร์ น่วมถนนอม	ครู ค.ศ. 3 โรงเรียนบางกะปิ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาว มธุรส ธัญญเฉลิม
วันเดือนปีเกิด	4 มกราคม 2524
สถานที่เกิด	เขตประเวศ กรุงเทพฯ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	100/205 ซอย 4A หมู่บ้านนักกีฬาแหลมทอง ถนนกรุงเทพกรีฑา แขวงสะพานสูง เขตสะพานสูง กรุงเทพฯ 10250
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	Customer Service
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	บริษัท บราโว เอเซีย จำกัด 735 หมู่ 4 ต.แพรกษา อ.เมืองสมุทรปราการ จ.สมุทรปราการ 10280
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2538	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 2
พ.ศ. 2540	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 2
พ.ศ. 2545	การศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.) สาขาคณิตศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร)
พ.ศ. 2550	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร)